

EKONOMICKÁ UNIVERZITA V BRATISLAVE
FAKULTA HOSPODÁRSKEJ INFORMATIKY

Evidenčné číslo: 103006/I/2022/421000077948

SPOTREBNÉ VÝDAVKY DOMÁCNOSTÍ NA SLOVENSKU

Diplomová práca

2022

Bc. Martina Kviatková

EKONOMICKÁ UNIVERZITA V BRATISLAVE
FAKULTA HOSPODÁRSKEJ INFORMATIKY

SPOTREBNÉ VÝDAVKY DOMÁCNOSTÍ NA SLOVENSKU

Diplomová práca

Študijný program: Informačný manažment
Študijný odbor: 8. - ekonómia a manažment
Školiace pracovisko: Katedra štatistiky
Vedúci záverečnej práce: doc. RNDr. Viera Labudová, PhD.

Bratislava 2022

Bc. Martina Kviatková

Ekonomická univerzita v Bratislave
Fakulta hospodárskej informatiky

ZADANIE ZÁVEREČNEJ PRÁCE

Meno a priezvisko študenta: Bc. Martina Kviatková
Študijný program: informačný manažment (Jednoodborové štúdium, inžiniersky II. st., denná forma)
Študijný odbor: ekonómia a manažment
Typ záverečnej práce: Inžinierska záverečná práca
Jazyk záverečnej práce: slovenský
Sekundárny jazyk: anglický

Názov: Spotrebné výdavky domácností na Slovensku

Anotácia: Práca sa bude zaoberať porovnaním jednotlivých krajov Slovenska na základe údajov o úrovni príjmov a úrovni a štruktúre výdavkov súkromných domácností na Slovensku. Okrem mapovania súčasného stavu budú údaje, pochádzajúce zo Štatistiky rodinných účtov, použité na opísanie zmien v spotrebiteľskom správaní slovenských domácností. Osobitná pozornosť bude venovaná tej skupine výdavkov, ktoré sú spojené so zabezpečením vlastného bývania.

Vedúci: doc. RNDr. Viera Labudová, PhD.
Katedra: KŠ FHI - Katedra štatistiky FHI
Vedúci katedry: doc. Ing. Mária Vojtková, PhD.

Dátum zadania: 02.11.2020

Dátum schválenia: 05.11.2020

doc. Ing. Mária Vojtková, PhD.
vedúci katedry

Čestné vyhlásenie

Čestne vyhlasujem, že záverečnú prácu *Spotrebné výdavky domácností na Slovensku* som vypracovala samostatne, na základe štúdia odbornej literatúry a konzultácií. Zároveň vyhlasujem, že som neporušila autorský zákon a uviedla som autorov použitej literatúry.

V Bratislave dňa 18.04.2022

.....

Bc. Martina Kviatkovská

PodĎakovanie

Moje veľké ďakujem patrí pani doc. RNDr. Viere Labudovej, PhD, za všetky jej cenné odborné rady, pripomienky a pomoc pri konzultáciách, za jej čas, ústretovosť a trpezlivosť pri vypracovaní mojej diplomovej práce. Rovnako ďakujem aj mojim najbližším, ktorí ma podporovali počas celého obdobia štúdia.

Ďakujem.

ABSTRAKT

KVIATKOVSKÁ, Martina: *Spotrebné výdavky domácností*. – Ekonomická univerzita v Bratislave. Fakulta hospodárskej informatiky; Katedra štatistiky FHI. – Vedúci záverečnej práce: doc. RNDr. Viera Labudová, PhD. Bratislava: FHI, 2022, 83 s.

Cieľom diplomovej práce bola analýza príjmov a výdavkov súkromných domácností na Slovensku, pričom osobitná pozornosť bola venovaná skupine výdavkov spojených so zabezpečením bývania. Ďalším cieľom bolo opísanie zmien v spotrebiteľskom správaní slovenských domácností na základe údajov pochádzajúcich zo štatistiky rodinných účtov. Práca je rozdelená do štyroch kapitol. Prvá kapitola je venovaná súčasnému stavu problematiky. V druhej kapitole sme priblížili cieľ diplomovej práce. Tretiu kapitolu sme venovali metodike práce a to konkrétne Charakteristikám časových radov a meraniu podobnosti štruktúr, resp. nepodobnosti štruktúr pomocou Gatevovho koeficientu. V poslednej kapitole sú výsledky praktickej časti, v ktorej sme analyzovali čisté peňažné príjmy a čisté peňažné výdavky domácností v období rokov 2009 – 2019 na Slovensku v členení podľa ekonomického postavenia prednostu domácnosti a v členení podľa krajov Slovenska (NUTS 2). V závere kapitoly sme uviedli výsledky merania podobnosti štruktúr čistých peňažných výdavkov domácností a spotrebných výdavkov domácností.

Kľúčové slová:

výdavky domácností, spotrebné výdavky, štruktúra výdavkov, Gatevov koeficient, prednosta na čele domácnosti, štatistika rodinných účtov

ABSTRACT

KVIATKOVSKÁ, Martina: *Household Consumer Expenditures in Slovakia*. – University of Economics in Bratislava. Faculty of Economic Informatics; Department of Statistics. – Head of the thesis: doc. RNDr. Viera Labudová, PhD. Bratislava: FHI, 2022, 83 p.

The purpose of the diploma thesis was the analysis of income and expenditure of private households in Slovakia, while special attention was paid to the group of expenditures related to ensuring housing. Another goal was to describe changes in the consumer behaviour of the Slovak households based on the data from the Household Budget survey. The thesis is divided into four chapters. The first chapter is focused on examining the current state of the issue. In the second chapter we approached the main goal of the final thesis. The third chapter was devoted to the methodology of the work, specifically the Characteristics of time series and similarity measurement, respectively dissimilarity of the structures using the Gatev coefficient. The last chapter presents the results of the practical part, in which we analysed the net cash income and net cash expenditure of households in the period 2009 – 2019 in Slovakia according to the economic status of the head of the household in the employment and according to the regions of Slovakia (NUTS 2). At the end of the chapter, we presented the results of measuring the similarity of the structures of net cash expenditure of households and consumption expenditure of households.

Keywords:

household expenditures, consumer expenditures, expenditure structures, Gatev coefficient, head of household, household budget survey

Obsah

Zoznam obrázkov	8
Zoznam tabuliek	10
Zoznam použitých skratiek	11
Úvod	13
1 Súčasný stav riešenia problematiky	15
1.1 Štatistika rodinných účtov	19
1.2 Zisťovanie o príjmoch a životných podmienkach domácností (EU SILC)	24
1.3 Zisťovanie o financiách a spotrebe domácností (HFCS)	26
2 Cieľ práce	28
3 Metodika práce a metódy skúmania	29
3.1 Charakteristiky časových radov	29
3.2 Štruktúra	32
3.3 Meranie podobnosti/nepodobnosti štruktúr	33
4 Výsledky práce	36
4.1 Údaje a zdroje údajov	36
4.2 Analýza regionálnych rozdielov príjmov a výdavkov domácností na Slovensku	37
4.3 Meranie podobnosti a nepodobnosti štruktúr čistých peňažných výdavkov v období rokov 2009 – 2019	61
Záver	77
Zoznam literatúry	80

Zoznam obrázkov

Obrázok 1 Vývoj čistých peňažných príjmov domácností v SR a v členení podľa krajov SR v období rokov 2009 – 2019 (EUR/osoba/mesiac).....	39
Obrázok 2 Čisté peňažné príjmy a čisté peňažné výdavky domácností na Slovensku v období rokov 2009 – 2019 (eur/osoba/mesiac).....	42
Obrázok 3 Podiel čistých peňažných výdavkov domácností na čistých peňažných príjmoch domácností na Slovensku v období rokov 2009 – 2019 (v %)	43
Obrázok 4 Podiel spotrebných výdavkov domácností na čistých peňažných príjmoch domácností na Slovensku v období 2009 – 2019 (v %)	44
Obrázok 5 Vývoj podielu vybraných druhov čistých peňažných výdavkov (osoba/mesiac) v SR za obdobie rokov 2009 - 2019 (v %)	46
Obrázok 6 Vývoj podielu jednotlivých druhov čistých peňažných výdavkov domácností (osoba/mesiac) v SR za obdobie 2009 – 2019 (v %)	47
Obrázok 7 Štruktúra čistých peňažných výdavkov domácností (osoba/mesiac) v SR za obdobie rokov 2009 – 2019 (v %)	47
Obrázok 8 Štruktúra čistých peňažných výdavkov domácností (osoba/mesiac) v SR v rokoch 2009, 2014, 2015, 2019 (v %)	50
Obrázok 9 Porovnanie podielu jednotlivých divízií čistých peňažných výdavkov domácností (osoba/mesiac) v SR v rokoch 2009, 2014, 2015 a 2019 (v %)	51
Obrázok 10 Štruktúra čistých peňažných výdavkov súkromných domácností podľa účelu použitia v členení podľa ekonomického postavenia prednostu domácnosti v zamestnaní v roku 2009 (v %)	52
Obrázok 11 Štruktúra čistých peňažných výdavkov súkromných domácností podľa v členení podľa ekonomického postavenia prednostu domácnosti v zamestnaní v roku 2014 (v %)	54
Obrázok 12 Štruktúra čistých peňažných výdavkov súkromných domácností v členení podľa ekonomického postavenia prednostu domácnosti v zamestnaní v roku 2015 (v %)	55
Obrázok 13 Štruktúra čistých peňažných výdavkov súkromných domácností v členení podľa ekonomického postavenia prednostu domácnosti v zamestnaní v roku 2019 (v %)	57

Obrázok 14 Vývoj podielu výdavkov na potraviny a nealkoholické nápoje na čistých peňažných výdavkoch domácností v období rokov 2009 – 2019 v členení podľa jednotlivých krajov SR	58
Obrázok 15 Vývoj podielu výdavkov na bývanie na čistých peňažných výdavkoch domácností v období rokov 2009 – 2019 za jednotlivé krajiny SR.....	59
Obrázok 16 Vývoj podielu výdavkov na bytové zariadenie na čistých peňažných výdavkoch domácností v období rokov 2009 – 2019 v členení podľa krajov Slovenska	60
Obrázok 17 Vývoj podielu výdavkov na dopravu na čistých peňažných výdavkoch v období rokov 2009 – 2019 v členení podľa krajov Slovenska.....	60
Obrázok 18 Vývoj podielu ostatných čistých výdavkov na čistých peňažných výdavkoch domácností v období rokov 2009 – 2019 v členení podľa krajov Slovenska	61
Obrázok 19 Porovnanie komponentov štruktúry čistých peňažných výdavkov domácností (osoba/mesiac) v SR medzi domácnosťami SZČO a domácnosťami dôchodcov (v %) v roku 2009	63
Obrázok 20 Porovnanie komponentov štruktúry čistých peňažných výdavkov domácností (osoba/mesiac) v SR medzi domácnosťami samostatne zárobkovo činných osôb a domácnosťami dôchodcov (v %) v roku 2014.....	64
Obrázok 21 Porovnanie komponentov štruktúry čistých peňažných výdavkov domácností (osoba/mesiac) v SR medzi domácnosťami SZČO a domácnosťami ostatných (v %) v roku 2015	65
Obrázok 22 Porovnanie komponentov štruktúry čistých peňažných výdavkov domácností (osoba/mesiac) v SR medzi domácnosťami SZČO a domácnosťami ostatných (v %) v roku 2019	66
Obrázok 23 Porovnanie štruktúry čistých peňažných výdavkov domácností (osoba/mesiac) v SR medzi Trnavským a Košickým krajom (v %) v roku 2009.....	68
Obrázok 24 Porovnanie štruktúry čistých peňažných výdavkov domácností (osoba/mesiac) v SR medzi Žilinským a Bratislavským krajom (v %) v roku 2014.....	71
Obrázok 25 Porovnanie komponentov štruktúry čistých peňažných výdavkov domácností (osoba/mesiac) v SR medzi Trnavským a Košickým krajom (v %) v roku 2015	73
Obrázok 26 Porovnanie komponentov štruktúry čistých peňažných výdavkov domácností (osoba/mesiac) v SR medzi Bratislavským a Košickým krajom (v %) v roku 2019.....	75

Zoznam tabuliek

Tabuľka 1 Čisté peňažné príjmy súkromných domácností v SR a v členení podľa krajov SR za obdobie rokov 2009 – 2019 (EUR/osoba/mesiac)	37
Tabuľka 2 Absolútne prírastky čistých peňažných príjmov domácností v SR a v členení podľa krajov SR v období rokov 2009 - 2019 (EUR/osoba/mesiac)	38
Tabuľka 3 Selekcia údajov z DATAcube	40
Tabuľka 4 Čisté peňažné výdavky súkromných domácností v období rokov 2009 – 2019 (EUR/mesiac/osoba)	40
Tabuľka 5 Štruktúra čistých peňažných výdavkov domácností v SR (osoba/mesiac) v období rokov 2009 – 2019 (v %)	44
Tabuľka 6 Absolútne prírastky podielu jednotlivých druhov výdavkov na celkových čistých peňažných výdavkoch domácností za obdobie rokov 2009 – 2019.....	48
Tabuľka 7 Absolútne prírastky čistých peňažných výdavkov domácností v štruktúre čistých peňažných výdavkov v členení podľa ekonomického postavenia prednostu domácnosti v zamestnaní v roku 2014 v porovnaní s rokom 2009	54
Tabuľka 8 Absolútne prírastky čistých peňažných výdavkov v štruktúre čistých peňažných výdavkov v členení podľa ekonomického postavenia prednostu domácnosti v zamestnaní v roku 2015 v porovnaní s rokom 2014	55
Tabuľka 9 Absolútne prírastky čistých peňažných výdavkov v štruktúre čistých peňažných výdavkov v členení podľa ekonomického postavenia prednostu domácnosti v zamestnaní v roku 2019 v porovnaní s rokom 2015	57
Tabuľka 10 Matica koeficientov nepodobnosti štruktúr čistých peňažných výdavkov v domácnostiach SR klasifikovaných podľa ekonomického postavenia prednostu domácnosti v roku 2009	62
Tabuľka 11 Matica koeficientov nepodobnosti štruktúr čistých peňažných výdavkov domácností v domácnostiach SR klasifikovaných podľa ekonomického postavenia prednostu domácnosti v roku 2014.....	63
Tabuľka 12 Matica koeficientov nepodobnosti štruktúr čistých peňažných výdavkov v domácnostiach SR klasifikovaných podľa ekonomického postavenia prednostu domácnosti v roku 2015	64

Tabuľka 13 Matica koeficientov nepodobnosti štruktúr čistých peňažných výdavkov domácností v domácnostiach SR klasifikovaných podľa ekonomického postavenia prednostu domácnosti roku 2019.....	66
Tabuľka 14 Matica koeficientov nepodobnosti štruktúr čistých peňažných výdavkov domácností v členení podľa krajov SR v roku 2009.....	67
Tabuľka 15 Porovnanie štruktúry čistých peňažných výdavkov domácností (osoba/mesiac) v SR medzi Trnavským a Košickým krajom (v %) v roku 2009.....	68
Tabuľka 16 Matica koeficientov nepodobnosti štruktúr spotrebných výdavkov domácností v členení podľa krajov SR v roku 2009	69
Tabuľka 17 Matica koeficientov nepodobnosti štruktúr čistých peňažných výdavkov domácností v členení podľa krajov SR v roku 2014.....	70
Tabuľka 18 Porovnanie štruktúry čistých peňažných výdavkov (osoba/mesiac) v SR medzi Žilinským a Bratislavským krajom (v %) v roku 2014	71
Tabuľka 19 Matica koeficientov podobnosti štruktúr spotrebných výdavkov domácností v členení podľa krajov SR v roku 2009	71
Tabuľka 20 Matica koeficientov podobnosti štruktúr čistých peňažných výdavkov domácností v členení podľa krajov SR v roku 2015	72
Tabuľka 21 Porovnanie komponentov štruktúry čistých peňažných výdavkov domácností (osoba/mesiac) v SR medzi Trnavským a Košickým krajom (v %) v roku 2015	73
Tabuľka 22 Matica koeficientov podobnosti štruktúr spotrebných výdavkov domácností v členení podľa krajov SR v roku 2015	73
Tabuľka 23 Matica koeficientov podobnosti štruktúr čistých peňažných výdavkov domácností v členení podľa krajov SR v roku 2019	74
Tabuľka 24 Porovnanie komponentov štruktúry čistých peňažných výdavkov (osoba/mesiac) v SR medzi Bratislavským a Košickým krajom (v %) v roku 2019.....	75
Tabuľka 25 Matica koeficientov podobnosti štruktúr spotrebných výdavkov domácností v členení podľa krajov SR v roku 2019	75

Zoznam použitých skratiek

PANN	Potraviny a nealkoholické nápoje
ANT	Alkoholické nápoje a tabak
OO	Odievanie a Obuv
BYV	Bývanie, voda, elektrina, plyn a palivá
BZ	Nábytok, bytové zariadenie a bežná údržba bytu
ZDR	Zdravie
DOPR	Doprava
SPOJE	Pošta a telekomunikácie
REK	Rekreácia a kultúra
VZD	Vzdelávanie
REST	Hotely, kaviarne a reštaurácie
RTS	Rozličné tovary a služby
OV	Ostatné čisté výdavky
SR	Slovenská republika
BA	Bratislavský kraj
TT	Trnavský kraj
TN	Trenčiansky kraj
NR	Nitriansky kraj
ZA	Žilinský kraj
BB	Banskobystrický kraj
KE	Košický kraj
PO	Prešovský kraj
resp.	respektíve
ŠÚ SR	Štatistický úrad SR
RÚ	Štatistika rodinných účtov
HFCS	Zisťovanie o financiách a spotrebe domácností
EU SILC	Zisťovanie o príjmoch a životných podmienkach domácností
SZČO	samostatne zárobkovo činná osoba

Úvod

Spotreba tovarov a služieb je primárnou zložkou ekonomického blahobytu a ako taká je primárnym ukazovateľom životnej úrovne. Je súčasťou života každej domácnosti a závisí od rôznych aspektov. Výdavky domácností predstavujú súhrn výdavkov na konečnú spotrebu domácností, aby tie uspokojili svoje každodenné potreby, ako sú potraviny, oblečenie, bývanie (nájomné), energie, doprava, tovar dlhodobej spotreby (najmä autá), náklady na zdravotnú starostlivosť, voľný čas a rôzne služby. Okrem spomenutých výdavkov, majú veľký vplyv na rozpočet domácností aj výdavky na verejnú správu a neziskové inštitúcie slúžiace domácnostiam, z ktorých majú domácnosti priamy prospech, ako je napr. zdravotná starostlivosť a vzdelávanie.

V prvej kapitole práce sme sa zamerali na analýzu súčasného stavu riešenej problematiky na Slovensku. V kapitole taktiež opisujeme zisťovania, ktorých predmetom zber údajov o peňažných príjmoch a peňažných výdavkoch domácností na Slovensku. Použité údaje pri analýze čistých peňažných výdavkov sme čerpali z databázy Štatistiky rodinných účtov. Okrem špecifikácie, sme taktiež uviedli klasifikáciu čistých peňažných výdavkov domácností, pričom sme v nej uviedli aké druhy výdavkov sú zahrnuté v jednotlivých skupinách čistých peňažných výdavkov.

V druhej kapitole sme definovali cieľ práce, zhodnotili jej prínos a význam. Hlavným cieľom diplomovej práce bolo analyzovať príjmy a výdavky súkromných domácností na Slovensku, pričom osobitná pozornosť bola venovaná skupine výdavkov spojených so zabezpečením bývania. Ďalším cieľom bolo opísanie zmien v spotrebiteľskom správaní slovenských domácností na základe údajov pochádzajúcich zo štatistiky rodinných účtov. Pre dosiahnutie hlavného cieľa sme naformulovali čiastkový cieľ, ktorým bolo opísanie zmien v spotrebiteľskom správaní slovenských domácností na základe údajov pochádzajúcich zo štatistiky rodinných účtov.

Tretiu kapitolu sme venovali metodike práce a to konkrétne elementárnym charakteristikám časových radov, štruktúram a meraniu podobnosti štruktúr, resp. nepodobnosti štruktúr pomocou Gatevovho koeficientu.

V poslednej kapitole sme uviedli výsledky práce. V úvode kapitoly sme opísali analyzované údaje a zdroje, odkiaľ sme údaje čerpali a na základe nich sme analyzovali štruktúru čistých peňažných príjmov domácností a štruktúru čistých peňažných výdavkov domácností na Slovensku v období rokov 2009 – 2019. V ďalšej časti sme porovnávali čisté peňažné výdavky domácností v členení podľa ekonomického postavenia prednostu domácnosti v zamestnaní. Toto porovnanie sme urobili pre niekoľko rokov, konkrétne pre rok 2009, 2014, 2015 a 2019. Následne sme analyzovali štruktúru čistých peňažných výdavkov domácností v jednotlivých krajoch Slovenskej republiky. V závere kapitoly sme prostredníctvom Gatevovho koeficientu porovnali nepodobnosť spomínaných štruktúr.

1 Súčasný stav riešenia problematiky

Pri skúmaní problematiky výdavkov a spotreby domácností sme vychádzali z publikácií Štatistického úradu Slovenskej republiky a z článkov uverejnených vo vedeckých časopisoch. Štatistický úrad Slovenskej republiky každoročne uverejňuje publikáciu, ktorej hlavným predmetom zisťovania sú príjmy a výdavky súkromných domácností v Slovenskej republike, pričom získané údaje sú použité najmä pri analýzach životných podmienok.

Na Slovensku sa problematike analýzy peňažných výdavkov domácností venovalo niekoľko autorov, spomedzi ktorých nás zaujali práce Labudovej, Vojtkovej (2010), Vojtkovej (2014), Dovál'ovej, Königa (2015, 2016, 2017), Stankovičovej (2018), Jurašekovej-Kucserovej, Strachotovej (2019), Gerberyho (2019).

Autorky Labudová a Vojtková (2010) sa v článku *Regionálna analýza výdavkov a príjmov domácností v Slovenskej republike* zamerali na charakterizovanie životnej úrovne obyvateľstva SR na základe ukazovateľa čistých peňažných príjmov domácností a čistých peňažných výdavkov domácností prepočítaných na jedného člena domácnosti v jednotlivých krajoch Slovenska za obdobie rokov 2004 – 2008, pričom osobitnú pozornosť v analýze tejto problematiky venovali roku 2008. Autorky v článku kvantitatívne porovnávali štruktúry peňažných príjmov domácností a štruktúry peňažných výdavkov domácností v jednotlivých regiónoch SR aplikovaním menej využívanej metódy Gatevovho koeficientu nepodobnosti štruktúr vybraných ukazovateľov životnej úrovne. Na charakterizovanie podobnosti výdavkových skupín použili autorky v článku korešpondenčnú analýzu, ktorá sa viac zameriava na identifikovanie podobnosti jednotlivých kategórií. Výsledok korešpondenčnej analýzy štruktúr peňažných príjmov domácností a štruktúr peňažných výdavkov domácností potvrdil spojitosť Bratislavského kraja s najvyššími hodnotami týchto ukazovateľov a spojitosť Prešovského kraja s najnižšími hodnotami týchto ukazovateľov. Výsledok analýzy za sledované obdobie 2004 – 2008 potvrdzuje, že najvyšší podiel na celkových peňažných výdavkoch domácností majú potraviny a nealkoholické nápoje a bývanie (Vojtková, Labudová, 2010).

Autorka Vojtková (2014) v článku *Typológia peňažných výdavkov domácností na Slovensku* sa pomocou metódy hlavných komponentov venuje analýze štruktúry výdavkov domácností v Slovenskej republike za obdobie rokov 2008 – 2012. Ako hlavný cieľ práce uvádza: „Hlavným cieľom je odhaliť nové hypotetické premenné (hlavné komponenty), ktoré

stoja v pozadí a pomocou ktorých možno identifikovať skupiny vzájomne prepojených výdavkových položiek. Doplňujúcim cieľom je zaznamenať základné odlišnosti v štruktúre a vývoji čistých peňažných výdavkov domácností SR za sledované roky. Zjednodušene možno náš cieľ sformulovať ako zmapovanie výdavkov slovenského spotrebiteľa, pričom rozsah a typická spotreba obyvateľstva v značnej miere súvisia s finančným zdravím domácností.“ Pri skúmaní danej problematiky sa autorka zamerala aj na skryté vzťahy v čistých peňažných výdavkoch domácností, pričom pri analýze skrytých vzťahov využila metódu hlavných komponentov. Výsledkom analýzy bolo, že v rámci štruktúry peňažných výdavkov domácností na Slovensku v období rokov 2008 – 2012, najväčší podiel výdavkov tvorili výdavky na potraviny a nealkoholické nápoje a výdavky na bývanie, vodu, elektrinu, plyn a iné palivá (Vojtková, 2014).

Autori Dovál'ová a König (2017), v práci *Spotreba domácností na Slovensku vo svetle zmien príjmov a cien*, sa zameriavajú na nerovnosti v oblasti spotreby domácností v SR, čím nadväzujú na predošlé výsledky¹, ktoré dosiahli v tejto oblasti. V predchádzajúcich publikáciách sa venovali analýze rodinných účtov len do roku 2012, pričom v tejto publikácii autori rozširujú analýzu nerovnosti v spotrebe domácností do roku 2015. Cieľom práce autorov bolo zmapovanie vývoja nerovností v spotrebe a príjmoch domácností v období rokov 2004 – 2015. Autori uvádzajú: „Úlohou bolo zistiť, či došlo v čase k prehĺbeniu nerovností v oblasti príjmov domácností a ako boli tieto nerovnosti premietnuté do spotreby. Identifikovanie luxusných a nevyhnutých statkov pre nižšie a vyššie príjmové domácnosti prostredníctvom výdavkových elasticít, určenie podielu jednotlivých druhov statkov na celkových spotrebných výdavkoch ako aj zohľadnenie CPI indexu následne umožnilo lepšie priblížiť ako cenový vývoj ovplyvnil nerovnosti v spotrebe.“ Autori sa v práci venujú taktiež sklonu k úsporám vyšších aj nižších príjmových domácností na Slovensku a otázke, či je spotreba domácností ovplyvnená rastom príjmov a rastom zadĺženia domácností. V rámci práce autori konštatujú, že v roku 2015 sa prejavili regionálne nerovnosti spotrebných výdavkov, pričom v Košickom, Prešovskom

¹Consumption and Income Inequalities in Conditions of Slovakia. In *Inclusive growth and employment in Europe: peer-reviewed international conference proceedings* (König, Dovál'ová, 2015)

Nerovnosti v oblasti spotreby v SR publikované v časopise FORUM STATISTICUM SLOVACUM vol. 12 (Dovál'ová, König, 2016)

a Banskobystrickom kraji boli najnižšie priemerné spotrebné výdavky na jedného člena domácností a naopak v Bratislavskom kraji boli tieto výdavky najvyššie (Dováľová, König, 2017).

Autorka Iveta Stankovičová (2018) v článku *Analýza spotrebných výdavkov domácností v regiónoch SR* uvádza vývoj spotrebných výdavkov v regiónoch v SR za obdobie 2001 – 2016 a taktiež analýzu štruktúry spotrebných výdavkov v regiónoch SR v rokoch 2001, 2008, 2009 a 2016. Ako hlavný cieľ uvádza: „Cieľom analýzy bolo zistiť rozdiely v čistých príjmoch a čistých spotrebných výdavkoch domácností v jednotlivých regiónoch (krajoch) SR.“ Výsledok analýzy potvrdil, že v čistých príjmoch domácností a v čistých spotrebných výdavkoch domácností za skúmané obdobie rokov 2001 – 2016 sú prítomné regionálne rozdiely. Úroveň príjmov aj výdavkov je rozdielna v jednotlivých krajoch Slovenska v dôsledku nerovnomerného rozmiestnenia priemyselnej výroby na území Slovenska (Stankovičová, 2018).

V príležitostnej štúdii Národnej banky Slovenska, *Výsledky tretej vlny zisťovania o financiách a spotrebe domácností (HCFS)*, autorky Jurašeková-Kucserová a Strachotová (2019) sumarizujú výsledky tretej² vlny zisťovania finančnej situácie a spotreby domácností, ktorá je súčasťou projektu *Household Finance and Consumption Survey (HFCS)*. Projekt HFCS je koordinovaný Európskou Centrálnou bankou (ECB) a v súčasnosti sú do projektu zapojené všetky krajiny eurozóny. HCFS v intervale troch rokov od roku 2010 zhromažďuje údaje o aktívach a pasívach domácností. V štúdii z roku 2017 autorky porovnávajú údaje s rokom 2014 a na základe porovnania uvádzajú: „Spotreba domácností je v zisťovaní podchytená otázkami na výdavky na potraviny a nápoje doma a mimo domova, výdavky na služby spojené s bývaním a výdavky na spotrebný tovar a služby v bežnom mesiaci. Výsledky naznačujú, že spotreba potravín rástla o 13 % na 4,2 tisíc eur ročne (medián), pritom podiel týchto výdavkov na celkovom príjme poklesol na 26%. Ešte rýchlejšie rástla spotreba spotrebiteľských tovarov a služieb, a to o 27 % na 8,4 tisíc eur (medián). Pozitívom je, že tento vývoj prebiehal vo všetkých vekových kategóriách“ (Jurašeková-Kucserová, Strachotová, 2019).

² Prvá vlna zisťovania sa uskutočnila v roku 2010, ktorej výsledky sú uverejnené v príležitostnej štúdii *Výsledky prieskumu finančnej situácie slovenských domácností*. Autormi štúdie sú Matúš Senaj a Tibor Zavadil (2012). Výsledky druhej vlny zisťovania z roku 2014 sú uverejnené v príležitostnej štúdii *Výsledky druhej vlny HFCS*, ktorej autormi sú Andrej Cupák a Anna Strachotová (2015).

Problematike výdavkov na bývanie na Slovensku sa venoval Daniel Gerbery (2019), vydal výskumnú správu *Analýza výdavkov domácností na bývanie*. Správa „...ponúka stručný obraz o kľúčových aspektoch bývania na Slovensku. Venuje sa zmapovaniu výšky a štruktúry výdavkov za bývanie v rôznych častiach príjmovej distribúcie a, nakoniec, ponúka jeden z možných prístupov k analýze tzv. minimálnych výdavkov za bývanie, ktoré sú východiskom pre uvažovanie o nastavení finančnej podpory zameranej na pokrytie časti nákladov za bývanie.“ V správe analyzuje výdavky na bývanie, ktoré popisuje v sociálno-ekonomických kategóriách populácie Slovenskej republiky, analyzuje výdavky na bývanie a analyzuje výdavky na bývanie vo vybraných typoch domácností. Autor sa zameral aj na skúmanie minimálnych výdavkov na bývanie v domácnostiach SR, ktoré sú podľa neho „...určené ako výdavky domácností nachádzajúcich sa na spodných priečkach príjmového rozloženia.“

Správa sa opiera o údaje zistené zo zisťovania o príjmoch a životných podmienkach domácností (EU SILC - European Union Statistics on Income and Living Conditions) a štatistiky rodinných účtov, ktoré boli poskytnuté Štatistickým úradom Slovenskej republiky. Výsledky analýz autora sú prevažne deskriptívnej povahy, nakoľko cieľom bolo „...poskytnúť čo najviac detailov týkajúcich sa čo najväčšieho počtu aspektov bývania na Slovensku.“ Z jeho zistení vyplýva: „Slovensko ako krajina s vysokým podielom vlastníckeho bývania nemá dostatočne rozvinutý sektor nájomného bývania, čo sa odzrkadľuje mimo iného aj v tom, že výdavkami na bývanie sú zaťažení v oveľa väčšej miere podnájomníci, ktorí majú obmedzené možnosti reagovať na prípadné zvyšovanie nájomov.“ Autor taktiež uvádza, že podiel nájomného na príjmoch slovenských domácností v posledných rokoch rástol. Príjem domácností, veľkosť bydliska, doba používania bydliska a lokalita bydliska má silný vplyv na výšku nákladov spojených s bývaním. Vplyvným faktorom na výšku spomínaných nákladov má aj zloženie domácnosti a stupeň urbanizácie. Autor konštatuje, že bez ohľadu na príjmovú situáciu domácností, najväčšiu časť v štruktúre výdavkov na bývanie tvoria výdavky na dodanie elektriny, plynu a iných palív (Gerbery, 2019).

1.1 Štatistika rodinných účtov

Štatistický úrad Slovenskej republiky pravidelne vykonáva významné výberové štatistické zisťovania, medzi ktoré patrí aj Štatistika rodinných účtov. Jej úlohou je poskytnutie údajov pre analýzu životnej úrovne, tvorbu sociálnej politiky, vzdelávanie a pod.

V súčasnosti sa v štatistike rodinných účtov zisťujú príjmy, výdavky, spotreba a zloženie súkromných hospodáriacich domácností Slovenskej republiky. Predmetom zisťovania sú peňažné a nepeňažné výdavky a príjmy súkromných domácností v Slovenskej republike; popritom sa získavajú údaje o charakteristike domácnosti a jej členoch, údaje o vybavenosti bytu a domácnosti predmetmi dlhodobej spotreby. Spravodajskou jednotkou, resp. objektom zisťovania a spracovania je súkromná hospodáriaca domácnosť, ktorú tvorí jedna alebo viac osôb, ktoré spolu bývajú v tom istom byte a spoločne sa podieľajú na výdavkoch, predovšetkým za bývanie a stravovanie. Do zisťovania rodinných účtov nie sú zahrnuté kolektívne domácnosti (osoby vo väzenských zariadeniach, členovia reholí v kláštoroch, obyvatelia zariadení sociálnej starostlivosti a pod.). Spravodajské jednotky sú v zisťovaní rodinných účtov vyberané formou dvojstupňového, stratifikovaného, náhodného výberu. Oporou výberu sú údaje zo Sčítania obyvateľov, domov a bytov 2011 (Želonková a kol. 2018).

História zisťovania štatistiky rodinných účtov na území Slovenskej republiky siaha až do polovice 50-tych rokov 20. storočia, pričom sa zisťovanie vykonávalo pravidelne každý rok. Prvé zisťovanie štatistiky rodinných účtov na Slovensku bolo uskutočnené v roku 1956 pod záštitou Federálneho štatistického úradu (Vojtková, Labudová, 2010).

Pri zostavovaní spravodajskej vzorky sa používal kvótový výber, v ktorom boli stanovené kritéria pre výber požadovaných jednotiek. Zdrojom pre stanovenie kvót boli externé zdroje³. Pracovníci štatistického úradu realizovali výber a nábor spravodajských jednotiek. Tento výber zabezpečoval pokrytie takmer 97 % súkromných domácností do roku 1989, avšak v priebehu 90-tych rokov sa tento výber stal nevyhovujúcim, nakoľko nepokrýval niektoré domácnosti, ktoré nezodpovedali výberovým kritériám (Súkeníková, 2008).

Od vzniku Slovenskej republiky, v roku 1993, začal Štatistický úrad Slovenskej republiky pripravovať, organizovať, a spracovávať údaje z rodinných účtov samostatne. V roku

³ Externé zdroje: posledné prístupné informácie zo sčítania obyvateľstva, domov a bytov z posledného mikrocenzu, samotná štatistika rodinných účtov.

1997 nastala v zisťovaní štatistiky rodinných účtov významná zmena, ktorá sa týkala prechodu na medzinárodnú klasifikáciu údajov o spotrebných výdavkoch COICOP (*Classification of individual consumption by purpose* - Klasifikácia individuálnej spotreby podľa účelu) a zmeny výpočtu čistých peňažných výdavkov. V období pred rokom 1997 sa sledovanie vykonávalo v členení výdavkov podľa druhu tovaru alebo služby, a to: potraviny, nápoje a verejné stravovanie, priemyselný tovar, služby. Vzhľadom na to, že členenie výdavkov prešlo ďalšou zmenou, nie je možné ich porovnávať so súčasnými výdavkami (Stankovičová, 2018).

Významná zmena v zisťovaní štatistiky rodinných účtov nastala v roku 2004, kedy došlo k zmene spôsobu výberu spravodajských jednotiek. Pri tvorbe súboru spravodajských jednotiek sa prešlo na používanie náhodného výberu. S touto zmenou súviseli úpravy nástrojov zisťovania, organizácie v teréne a následná kontrola získaných údajov. Medzi rokmi 2004 až 2012 bolo zisťovanie vykonávané iba s malými zmenami. Vedenie Štatistického úradu Slovenskej republiky v tomto období rozhodlo o tom, že sa zisťovanie rodinných účtov nebude vykonávať každoročne, nakoľko zisťovanie a náklady boli rozsiahle (Stankovičová, 2018).

V roku 2013 – 2014 bol pripravený redizajn zisťovania, ktorého cieľom bolo skvalitnenie zisťovania, zníženie zaťaženia spravodajských jednotiek a modernizácia zberu údajov prispôbením sa európskym trendom. Inštitút informatiky a štatistiky v Bratislave (Infostat) vypracoval v týchto rokoch mikrosimulačný model, ktorý s využitím dostupných externých informácií, prognóz a kvalifikovaných odhadov vybraných demografických, sociálnych a ekonomických ukazovateľov umožnil odhad príjmov a výdavkov za toto obdobie. V rokoch 2013 a 2014 teda neprebehlo zisťovanie rodinných účtov v plnom rozsahu, bol vykonaný iba zber údajov o zložení spotrebných výdavkoch a príjmoch domácností v 1. štvrtroku (Stankovičová, 2018). Ročné údaje 2013 a 2014 prezentované v publikáciách boli odhadnuté na základe simulácií mikroúdajov získaných z dostupných externých zdrojov za rok 2012. Simulácia peňažných výdavkov domácností vychádzala najmä zo štvrťročných indexov spotrebiteľských cien (Kotlár a kol. 2014).

V zisťovaní štatistiky rodinných účtov došlo v roku 2014 k redizajnu, ktorý bol aplikovaný do praxe až v roku 2015. Cieľom nového dizajnu zisťovania bolo skvalitnenie zisťovania, modernizácia zberu údajov a zníženie zaťaženia spravodajských jednotiek (Kotlár a kol. 2016).

V období rokov 2015 až 2017 sa zisťovanie rodinných účtov opäť realizovalo v plnej miere, avšak novým spôsobom. Upravili sa formuláre a najvýraznejšia úprava bola v Denníku bežných výdavkov domácností (formulár RÚ/C 1-12). Zisťovanie RÚ 1-12 *Zisťovanie údajov pre štatistiku rodinných účtov* sa rovnako ako v roku 2016 vykonalo čiastočne z dôvodu limitovaných finančných zdrojov. Zisťovali sa len príjmy súkromných domácností v 1. štvrtroku, pravidelné a veľké výdavky za posledné 3, resp. 12 mesiacov a zisťoval sa nákup tovarov do zásoby. Opytovatelia pri rozhovore v domácnostiach vyplnili údaje do spomínaného formulára RÚ/A 1-12, formuláre B a C sa nevypĺňali. Údaje o príjmoch a výdavkoch za celý rok 2017 boli odhadnuté na základe mikroúdajov z roku 2015 použitím mikrosimulačného modelu (ŠÚ SR, 2018).

Od roku 2017 do roku 2019, Štatistický úrad SR každoročne zverejšoval publikáciu týkajúcu sa rodinných účtov *Príjmy, výdavky súkromných domácností SR*, v ktorej boli prezentované údaje odhadnuté simuláciou mikroúdajov výberového zisťovania rodinných účtov za rok 2015 pomocou dostupných externých informácií, prognóz a kvalifikovaných odhadov vybraných demografických, sociálnych a ekonomických ukazovateľov. Údaje z roku 2015, ktoré sú aktuálne posledné dostupné údaje, slúžili ako podklad pre simuláciu výberového zisťovania pre rok 2017, 2018 a 2019 (ŠÚ SR, 2018).

Cieľom zisťovania štatistiky rodinných účtov bolo a aj v súčasnosti je získať informácie o hospodárení domácností, ktoré sú využiteľné najmä pri analýzach životnej úrovne (Želonková a kol. 2018).

V zisťovaní štatistiky rodinných účtov sa zisťujú hrubé peňažné príjmy, ktoré predstavujú súčet príjmov zo zamestnania mimo poľnohospodárstva, príjmov z poľnohospodárstva, čiastky vyčlenenej samostatne zárobkovo činnou osobou z vlastného súkromného podnikania, sociálne príjmy, príjmy z majetku, vybrané pôžičky a iné peňažné príjmy. Z hrubých peňažných príjmov sú vypočítané čisté peňažné príjmy odpočítaním zákonných platieb zdravotným poisťovníam a Sociálnej poisťovni (ŠÚ SR, 2021).

Hrubé peňažné výdavky zahŕňajú spotrebné výdavky a ostatné hrubé výdavky, t.j. ostatné výdavky vrátane daní z príjmov a povinného osobného poistenia (ŠÚ SR, 2021).

Čisté peňažné výdavky tvoria spotrebné výdavky a ostatné čisté výdavky. Ostatné čisté výdavky predstavujú ostatné hrubé výdavky bez daní z príjmov a povinných príspevkov do Sociálnej poisťovne a zdravotných poisťovní (Vojtková, Labudová, 2010).

Čisté peňažné výdavky sa z hľadiska uspokojovanie potrieb rozdeľujú na:

1. **spotrebné výdavky** – výdavky za tovary a služby (odbory 01. až 12. klasifikácie COICOP-5),
2. **ostatné čisté výdavky**⁴ – obsahujú rôzne platby nespotrebného charakteru, ako daň z majetku, peňažné dary mimo domácnosť, splátky pôžičiek, veľké výdavky na opravy bytu, domu (nad 1400 EUR), nákup akcií a obligácií, vrátane výdavkov na hospodárenie domácnosti (úžitkové zvieratá, hospodársky pozemok), ak sú hradené z hotovostných peňažných prostriedkov domácnosti, pričom všetky spomenuté výdavky sú bez daní z príjmov a povinného osobného poistenia (ŠÚ SR, 2021).

Štatistický úrad Slovenskej republiky v súčasnosti používa v rámci štatistiky rodinných účtov klasifikáciu zisťovaných položiek COICOP (Klasifikácia individuálnej spotreby podľa účelu), v ktorej sú výdavky domácností členené podľa účelu použitia, t. j. podľa cieľa, na ktorý sú peňažné prostriedky vynaložené, resp. akú zložku životnej úrovne uspokojujú. Od roku 1997 do roku 2014 sa používala klasifikácia COICOP-HBS, od roku 2015 je platná **klasifikácia COICOP-5**, ktorá má nasledovných **12 odborov** (Stankovičová, 2018):

- 1) **Potraviny a nealkoholické nápoje** - zahŕňajú výdavky na nákup potravín a nealkoholických nápojov v obchodoch,
- 2) **Alkoholické nápoje a tabak** - zahŕňajú výdavky spojené s nákupom alkoholickým nápojov, tabaku a tabakových výrobkov,
- 3) **Odievanie a obuv** - zahŕňajú výdavky na nákupy textilného tovaru, obuvi, textilnej galantérie vrátane zhotovenia a opráv (tvrdá galantéria je súčasťou výdavkov za osobné predmety),
- 4) **Bývanie, voda, elektrina, plyn a iné palivá** - zahŕňa výdavky spojené s nájomným v bytoch, úhrady za užívanie družstevného bytu, výdavky za nákup tovarov a služieb pre menšiu stavebnú a bytovú údržbu (do výšky 1400 EUR), platby za elektrinu,

⁴ V analýzach v tejto práci sme použili pre túto skupinu výdavkov označenie 13 - ostatné čisté výdavky.

plyn, teplú vodu a teplo, nákup palív, vodné, stočné a výdavky za ostatné služby vzťahujúce sa na bývanie,

- 5) **Nábytok, vybavenie a bežná údržba domácnosti** - zahŕňa výdavky za nákup nábytku, bytového zariadenia a doplnkov, podlahových krytín, bytového a stolového textilu, domáceho riadu a príborov, potrieb pre domácnosť investičného charakteru, rôznych prístrojov a kuchynských potrieb, výdavky za zhotovenie týchto tovarov a ich opravy, vrátane výdavkov za hospodárske, záhradnícke, remeselnícke stroje a zariadenia, tovary a služby pre čistenie a upratovanie a iné,
- 6) **Zdravie** - predstavuje výdavky za farmaceutické preparáty a výrobky, zdravotnícky tovar, za služby poskytované zdravotníckym personálom v nemocniciach a mimo nich, vrátane služieb rôznych terapeutov,
- 7) **Doprava** - zahŕňa výdavky za nákup dopravných prostriedkov, pohonných hmôt a mazív, výdavky spojené s ich prevádzkou a údržbou, vrátane služieb autoškôl, výdavky za dopravné služby (vlak, autobus, lietadlo, loď),
- 8) **Pošty a telekomunikácie** - zahŕňa výdavky spojené s poštovými službami, za nákup telefónnych a faxových prístrojov a za telefónne a faxové služby,
- 9) **Rekreácia a kultúra** - zahŕňa výdavky za tovary a služby spojené s individuálnou a organizovanou rekreáciou a iným využívaním voľného času, vrátane výdavkov za knihy, noviny, tlačiarenský a papiernický tovar a kresliace potreby,
- 10) **Vzdelávanie** - predstavuje výdavky za predškolské, základné, stredoškolské, vyššie, vysokoškolské a iné vzdelanie, vrátane rôznych kurzov,
- 11) **Reštaurácie a hotely** - predstavujú výdavky vo verejnom stravovaní (vrátane školského a závodného stravovania) a výdavky za ubytovacie služby (mimo rekreácie),
- 12) **Rozličné tovary a služby** - zahŕňajú výdavky spojené s tovarmi a službami pre osobnú starostlivosť, výdavky za osobné predmety, výdavky za sociálne a finančné služby, výdavky za dobrovoľné poistenie a výdavky za iné služby spojené so spotrebou v domácnosti (ŠÚ SR, 2021).

Výstupy zo zisťovania rodinných účtov sa štvrťročne a ročne zverejňujú v databáze DataCube⁵ a v publikácii Príjmy, výdavky a spotreba súkromných domácností v SR (údaje sú prepočítané na osobu a rok). Publikácie sú taktiež dostupné na portáli Štatistického úradu Slovenskej republiky⁶ v časti Produkty/Katalóg publikácií/Archív publikácií za obdobie 2007 – 2016. Publikácie za obdobie 2017 - 2019 sú dostupné na portáli Leibnizovho informačného centra pre ekonomiku⁷.

Ďalším zdrojom údajov o príjmoch a výdavkoch domácností je Zisťovanie o príjmoch a životných podmienkach domácností (EU SILC).

1.2 Zisťovanie o príjmoch a životných podmienkach domácností (EU SILC)

Zisťovanie o príjmoch a životných podmienkach domácností (EU SILC - European Union Statistics on Income and Living Conditions) sa realizuje v Slovenskej republike v rámci projektu európskych štatistických zisťovaní. Obsah a zameranie zisťovania nadväzuje na predchádzajúce zisťovania, ktoré Štatistický úrad Slovenskej republiky uskutočňuje pravidelne v ročných intervaloch už od roku 2005. V súčasnosti sa zisťovanie uskutočňuje v 28-ich krajinách Európskej únie, v Nórsku, vo Švajčiarsku, na Islande a od roku 2013 aj v Srbsku (Kováčová, Vlačuha, 2020).

Realizáciou projektu sa získava významná zdrojová základňa údajov o príjmoch, úrovni a štruktúre chudoby a sociálnom vylúčení domácností nielen na Slovensku, ale aj v ostatných krajinách Európskej únie.

Zisťovanie EU SILC je harmonizovaným zisťovaním, ktoré sa uskutočňuje na základe porovnateľnej medzinárodnej metodiky. Obsahom zisťovania je jednotný zoznam povinných ukazovateľov, ich definície, jednotné pravidlá, usmernenia a postupy pri aplikovaní štatistických metód a pri výpočte základných indikátorov chudoby, čo umožňuje nielen analyzovanie sociálnej situácie domácností na Slovensku, ale i medzinárodné porovnávanie Slovenska v rámci Európskej únie (Kováčová, Vlačuha, 2020).

⁵ <http://datacube.statistics.sk/>

⁶ www.statistics.sk

⁷ zbw.eu/econis-archiv/

Príjmy sa v zisťovaní EU SILC uvádzajú v štruktúre (ŠÚ SR, 2021):

Pracovné príjmy:

- *peňažný príjem zo zamestnania alebo jemu blízky príjem,*
- *nepeňažný príjem zo zamestnania,*
- *peňažné zisky/straty z podnikania a inej samostatnej zárobkovej činnosti (vrátane honorárov) - premenná obsahuje:*
 - a) *čistý prevádzkový zisk alebo stratu pracujúcich vlastníkov alebo partnerov v nekorporatívnych podnikoch zmenšené o úroky z obchodných pôžičiek,*
 - b) *honoráre zarobené za písanie, vynálezy atď., nezahrnuté do zisku/straty nekorporatívnych podnikov,*
 - c) *nájomné z podnikových budov, nástrojov, zariadení atď., nezahrnuté do zisku/straty nekorporatívnych podnikov (ŠÚ SR, 2021).*

Sociálne príjmy:

- *starobné dávky,*
- *dávky v nezamestnanosti,*
- *dávky v invalidite,*
- *nemocenské dávky,*
- *dávky pre pozostalých,*
- *rodinné dávky a príspevky vyplácané rodinám s deťmi,*
- *príspevky na vzdelanie,*
- *sociálne vylúčenie inde neklasifikované (ŠÚ SR, 2021).*

Súkromné príjmy:

- *príjem z prenájmu majetku alebo pozemku,*
- *príjem osôb mladších ako 16 rokov,*
- *pravidelné prijaté peňažné transfery medzi domácnosťami,*
- *úroky, dividendy a zisk z kapitálových investícií do neregistrovaného podniku (ŠÚ SR, 2021).*

Ďalšie príjmové komponenty:

- *príspevky na bývanie,*
- *hodnota tovarov vyprodukovaných pre vlastnú spotrebu,*

- pravidelné dane z majetku,
- pravidelné platené peňažné transfery medzi domácnosťami,
- daň z príjmu a príspevky sociálneho poistenia,
- príspevky do individuálnych súkromných dôchodkových fondov,
- dôchodok z individuálnych súkromných dôchodkových fondov (ŠÚ SR, 2021).

Medzi zdroje údajov o príjmoch a výdavkoch slovenských domácností zaraďujeme aj zisťovanie o financiách a spotrebe domácností (HFCS).

1.3 Zisťovanie o financiách a spotrebe domácností (HFCS)

Cieľom zisťovania je získať spoľahlivé údaje o aktívach, pasívach a spomínaných príjmoch a výdavkoch slovenských domácností.

Zisťovanie o financiách a spotrebe domácností (HFCS - *Household Finance and Consumption Survey*) sa na Slovensku prvýkrát realizovalo v roku 2010, keď Národná banka Slovenska (NBS) získala pomocou externej agentúry údaje od viac ako 2 000 domácností. Získané údaje následne prešli procesom dôkladného spracovania, v ktorom sa z nich odstránili všetky chyby, doplnili sa chýbajúce hodnoty kľúčových premenných a každej domácnosti sa priradili váhy nakalibrované na celkovú populáciu Slovenska. Kalibrácia údajov zaručovala reprezentatívnosť výberovej vzorky na úrovni celej krajiny. Údaje boli formálne validované Európskou centrálnou bankou koncom februára v roku 2012 a následne sprístupnené interným užívateľom na účely ďalšieho štatistického spracovania a empirického výskumu v roku 2013 (Senaj, Zavadil, 2012).

Zisťovanie HFCS umožňuje vďaka svojmu obsahu a navrhovanej frekvencii (každé 3 roky) odpovedať na otázky v oblasti rozdelenia a zmien v bohatstve, dlhu, príjmov a v spotrebe domácností. Prieskum HFCS poskytne Eurosystému porovnateľné údaje týkajúce sa finančnej situácie domácností v celej eurozóne. Umožní tým získať dôležitý pohľad na ekonomické správanie rozličných typov domácností, ktorý je nevyhnutný v mnohých hospodársko-politických oblastiach. Viacero centrálnych bánk uskutočňuje podobné prieskumy, ktorých výsledky ovplyvňujú hospodársko-politické rozhodovanie a komunikáciu s verejnosťou. Výskumy zakladajúce sa na takýchto údajoch sú dôležité pri tvorbe analýz potrebných na výkon menovej politiky, ako aj na podporu finančnej stability (Senaj, Zavadil, 2012).

V roku 2014 Národná banka Slovenska v spolupráci so Štatistickým úradom Slovenskej republiky uskutočnila druhú vlnu zisťovania (Cupák, Strachotová, 2015).

Tretia vlna zisťovania bola realizovaná v roku 2017 taktiež Národnou bankou Slovenska v spolupráci so Štatistickým úradom Slovenskej republiky (Jurašeková-Kucserová, Strachotová, 2019).

Zisťovanie o financiách a spotrebe domácností je v súčasnosti jediným zisťovaním, z ktorého získavame komplexný pohľad na štruktúru aktív a pasív domácností. Nakoľko ide o harmonizovaný projekt eurosystému, poskytuje porovnateľný pohľad na štruktúru vlastníctva a hospodárenia domácností v krajinách Európskej únie (Jurašeková-Kucserová, Strachotová, 2019).

2 Cieľ práce

Cieľom diplomovej práce bolo na základe údajov o úrovni peňažných príjmov domácností a úrovni a štruktúre peňažných výdavkov súkromných domácností na Slovensku porovnať jednotlivé kraje Slovenska. Okrem mapovania súčasného stavu boli údaje, pochádzajúce zo Štatistiky rodinných účtov, použité aj na opísanie zmien v spotrebiteľskom správaní slovenských domácností. Osobitná kategória výdavkov, na ktorú upriamujeme pozornosť v záverečnej práci je venovaná výdavkom spojenými so zabezpečením vlastného bývania.

Hlavný cieľ, ktorý sme zvolili je zameraný na analýzu a opis štruktúry spotrebných výdavkov domácností na Slovensku a jej porovnanie medzi kraji Slovenskej republiky. Ako ďalší cieľ, sme si zvolili analýzu spotreby domácností v členení podľa ekonomického postavenia prednostu domácnosti.

3 Metodika práce a metódy skúmania

V praktickej časti diplomovej práce sme využili deskriptívnu štatistiku pri skúmaní vývoja údajov o peňažných príjmoch slovenských domácností a peňažných výdavkoch slovenských domácností čerpaných z databázy Štatistického úradu Slovenskej republiky. Pri analýze sme ďalej využili elementárne a priemerné charakteristiky časových radov. Skúmané hodnoty sme znázornili číselnými, tabuľkovými a grafickými vyjadreniami, pri ktorých sme využívali tabuľkový procesor Microsoft Excel.

3.1 Charakteristiky časových radov

„Časový rad je chronologicky usporiadaná postupnosť vecne a priestorovo porovnateľných údajov o ľubovoľnej kvantitatívnej náhodnej premennej.“ (Pacáková a kol., 2009). Údaje majú základný význam pre analýzu príčin, ktoré na tieto javy pôsobili a ovplyvňovali ich správanie v minulosti, ako aj pre predvídanie ich budúceho vývoja.

Časové rady tvoria hodnoty, ktoré sú zhromažďované, zaznamenávané alebo pozorované a sú zároveň chronologicky usporiadané v čase. V definícii pojem náhodná premenná zdôrazňuje, že časový rad je chápaný ako výsledok stochastického procesu, zaťažený náhodnosťou. Časové rady sú preto predmetom deskriptívnej a indukтивной štatistickej analýzy. Analýzu časových radov môžeme považovať za hodnotný zdroj informácií o priebehu skúmaného javu, ktorý často poskytuje základ pre úspešnú prognózu (Pacáková a kol., 2009).

Cieľom štatistickej analýzy časových radov je porozumenie a opis vlastností vývoja a zmien hodnôt premenných v čase, zostavenie kvalitného matematicko-štatistického modelu časového radu a na základe tohto modelu správne odhadnúť hodnoty premenných v budúcich obdobiach (Pacáková a kol., 2009).

V analýzach je častokrát potrebné vzájomne porovnať hodnoty sledovanej premennej v dvoch rôznych obdobiach. Jednoduché miery dynamiky rastu alebo poklesu sa určia rozdielom alebo podielom príslušných hodnôt premennej Y , poprípade sa relatívna zmena vyjadří v percentách. Najčastejšie sa porovnáva hodnota y_t s hodnotou v predchádzajúcom časovom období y_{t-1} časového radu $y_1, y_2, \dots, y_n$. Postupným posuvom o jedno časové obdobie pre všetky $t = 2, 3, \dots, n$ dostaneme časový rad príslušnej charakteristiky, ktorý je kratší o prvú hodnotu oproti pôvodnému časovému radu. Tieto jednoduché miery absolútnej alebo relatívnej

zmeny hodnoty ukazovateľa nazývame *elementárne charakteristiky časového radu* (Pacáková a kol., 2009).

V našej práci sme použili niekoľko elementárnych charakteristík časových radov:

- **absolútny prírastok (úbytok)** - vyjadruje o koľko vzrástla ($d_t > 0$) alebo poklesla ($d_t < 0$) hodnota premennej Y v čase t oproti hodnote z predchádzajúceho obdobia (Pacáková a kol., 2009):

$$d_t = y_t - y_{t-1} \quad (1)$$

kde:

$t = 2, 3, \dots, n$,

y_t - hodnota z obdobia t ,

y_{t-1} - hodnota z predchádzajúceho obdobia,

- **koeficient rastu (poklesu)** - vyjadruje koľkonásobne bola hodnota premennej Y v čase t väčšia ($k_t > 1$) alebo menšia ($k_t < 1$) ako hodnota z predchádzajúceho obdobia (Pacáková a kol., 2009):

$$k_t = \frac{y_t}{y_{t-1}} \quad (2)$$

kde:

$t = 2, 3, \dots, n$,

y_t - hodnota z obdobia t ,

y_{t-1} - hodnota z predchádzajúceho obdobia,

- **tempo rastu** - vyjadruje na koľko percent vzrástla ($Tm_t > 100 \%$) alebo poklesla ($Tm_t < 100 \%$) hodnota premennej Y v čase t oproti hodnote z predchádzajúceho obdobia (Pacáková a kol., 2009):

$$Tm_t = k_t \cdot 100 \% \quad (3)$$

kde:

$t = 2, 3, \dots, n$,

k_t - koeficient rastu,

- **koeficient prírastku** - vyjadruje koľkonásobne bol prírastok premennej Y v čase t oproti predchádzajúcemu obdobiu väčší ($k_t > 1$) alebo menší ($k_t < 1$) ako hodnota v predchádzajúcom období (Pacáková a kol., 2009):

$$k_{d_t} = \frac{d_t}{y_{t-1}} = \frac{y_t}{y_{t-1}} - 1 = k_t - 1 \quad (4)$$

kde:

$t = 2, 3, \dots, n$,

y_t - hodnota z obdobia t ,

y_{t-1} - hodnota z predchádzajúceho obdobia,

d_t - absolútny prírastok (úbytok),

k_t - koeficient rastu (poklesu),

- **tempo prírastku** - o koľko percent vzrástla alebo poklesla hodnota premennej Y v čase t oproti hodnote z predchádzajúceho obdobia (Pacáková a kol., 2009):

$$Tm_{d_t} = k_{d_t} \cdot 100 \% = Tm_t - 100 \% \quad (5)$$

kde:

$t = 2, 3, \dots, n$,

k_{d_t} - koeficient prírastku,

Tm_t - tempo rastu.

Okrem elementárnych charakteristík časových radov sme v práci použili:

- **priemerný koeficient rastu** - vyjadruje koľkonásobne priemerne vzrástla (poklesla) hodnota sledovanej premennej Y za jeden časový úsek počas celého sledovaného obdobia (Pacáková a kol., 2009):

$$\bar{k} = \sqrt[n-1]{k_2 \cdot k_3 \cdot \dots \cdot k_n} = \sqrt[n-1]{\frac{y_2}{y_1} \cdot \frac{y_3}{y_2} \cdot \dots \cdot \frac{y_n}{y_{n-1}}} = \sqrt[n-1]{\frac{y_n}{y_1}} \quad (6)$$

kde:

k - koeficient rastu,

- **priemerné tempo rastu** - vyjadruje koľkonásobne priemerne vzrástla (poklesla) hodnota sledovanej premennej Y za jeden časový úsek počas celého sledovaného obdobia v percentách (Pacáková a kol., 2009):

$$\overline{Tm} = \bar{k} \cdot 100 \% \quad (7)$$

kde:

$\bar{k}$ - priemerný koeficient rastu,

- **priemerné tempo prírastku** - vyjadruje priemerný percentuálny nárast alebo pokles hodnoty časového radu v jednom časovom úseku počas celého sledovaného obdobia (Pacáková a kol., 2009):

$$\overline{Tm_d} = \bar{k} \cdot 100 \% = \overline{Tm} - 100 \% \quad (8)$$

kde:

$\bar{k}$ - priemerný koeficient rastu,

$\overline{Tm}$ - priemerné tempo rastu.

3.2 Štruktúra

Pojem štruktúra predstavuje rozdelenie častí vo vnútri skúmaného objektu na základe určitej proporcie. Objekt je potrebné pri skúmaní rozdeliť na jednotlivé časti a následne zmeniť vzájomný vzťah rozdelených častí a celku, alebo zmeniť vzájomný vzťah medzi časťami pomocou relatívnych veličín. Časti objektu nazývame aj prvky, respektíve elementy alebo komponenty štruktúry. Štruktúrou rozumieme súhrn podstatných vnútorných vzťahov medzi prvkami systému, ktorých vzájomné väzby určujú povahu a zákonitosť systému ako celku (Kahounová, 1994).

Veličiny, ktoré sú extenzitného typu, a pre ktoré je charakteristická priama spočítateľnosť jej hodnôt, majú zvyčajne povahu agregátov zložených z určitého počtu prvkov. Pokiaľ agregátnu veličinu extenzitného typu označíme ako x a jej komponenty vytvorené triedením podľa určitého hľadiska ako x_k , $x_k \geq 0$ ($k = 1, 2, \dots, m$), pričom platí (Kahounová, 1994):

$$x = \sum_{k=1}^m x_k \quad (9)$$

kde:

x – hodnota agregátnej veličiny,

x_k – k -ty prvok agregátnej veličiny vytvorený podľa určitého hľadiska, $x_k \geq 0$,

m – počet prvkov štruktúry ($k = 1, 2, \dots, m$).

Pri porovnávaní niekoľkých štruktúr alebo sledovaní vývoja danej štruktúry za dlhšie časové obdobie, je potrebné dodržiavať porovnateľnosť jednotlivých prvkov, na základe ktorých je štruktúra hodnotená. Jedná sa o vecnú a priestorovú porovnateľnosť a taktiež o porovnateľnosť merných jednotiek (Kahounová, 1994).

Štruktúra extenzitnej veličiny je zvyčajne vyjadrená relatívne, to znamená, že sú vypočítané podiely jednotlivých komponentov na celku (Kahounová, 1994):

$$p_k = \frac{x_k}{x}, k = 1, 2, \dots, m. \quad (10)$$

Pre tieto podiely platí:

$$0 \leq p_k \leq 1 \quad (11)$$

$$\sum_{k=1}^m p_k = 1 \quad (12)$$

kde:

x – hodnota agregátnej veličiny,

x_k – k -ty prvok agregátnej veličiny podľa určitého hľadiska, $x_k \geq 0$,

p_k – k -ty podiel k -teho komponentu na celku,

m – počet prvkov štruktúry ($k = 1, 2, \dots, m$) (Kahounová, 1994).

3.3 Meranie podobnosti/nepodobnosti štruktúr

Miery podobnosti (nepodobnosti) štruktúr slúžia na posúdenie a kvantitatívne vyjadrenie štruktúrnych zmien a rozdielu štruktúr. Dve štruktúry, ktorých prvky sú vyjadrené relatívne, sú zhodné v tom prípade, ak platí (Vojtková, Labudová, 2010):

$$p_{1k} = p_{2k} \quad (13)$$

pričom:

p_{1k} – podiel k -teho prvku na celku prvej štruktúry,

p_{2k} – podiel k -teho komponentu na celku druhej štruktúry,

m – počet komponentov štruktúry ($k = 1, 2, \dots, m$) (Vojtková, Labudová, 2010).

Charakterizovanie miery podobnosti (nepodobnosti) štruktúr je možné prostredníctvom využitia rôznych koeficientov podobnosti (nepodobnosti). Koeficienty nadobúdajú hodnoty z určitého intervalu, ktorého jedna hranica označuje zhodu štruktúr a druhá naopak ich úplnú

odlišnosť. Koeficienty odlišnosti dvoch štruktúr p_1 a p_2 sú najčastejšie konštruované pomocou vzdialeností bodov, ktorými sú štruktúry $p_1 = [p_{11}, p_{12}, \dots, p_{1m}]$ a $p_2 = [p_{21}, p_{22}, \dots, p_{2m}]$ graficky znázornené. Predpokladáme, že čím je vzdialenosť týchto bodov v m -rozmernom euklidovskom priestore menšia, tým sú skúmané štruktúry podobnejšie. Na hodnotenie vzťahov podobnosti je vhodné použiť takú mieru, ktorej hodnoty ležia v intervale $<0,1>$ (Vojtková, Labudová, 2010).

Gatevov koeficient nepodobnosti štruktúr, ktorý navrhol bulharský štatistik K. Gatev, slúži na meranie absolútnych aj relatívnych zmien štruktúr v ich vzájomných súvislostiach. Autor ho nazýva taktiež aj integrálnym koeficientom štruktúrnych zmien.

Vzťah pre výpočet Gatevovho koeficientu (Vojtková, Labudová, 2010):

$$k_1(\mathbf{p}_1, \mathbf{p}_2) = \left[1 - \frac{2 \sum_{k=1}^m p_{1k} p_{2k}}{\sum_{k=1}^m (p_{1k}^2 + p_{2k}^2)} \right]^{\frac{1}{2}} \quad (14)$$

Miera nadobúda hodnoty z intervalu $<0,1>$, pričom jeho dolná hranica znamená podobnosť štruktúr a horná hranica nepodobnosť štruktúr. Pre meranie podobnosti (nepodobnosti) štruktúr je možné použiť aj iné miery, ktoré na rozdiel od vybraného koeficientu majú svoje obmedzenia (Vojtková, Labudová, 2010).

Pri porovnávaní $n > 2$ štruktúr s rovnakým počtom m prvkov možno ich nepodobnosť vyjadriť modifikovaným Gatevovým koeficientom nepodobnosti. Miera modifikovaného Gatevovho koeficientu nadobúda rovnako ako koeficient $k_1(p_1, p_2)$ hodnoty z intervalu $<0,1>$ a má tvar (Vojtková, Labudová, 2010):

$$k_3 = \left[\frac{n \sum_{i=1}^n \sum_{k=1}^m (p_{ik} - \bar{p}_k)^2}{(n-1) \sum_{i=1}^n \sum_{k=1}^m p_{ik}^2} \right]^{\frac{1}{2}} \quad (15)$$

kde

p_{ik} – k -ty prvok i -tej štruktúry ($i = 1, 2, \dots, n, k = 1, 2, \dots, m$),

$\bar{p}_k = \frac{1}{n} \sum_{i=1}^n p_{ik}, k = 1, 2, \dots, m$.

Hodnota Gatevovho koeficientu závisí od počtu prvkov štruktúry m , práve preto je možné porovnávať hodnoty len tých vypočítaných koeficientov v štruktúrach, ktoré majú rovnaký počet prvkov (Kahounová, 1994).

4 Výsledky práce

V praktickej časti práce sme analyzovali čisté peňažné príjmy a peňažné výdavky domácností na Slovensku. Nevenovali sme sa nominálnej hodnote čistých peňažných výdavkov ale štruktúre čistých peňažných výdavkov. V úvodnej časti sme sledovali vývoj hodnôt priemerných peňažných príjmov na Slovensku a v jednotlivých krajoch Slovenska (vyjadrených v eurách/osoba/mesiac) za obdobie rokov 2009 – 2019. V ďalšej časti sme analyzovali štruktúru čistých peňažných výdavkov domácností Slovenskej republiky v období rokov 2009 – 2019. Na základe získaných údajov sme vyjadrili percentuálny podiel čistých peňažných výdavkov domácností a spotrebných peňažných výdavkov domácností na čistých peňažných príjmoch. Následne sme sa venovali porovnaniu štruktúry čistých peňažných výdavkov na Slovensku v rokoch 2009, 2014, 2015 a 2019 v členení podľa ekonomického postavenia prednostu domácnosti v zamestnaní. V tejto kapitole sme taktiež porovnali vývoj podielu určitých výdavkov na čistých peňažných výdavkoch v rokoch 2009 – 2019 vo všetkých krajoch Slovenskej republiky.

4.1 Údaje a zdroje údajov

V praktickej časti práce sme použili údaje o čistých peňažných príjmoch a čistých peňažných výdavkoch domácností na Slovensku. Zdrojom týchto údajov bola oficiálna databáza Štatistického úradu Slovenskej republiky DATAcube. DATAcube obsahuje viacrozmerné tabuľky, ktoré zahŕňajú ukazovatele ekonomického a sociálno-ekonomického rozvoja. Klasifikačný systém jednotlivých tabuliek je založený na zachovaní štruktúry domén a polí podobne ako vo webovom portáli. Údaje z rôznych štatistických oblastí sú prezentované vo forme viacrozmerných tabuliek v mesačných, štvrťročných alebo ročných časových radoch a umožňujú vytvárať vlastné výbery. Na konci názvu každej tabuľky je osemmiestny kód, ktorý je jedinečným identifikátorom. Výstupy je možné exportovať do súborových formátov: .pdf a .xls. Databáza taktiež obsahuje vybrané tabuľky z európskej štatistiky (z databázy Eurostatu) s údajmi za členské štáty EÚ v oblasti demografickej a sociálnej štatistiky, makroekonomickej štatistiky, vládnych financií a energetickej štatistiky.

4.2 Analýza regionálnych rozdielov príjmov a výdavkov domácností na Slovensku

Úroveň peňažných príjmov domácností a peňažných výdavkov domácností v jednotlivých regiónoch Slovenskej republiky je ovplyvnená celkovým ekonomickým potencionálnom, ale aj demografickou štruktúrou obyvateľstva. V štatistických zisťovaniach v domácnostiach Slovenskej republiky sa úroveň príjmu zisťuje na základe ukazovateľa *čistý peňažný príjem súkromných domácností*. Napriek tomu, že Slovensko je rozlohou pomerne malá krajina, stále v nej pretrvávajú regionálne rozdiely v úrovni príjmov. Pri regionálnej analýze sme využili členenie Slovenskej republiky na 8 krajov (Stankovičová, 2018).

Analýza čistých peňažných príjmov domácností na Slovensku v členení podľa krajov Slovenskej republiky

Čisté peňažné príjmy súkromných domácností na Slovensku aj v jednotlivých krajoch v období rokov 2009 – 2019 z roka na rok rástli (Tab. 1, Obr. 1). Podľa získaných údajov konštatujeme, že najvyšší medziročný prírastok čistých peňažných príjmov domácností na Slovensku bol zaznamenaný v roku 2015, kedy tieto príjmy vzrástli o 32,70 eur/osoba/mesiac.

Kraje, v ktorých čisté peňažné príjmy domácností dosiahli najvyšší medziročný prírastok v roku 2015 boli Bratislavský kraj (44,77 eur/osoba/mesiac), Trenčiansky kraj (37,51 eur/osoba/mesiac), Žilinský kraj (23,00 eur/osoba/mesiac), Banskobystrický kraj (52,21 eur/osoba/mesiac) a Košický kraj (42,08 eur/osoba/mesiac) (Tab. 2). Najvyšší medziročný prírastok čistých peňažných príjmov domácností v roku 2014 boli v Trnavskom (32,23 eur/osoba/mesiac) a Nitrianskom kraji (31,13 eur/osoba/mesiac). V Prešovskom kraji najviac vzrástli čisté peňažné príjmy domácností v roku 2011, a to o 21,61 eur/osoba/mesiac (Tab. 2).

Tabuľka 1 Čisté peňažné príjmy súkromných domácností v SR v členení podľa krajov SR za obdobie rokov 2009 – 2019 (eur/osoba/mesiac)

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Slovenská republika	350,61	348,95	361,77	366,34	369,92	390,13	422,83	440,91	455,83	473,35	495,84
Bratislavský kraj	441,32	442,79	452,51	468,54	486,75	509,32	554,09	576,47	587,56	609,09	635,11

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Trnavský kraj	359,39	373,21	376,65	384,57	387,67	419,90	440,17	458,62	475,82	494,78	517,08
Trenčiansky kraj	347,04	355,47	364,55	370,95	375,67	403,21	440,72	460,27	478,42	497,58	513,92
Nitriansky kraj	345,28	343,98	361,81	352,16	353,67	384,80	412,30	436,35	451,22	469,25	482,70
Žilinský kraj	345,47	337,53	356,26	367,01	362,08	372,15	395,15	410,52	423,79	440,21	456,99
Banskobystrický kraj	323,81	335,25	349,62	353,07	355,83	368,72	420,93	435,52	450,62	467,59	499,14
Prešovský kraj	327,03	305,47	327,08	327,65	328,33	344,31	359,36	375,80	390,30	404,70	425,18
Košický kraj	331,15	322,07	330,44	333,77	337,33	350,93	393,01	406,85	421,27	437,52	466,06

Zdroj: <http://datacube.statistics.sk>, vlastné spracovanie

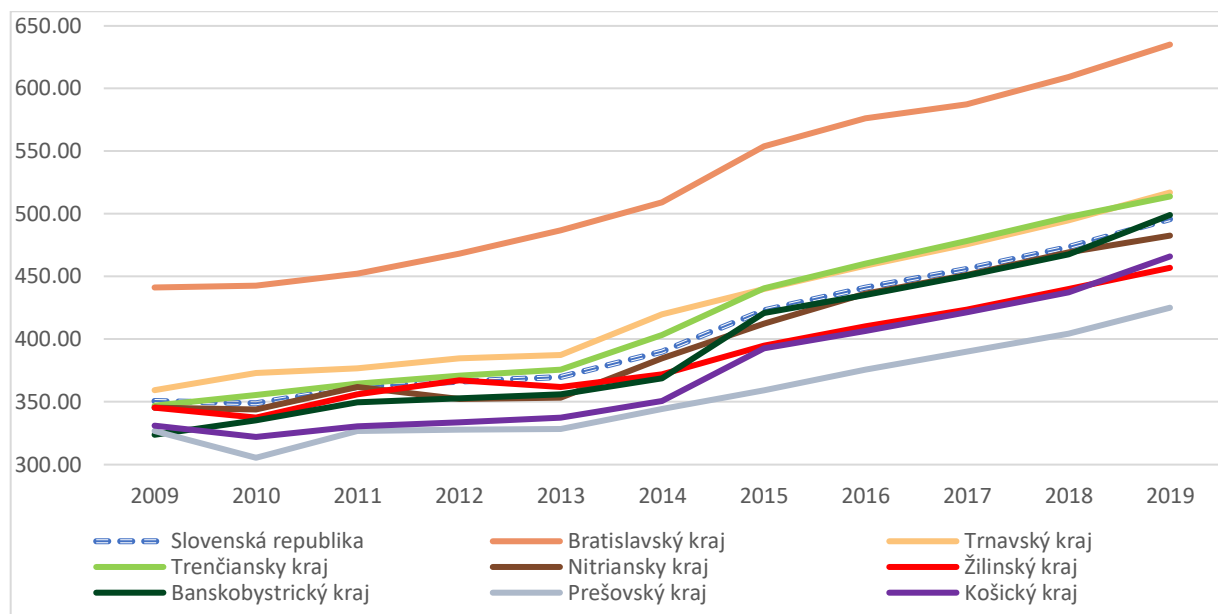
Tabuľka 2 Absolútne prírastky čistých peňažných príjmov domácností v SR v členení podľa krajov SR v období rokov 2009 – 2019 (eur/osoba/mesiac)

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Slovenská republika	-	-1,66	12,82	4,57	3,58	20,21	32,70	18,08	14,92	17,52	22,49
Bratislavský kraj	-	1,47	9,72	16,03	18,21	22,57	44,77	22,38	11,09	21,53	26,02
Trnavský kraj	-	13,82	3,44	7,92	3,10	32,23	20,27	18,45	17,20	18,96	22,30
Trenčiansky kraj	-	8,43	9,08	6,40	4,72	27,54	37,51	19,55	18,15	19,16	16,34
Nitriansky kraj	-	-1,30	17,83	-9,65	1,51	31,13	27,50	24,05	14,87	18,03	13,45
Žilinský kraj	-	-7,94	18,73	10,75	-4,93	10,07	23,00	15,37	13,27	16,42	16,78
Banskobystrický kraj	-	11,44	14,37	3,45	2,76	12,89	52,21	14,59	15,10	16,97	31,55
Prešovský kraj	-	-21,56	21,61	0,57	0,68	15,98	15,05	16,44	14,50	14,40	20,48
Košický kraj	-	-9,08	8,37	3,33	3,56	13,60	42,08	13,84	14,42	16,25	28,54

Zdroj: <http://datacube.statistics.sk>, vlastné spracovanie

Úroveň príjmov v jednotlivých krajoch Slovenskej republiky je ovplyvnená celkovým ekonomickým potenciálom a taktiež demografickou štruktúrou obyvateľstva. Na základe grafu (Obr. 1) môžeme konštatovať prejav týchto rozdielov, kde je zrejmé, že najnižšia úroveň čistých peňažných príjmov domácností počas skúmaného obdobia rokov 2009 – 2019 bola v Prešovskom kraji a najvyššia úroveň týchto príjmov bola v Bratislavskom kraji.

Obrázok 1 Vývoj čistých peňažných príjmov domácností v SR a v členení podľa krajov SR v období rokov 2009 – 2019 (EUR/osoba/mesiac)

Zdroj: <http://datacube.statistics.sk>, vlastné spracovanie

Analýza čistých peňažných výdavkov domácností na Slovensku

Po analýze peňažných príjmov domácností sme analyzovali peňažné výdavky domácnosti na Slovensku za obdobie rokov 2009 – 2019. Dôvodom výberu tohto časového obdobia boli nasledujúce skutočnosti. V roku 2009 sa na Slovensku oficiálne prijalo ako zákonné platidlo euro, ktorým bola nahradená slovenská koruna. V čase písania práce boli v databáze Štatistického úradu SR zverejnené posledné údaje o čistých peňažných výdavkoch domácností za rok 2019.

Pri analýze sme v tejto práci vychádzali z ročných údajov základnej štruktúry čistých peňažných výdavkov súkromných domácností zverejnených v databáze Štatistického úradu SR. Použili sme údaje v členení podľa ekonomického postavenia prednostu domácnosti v zamestnaní. Údaje boli vyjadrené v eurách na osobu a mesiac. Spomínaná štruktúra výdavkov je súčasťou Príjmov a výdavkov domácností (Rodinné účty), ktorá je jednou z podkategórií Príjmov, výdavkov a životných podmienok v sekcii Demografia a sociálne štatistiky. Pri výbere údajov pre analýzy sme vychádzali z dimenzií databázy DATAcube uvedených v tabuľke 3.

Tabuľka 3 Selekcia údajov z DATAcube

Dimenzie:	Hodnoty:
Rok	2009 – 2019
Spoločenská skupina	Domácnosti spolu
Ukazovateľ	Čisté peňažné výdavky (ČPV)
	Potraviny a nealkoholické nápoje (PANN)
	Alkoholické nápoje a tabak (ANT)
	Odievanie a obuv (OO)
	Bývanie, voda, elektrina, plyn a palivá (BYV)
	Nábytok, bytové vybavenie a bežná údržba bytu (BZ)
	Zdravie (ZDR)
	Doprava (DOPR)
	Pošty a telekomunikácie (SPOJE)
	Rekreácia a kultúra (REK)
	Vzdelávanie (VZD)
	Hotely, kaviarne a reštaurácie (REST)
	Rozličné tovary a služby (RTS)
	Ostatné čisté výdavky (OV)
Merná jednotka	EUR/mesiac a osobu
Data	NUM_VALUE

Zdroj: <http://datacube.statistics.sk>, vlastné spracovanie

Databáza, ktorú sme na základe uvedenej selekcie (Tab. 3) získali, je zobrazená v tabuľke 4. Údaje boli použité ako východiskové hodnoty pre ďalšie výpočty v rámci analýz.

Tabuľka 4 Čisté peňažné výdavky súkromných domácností v období rokov 2009 – 2019 (EUR/mesiac/osoba)

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	Priemer
ČPV	306,62	307,76	320,8	322,61	320,58	321,71	354,53	358,41	366,21	374,08	385,72	339,91
PANN	65,83	68,10	69,93	72,10	73,90	73,71	67,31	68,67	72,01	74,97	78,96	71,41
ANT	8,23	9,37	9,33	9,39	9,49	10,06	9,68	9,76	9,80	10,11	10,29	9,59
OO	16,55	16,39	16,99	16,25	16,14	16,06	17,06	17,21	18,17	18,14	18,08	17,00
BYV	61,32	62,86	64,84	65,69	64,28	64,12	66,85	66,11	64,83	65,99	70,27	65,20
BZ	13,60	12,43	12,12	12,02	11,71	11,46	17,16	17,26	17,34	17,85	17,84	14,62

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	Priemer
ZDR	8,32	9,38	9,30	10,05	10,18	10,33	10,07	10,33	10,82	11,01	11,56	10,12
DOPR	23,48	22,18	25,53	26,21	25,11	24,59	39,20	40,17	42,56	43,95	43,39	32,40
SPOJE	16,82	16,18	16,82	16,85	16,47	16,60	17,61	17,72	17,66	17,61	17,68	17,09
REK	20,54	22,15	22,52	22,38	22,27	22,43	21,83	22,27	22,46	22,85	23,50	22,29
VZD	1,48	1,14	1,24	1,35	1,41	1,25	2,49	2,54	2,56	2,58	2,59	1,88
REST	15,62	14,94	17,21	17,26	17,25	17,83	16,66	17,47	18,67	19,34	20,45	17,52
RTS	19,93	19,48	20,84	20,31	19,89	19,64	24,29	24,46	24,43	24,80	26,31	22,22
OV	34,91	33,15	34,12	32,76	32,48	33,62	44,32	44,45	44,88	44,88	44,80	38,58

Zdroj: <http://datacube.statistics.sk>, vlastné spracovanie

Poznámka: PANN - potraviny a nealkoholické nápoje; ANT - alkoholické nápoje a tabak; OO - odievanie a obuv; BYV - bývanie a energie; BZ - nábytok, bytové vybavenie a bežná údržba bytu; ZDR - zdravie; DOPR - doprava; SPOJE - pošta a telekomunikácie; REK - rekreácia a kultúra; VZD - vzdelávanie; REST - hotely, kaviarne a reštaurácie; RTS - rozličný tovar a služby; OV - ostatné čisté výdavky

Porovnanie čistých peňažných príjmov a čistých peňažných výdavkov

Porovnaním celkových čistých peňažných príjmov domácností na Slovensku a celkových čistých peňažných výdavkov domácností na Slovensku sme zistili, že v období rokov 2009 – 2013 sa rozdiel medzi príjmami a výdavkami veľmi nemenil.

Čisté peňažné príjmy domácností v tomto období narástli z hodnoty 348,95 eur/osoba/mesiac (2010) na 369,92 eur/osoba/mesiac (2013). Priemerné ročné tempo prírastku čistých peňažných príjmov domácností v tomto období bolo 1,35 %. Čisté peňažné výdavky domácností narástli z hodnoty 306,62 eur/osoba/mesiac (2009) na hodnotu 322,61 eur/osoba/mesiac (2012), pričom priemerné ročné tempo prírastku čistých peňažných výdavkov bolo 1,12 %.

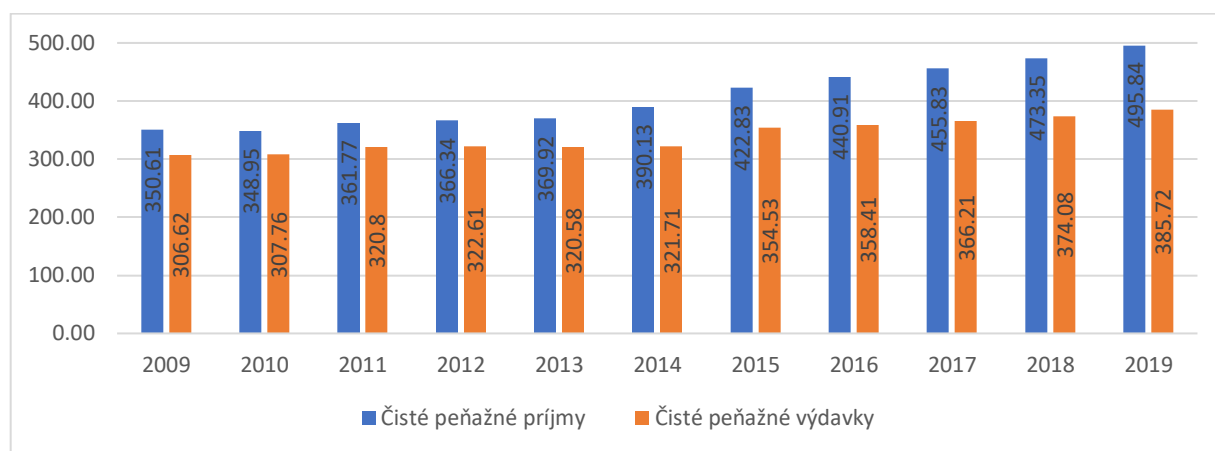
Od roku 2014 sa čisté peňažné príjmy začali zvyšovať prudším tempom, pričom rast výdavkov nebol až taký výrazný. Čisté peňažné príjmy domácností v období rokov 2014 – 2019 narástli z hodnoty 390,13 eur/osoba/mesiac (2014) až na hodnotu 495,84 eur/osoba/mesiac (2019). Ich priemerné tempo ročného prírastku bolo 4,27 %. Čisté peňažné výdavky domácností v období rokov 2014 – 2019 narástli z hodnoty 321,71 eur/osoba/mesiac (2014) až na hodnotu 385,72 eur/osoba/mesiac (2019). Priemerné ročné tempo prírastku týchto výdavkov v sledovanom období bolo 2,68 %.

Na začiatku skúmaného obdobia, v roku 2009, bol rozdiel medzi čistými peňažnými príjmami domácností a čistými peňažnými výdavkami domácností 43,99 eur/osoba/mesiac,

pričom rozdiel na konci sledovaného obdobia, v roku 2019, bol viac ako dvojnásobný a to 110,12 eur/osoba/mesiac (Obr. 2).

Priemerné ročné tempo prírastku čistých peňažných príjmov domácností za celé sledované obdobie rokov 2009 – 2019 predstavovalo 3,52 % a priemerné ročné tempo prírastku čistých peňažných výdavkov domácností bolo 2,32 %. Z uvedeného vyplýva, že čisté peňažné príjmy domácností za sledované obdobie rokov 2009 – 2019 rástli o 1,2 % rýchlejšie ako čisté peňažné výdavky domácností.

Obrázok 2 Čisté peňažné príjmy a čisté peňažné výdavky domácností na Slovensku v období rokov 2009 – 2019 (eur/osoba/mesiac)

Zdroj: <http://datacube.statistics.sk>, vlastné spracovanie

Okrem vývoja čistých peňažných príjmov domácností a čistých peňažných výdavkov domácností nás zaujímalo, aký je podiel čistých peňažných výdavkov domácností na čistých peňažných príjmoch domácností. Pri vyjadrení podielu čistých peňažných výdavkov domácností na čistých peňažných príjmoch domácností sme zistili, aká percentuálna časť čistých peňažných príjmov domácnostiam ostane. Tento zostatok sme pomenovali úspory.

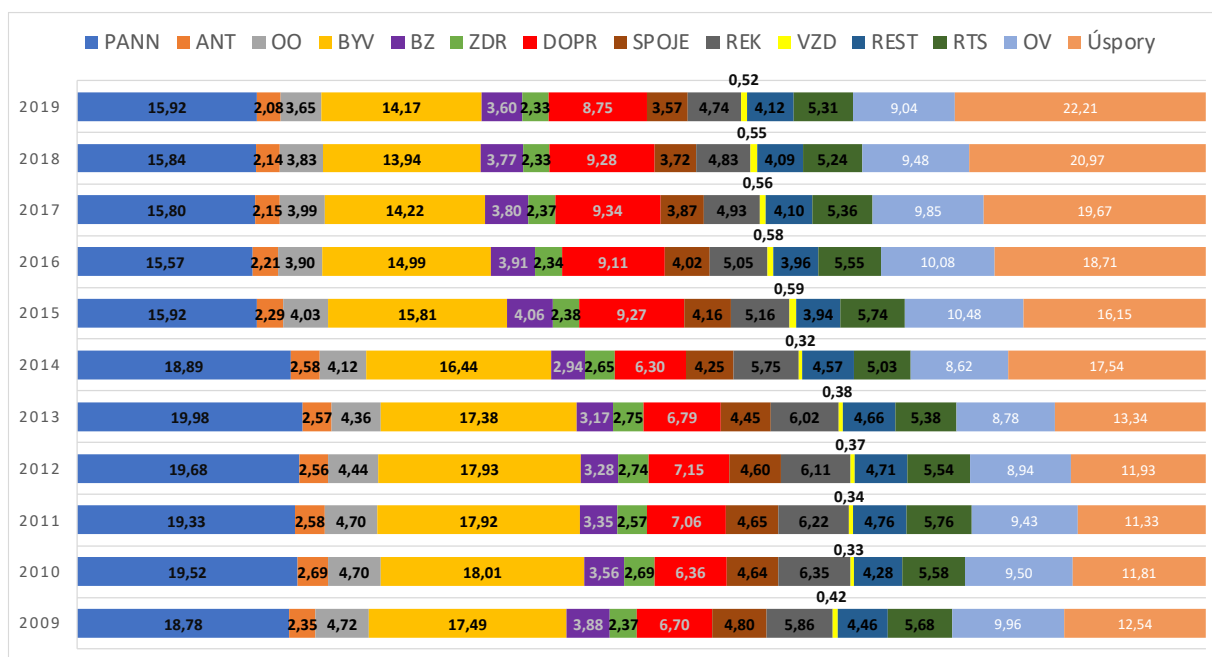
Najväčší podiel výdavkov na čistých peňažných príjmoch domácností v období rokov 2009 – 2013 tvorili výdavky na potraviny a nealkoholické nápoje, nasledované výdavkami na bývanie, vodu, elektrinu, plyn a iné palivá.

Úspory za začiatku skúmaného obdobia (2009) dosahovali hodnotu 12,54 %. V nasledujúcich rokoch úspory klesali, pričom v roku 2010 dosahovali hodnotu 11,81 % a v roku 2011 dosahovali hodnotu 11,33 %. Od roku 2012 mali úspory rastúcu tendenciu, kedy z hodnoty 11,93 % narástli až na 17,54 % (2014). Od roku 2015 najväčší podiel výdavkov

na čistých peňažných príjmoch domácností tvorili úspory (16,15 % - 22,21 %), pričom druhý najväčší podiel tvorili výdavky na potraviny a nealkoholické nápoje (15,57 % - 15,92 %) a tretí najväčší podiel tvorili výdavky na bývanie, vodu, elektrinu, plyn a iné palivá (13,94 % - 15,81 %) (Obr. 3).

Najmenší podiel na čistých peňažných príjmoch domácností v skúmanom období rokov 2009 – 2019 tvorili výdavky na vzdelávanie, výdavky na alkoholické nápoje a výdavky na zdravie (Obr. 3).

Obrázok 3 Podiel čistých peňažných výdavkov domácností na čistých peňažných príjmoch domácností na Slovensku v období rokov 2009 – 2019 (v %)

Zdroj: <http://datacube.statistics.sk>, vlastné spracovanie

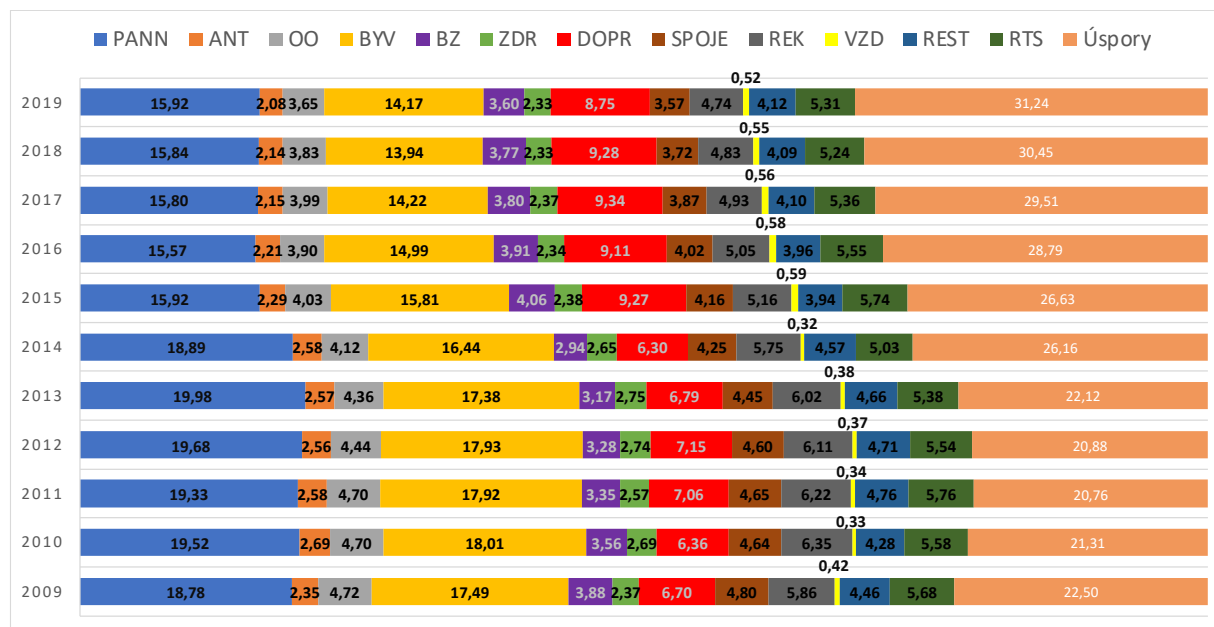
Poznámka: PANN - potraviny a nealkoholické nápoje; ANT - alkoholické nápoje a tabak; OO - odievanie a obuv; BYV - bývanie a energie; BZ - nábytok, bytové vybavenie a bežná údržba bytu; ZDR - zdravie; DOPR - doprava; SPOJE - pošta a telekomunikácie; REK - rekreácia a kultúra; VZD - vzdelávanie; REST - hotely, kaviarne a reštaurácie; RTS - rozličný tovar a služby; OV - ostatné čisté výdavky

Okrem podielu čistých peňažných výdavkov domácností na čistých peňažných príjmoch domácností nás zaujímalo, aký veľký vplyv majú ostatné čisté výdavky na výšku úspor domácností.

Ak porovnáme podiel spotrebných výdavkov na čistých peňažných príjmoch domácností, výška úspor dosahuje hodnotu od 20,76 % (2011) až 31,24 % (2019). V období rokov 2009 až 2011 mala výška úspor domácností tendenciu klesať, pričom v roku 2009

dosahovala hodnotu 22,50 %, a o rok neskôr klesla na hodnotu 21,32 %. Od roku 2011 sa výška úspor každým rokom zvyšovala. V roku 2011 dosahovala hodnotu 20,76 % a na konci skúmaného obdobia v roku 2019 dosiahla hodnotu 31,24 % (Obr. 4).

Obrázok 4 Podiel spotrebných výdavkov domácností na čistých peňažných príjmoch domácností na Slovensku v období 2009 – 2019 (v %)

Zdroj: <http://datacube.statistics.sk>, vlastné spracovanie

Poznámka: PANN - potraviny a nealkoholické nápoje; ANT - alkoholické nápoje a tabak; OO - odievanie a obuv; BYV - bývanie a energie; BZ - nábytok, bytové vybavenie a bežná údržba bytu; ZDR - zdravie; DOPR - doprava; SPOJE - pošta a telekomunikácie; REK - rekreácia a kultúra; VZD - vzdelávanie; REST - hotely, kaviarne a reštaurácie; RTS - rozličný tovar a služby

Štruktúra čistých peňažných výdavkov domácností na Slovensku v období rokov 2009 – 2019

Na základe údajov o čistých peňažných výdavkoch súkromných domácností (Tab. 4) sme vytvorili štruktúru čistých peňažných výdavkov domácností, a to tak, že sme každú hodnotu zodpovedajúcu konkrétnemu výdavku za daný rok vydelili hodnotou zodpovedajúcou čistým peňažným výdavkom za daný rok. Výsledok sme následne vyjadrili v percentách (Tab. 5).

Tabuľka 5 Štruktúra čistých peňažných výdavkov domácností v SR (osoba/mesiac) v období rokov 2009 – 2019 (v %)

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
PANN	21,47	22,13	21,80	22,35	23,05	22,91	18,99	19,16	19,66	20,04	20,47

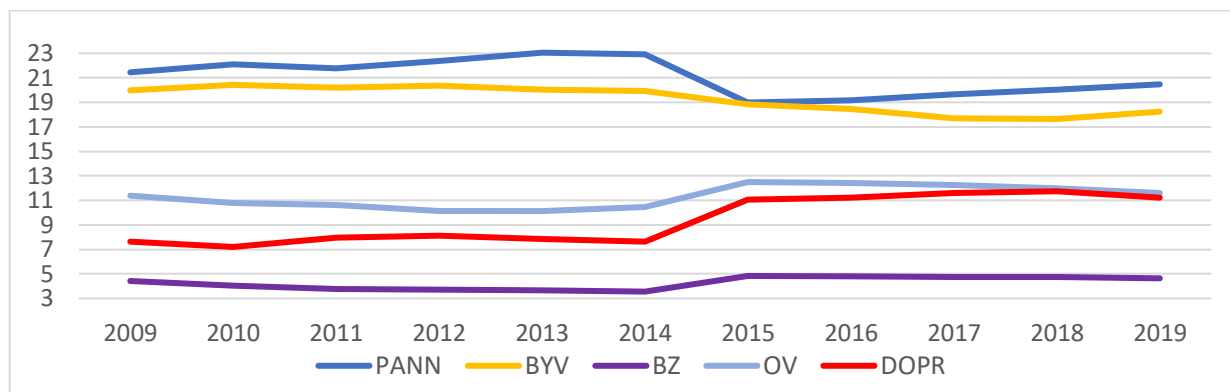
	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
ANT	2,68	3,04	2,91	2,91	2,96	3,13	2,73	2,72	2,68	2,70	2,67
OO	5,40	5,33	5,30	5,04	5,03	4,99	4,81	4,80	4,96	4,85	4,69
BYV	20,00	20,43	20,21	20,36	20,05	19,93	18,86	18,44	17,70	17,64	18,22
BZ	4,44	4,04	3,78	3,73	3,65	3,56	4,84	4,82	4,74	4,77	4,63
ZDR	2,71	3,05	2,90	3,12	3,18	3,21	2,84	2,88	2,95	2,94	3,00
DOPR	7,66	7,21	7,96	8,12	7,83	7,64	11,06	11,21	11,62	11,75	11,25
SPOJE	5,49	5,26	5,24	5,22	5,14	5,16	4,97	4,94	4,82	4,71	4,58
REK	6,70	7,20	7,02	6,94	6,95	6,97	6,16	6,21	6,13	6,11	6,09
VZD	0,48	0,37	0,39	0,42	0,44	0,39	0,70	0,71	0,70	0,69	0,67
REST	5,09	4,85	5,36	5,35	5,38	5,54	4,70	4,87	5,10	5,17	5,30
RTS	6,50	6,33	6,50	6,30	6,20	6,11	6,85	6,82	6,67	6,63	6,82
OV	11,39	10,77	10,64	10,15	10,13	10,45	12,50	12,40	12,26	12,00	11,61
Spolu	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00

Zdroj: <http://datacube.statistics.sk>, vlastné spracovanie

Poznámka: PANN - potraviny a nealkoholické nápoje; ANT - alkoholické nápoje a tabak; OO - odievanie a obuv; BYV - bývanie a energie; BZ - nábytok, bytové vybavenie a bežná údržba bytu; ZDR - zdravie; DOPR - doprava; SPOJE - pošta a telekomunikácie; REK - rekreácia a kultúra; VZD - vzdelávanie; REST - hotely, kaviarne a reštaurácie; RTS - rozličný tovar a služby; OV - ostatné čisté výdavky

Z údajov (Tab. 5) vyplýva, že v období rokov 2009 – 2019 najväčší podiel na čistých peňažných výdavkoch slovenských domácností mali výdavky na potraviny a nealkoholické nápoje (18,99 % – 23,05 %). Ďalšími významnými divíziami čistých peňažných výdavkoch domácností boli výdavky na zabezpečenie bývania a energií (ich podiel bol z intervalu 17,64 % – 20,43 %), ostatné čisté výdavky (10,13 % – 12,50 %), výdavky na dopravu (7,21 % – 11,75 %) a výdavky na rekreáciu a kultúru (6,09 % – 7,20 %). Vývoj podielu týchto divízií čistých peňažných výdavkov domácností je znázornený na obrázku 5.

Obrázok 5 Vývoj podielu vybraných druhov čistých peňažných výdavkov (osoba/mesiac) v SR za obdobie rokov 2009 - 2019 (v %)

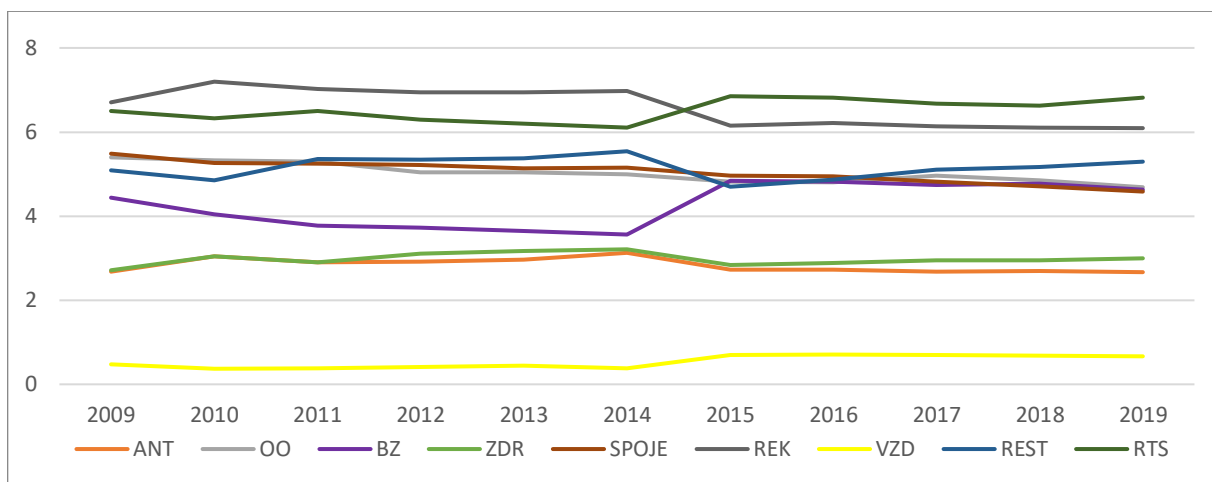

Zdroj: <http://datacube.statistics.sk>, vlastné spracovanie

Poznámka: PANN - potraviny a nealkoholické nápoje; BYV - bývanie a energie; BZ - nábytok, bytové vybavenie a bežná údržba bytu; OV - ostatné čisté výdavky; DOPR - doprava

Naopak, najmenší podiel na čistých peňažných výdavkoch domácností za sledované obdobie mali výdavky na zdravie (2,71 % - 3,18 %), výdavky na alkoholické nápoje a tabak (2,67 % - 3,13 %) a najmenšiu časť tvorili výdavky na vzdelávanie (0,37 % - 0,71 %). Podiel výdavkov na rozličné tovary a služby v štruktúre čistých peňažných výdavkov domácností nadobúdal hodnoty z intervalu 6,11 % až 6,85 %, podiel výdavkov na hotely, kaviarne a reštaurácie sa pohyboval medzi 4,70 % - 5,54 %, podiel výdavkov na pošty a telekomunikácie bol z intervalu 4,58 % - 5,49 %, podiel výdavkov na odievanie a obuv tvoril 4,69 % - 5,40 % a podiel výdavkov na nábytok, bytové vybavenie a bežnú údržbu bytu bol vo výške 3,56 % až 4,84 % čistých peňažných výdavkov domácností (Tab. 5). Vývoj podielu týchto divízií čistých peňažných výdavkov domácností je znázornený na obrázku 6.

Obrázok 6 Vývoj podielu jednotlivých druhov čistých peňažných výdavkov domácností (osoba/mesiac) v SR za obdobie 2009 – 2019 (v %)

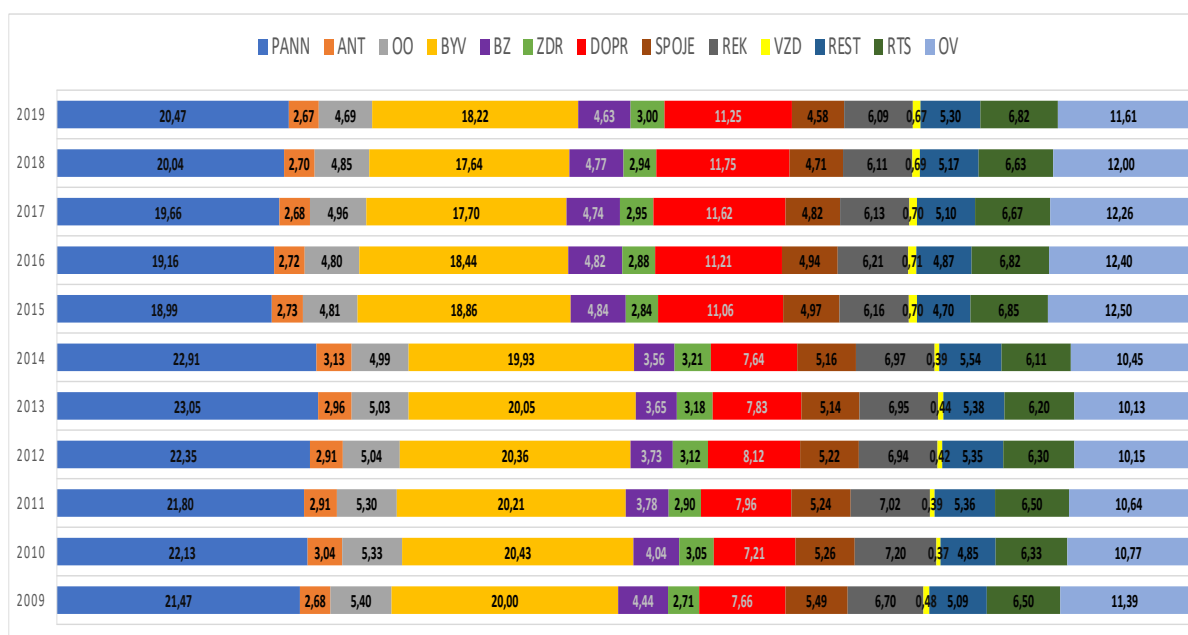

Zdroj: <http://datacube.statistics.sk>, vlastné spracovanie

Poznámka: ANT - alkoholické nápoje a tabak; OO - odievanie a obuv; BZ - nábytok, bytové vybavenie a bežná údržba bytu; ZDR - zdravie; SPOJE - pošta a telekomunikácie; REK - rekreácia a kultúra; VZD - vzdelávanie; REST - hotely, kaviarne a reštaurácie; RTS - rozličný tovar a služby

V sledovanom období rokov 2009 až 2019 nastalo v štruktúre čistých peňažných výdavkov domácností niekoľko zmien, ktoré zachytáva pomerový graf, znázorňujúci podiel jednotlivých divízií výdavkov na celkových čistých peňažných výdavkoch (v %) (Obr. 7).

Obrázok 7 Štruktúra čistých peňažných výdavkov domácností (osoba/mesiac) v SR za obdobie rokov 2009 – 2019 (v %)

Zdroj: <http://datacube.statistics.sk>, vlastné spracovanie

Poznámka: PANN - potraviny a nealkoholické nápoje; ANT - alkoholické nápoje a tabak; OO - odievanie a obuv; BYV - bývanie a energie; BZ - nábytok, bytové vybavenie a bežná údržba bytu; ZDR - zdravie; DOPR - doprava; SPOJE - pošta a telekomunikácie; REK - rekreácia a kultúra; VZD - vzdelávanie; REST - hotely, kaviarne a reštaurácie; RTS - rozličný tovar a služby; OV - ostatné čisté výdavky

Tieto zmeny sme vyčíslili pomocou absolútnych prírastkov a úbytkov (Tab. 6). Zaujali nás výraznejšie zmeny medzi rokmi 2014 a 2015, pričom medziročný rozdiel podielu tých čistých peňažných výdavkov, ktorý prekročil 1 %, sme zvýraznili v tabuľke a podrobili detailnejšej analýze a opisu v ďalších častiach práce.

Tabuľka 6 Absolútne prírastky podielu jednotlivých druhov výdavkov na celkových čistých peňažných výdavkoch domácností za obdobie rokov 2009 – 2019

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
PANN	-	0,66	-0,33	0,55	0,70	-0,14	-3,93	0,17	0,51	0,38	0,43
ANT	-	0,36	-0,14	0,00	0,05	0,17	-0,40	-0,01	-0,05	0,03	-0,03
OO	-	-0,07	-0,03	-0,26	0,00	-0,04	-0,18	-0,01	0,16	-0,11	-0,16
BYV	-	0,43	-0,21	0,15	-0,31	-0,12	-1,08	-0,41	-0,74	-0,06	0,58
BZ	-	-0,40	-0,26	-0,05	-0,07	-0,09	1,28	-0,02	-0,08	0,04	-0,15
ZDR	-	0,33	-0,15	0,22	0,06	0,04	-0,37	0,04	0,07	-0,01	0,05
DOPR	-	-0,45	0,75	0,17	-0,29	-0,19	3,41	0,15	0,41	0,13	-0,50
SPOJE	-	-0,23	-0,01	-0,02	-0,09	0,02	-0,19	-0,02	-0,12	-0,12	-0,12
REK	-	0,50	-0,18	-0,08	0,01	0,03	-0,81	0,06	-0,08	-0,03	-0,02
VZD	-	-0,11	0,02	0,03	0,02	-0,05	0,31	0,01	-0,01	-0,01	-0,02
REST	-	-0,24	0,51	-0,01	0,03	0,16	-0,84	0,17	0,22	0,07	0,13
RTS	-	-0,17	0,17	-0,20	-0,09	-0,10	0,75	-0,03	-0,15	-0,04	0,19
OV	-	-0,61	-0,14	-0,48	-0,02	0,32	2,05	-0,10	-0,15	-0,26	-0,38

Zdroj: <http://datacube.statistics.sk>, vlastné spracovanie

Poznámka: PANN - potraviny a nealkoholické nápoje; ANT - alkoholické nápoje a tabak; OO - odievanie a obuv; BYV - bývanie a energie; BZ - nábytok, bytové vybavenie a bežná údržba bytu; ZDR - zdravie; DOPR - doprava; SPOJE - pošta a telekomunikácie; REK - rekreácia a kultúra; VZD - vzdelávanie; REST - hotely, kaviarne a reštaurácie; RTS - rozličný tovar a služby; OV - ostatné čisté výdavky

Podiel výdavkov na bývanie a podiel výdavkov na potraviny vrátane nealkoholických nápojov na čistých peňažných výdavkoch domácností klesol v období rokov 2015 – 2019 oproti obdobiu rokov 2009 – 2014. Naopak, podiel výdavkov na dopravu, podiel ostatných čistých výdavkov a podiel výdavkov na nábytok, bytové vybavenie a bežnú údržbu bytu na čistých peňažných výdavkoch domácností v rokoch 2015 – 2019 v porovnaní s ich hodnotou v období

rokov 2009 – 2014 narástol (Obr. 7, Tab. 6). V ostatných divíziách čistých peňažných výdavkov domácností sme v sledovanom období nepozorovali žiadne výrazné zmeny (Obr. 7, Tab. 6).

Podiel výdavkov na potraviny a nealkoholické nápoje v roku 2009 tvorili 21,47 % celkových čistých peňažných výdavkov domácností, pričom v nasledujúcich desiatich rokoch sa tento podiel pohyboval medzi minimálnou hodnotou 18,99 % v roku 2015 a maximálnou hodnotou 23,05 % v roku 2013. V roku 2015 v porovnaní s rokom 2014 bol zaznamenaný výrazný medziročný pokles podielu tohto druhu výdavkov a to až o 3,92 p. b. (pokles z hodnoty 22,91 % na 18,99 %) (Obr. 7, Tab. 6).

Podiel výdavkov na bývanie v roku 2009 tvoril 20,00 % celkových čistých peňažných výdavkov domácností. Najnižšiu hodnotu tento podiel dosahoval v roku 2018 (17,64 %) a najvyššiu hodnotu v roku 2010 (20,43%). Aj u tohto druhu výdavkov došlo k najvýraznejšej zmene medzi rokmi 2014 a 2015, kedy podiel klesol o 1,07 p. b. (z hodnoty 19,93 % v roku 2014 na hodnotu 18,86 % v roku 2015 (Obr. 7, Tab. 6).

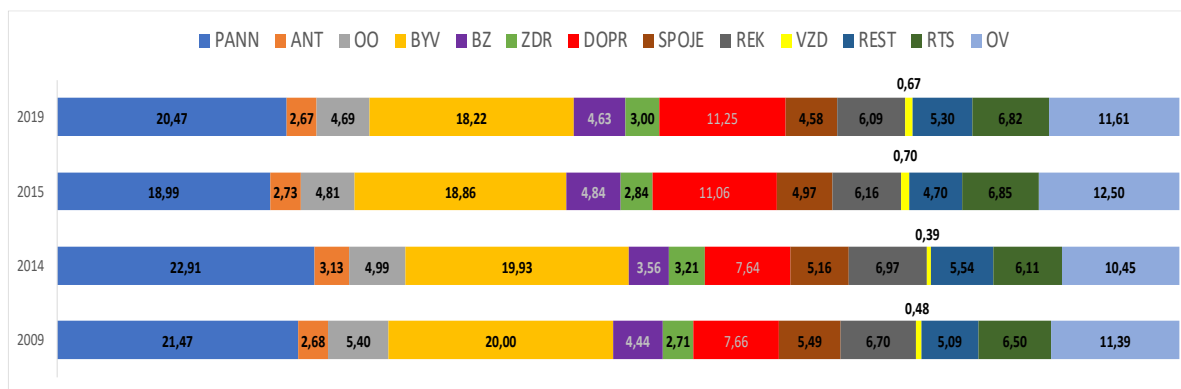
Podiel výdavkov na dopravu dosiahol v roku 2009 hodnotu 7,66 %, v roku 2010 klesol na 7,21 %, následne v roku 2011 vzrástol na 7,96 % a v roku 2012 dosiahol 8,12 %. V roku 2015 bol podiel vyšší o 3,41 p. b. ako v roku 2014 (nárast z hodnoty 7,64 % na 11,06 %) (Obr. 7, Tab. 6). V nasledujúcich rokoch sa podiel výdavkov na dopravu veľmi nemenil, pričom na konci sledovaného obdobia, v roku 2019, predstavoval 11,25 % celkových čistých peňažných výdavkov domácností (Obr. 7, Tab. 6).

Podiel ostatných čistých výdavkov v štruktúre čistých peňažných výdavkov domácností v roku 2009 dosiahol 11,39 %, najnižšiu hodnotu mal podiel v roku 2013 (10,13 %) a naopak, najvyššiu hodnotu podiel dosahoval v roku 2015 (12,50 %). V roku 2014 a 2015 došlo k medziročnému nárastu podielu tejto divízie výdavkov o 2,05 p. b. (Obr. 7, Tab. 6).

V ďalšej časti sme sa venovali detailnejšiemu opisu štruktúry čistých peňažných výdavkov domácností v rokoch 2009, 2014, 2015 a 2019. Rok 2009 je prvým rokom, kedy Slovenská republika prijala euro ako menu, medzi rokmi 2014 a 2015 sme zaznamenali najvýraznejšiu zmenu v štruktúre čistých peňažných výdavkov domácností (Tab. 6) a rok 2019 je aktuálne posledným obdobím, ku ktorému sú dostupné údaje. V roku 2015 sú dostupné posledné údaje zo štatistiky rodinných účtov, ktoré neboli získané simuláciou údajov

z predošlých rokov. Štruktúra čistých peňažných výdavkov domácností v rokoch 2009, 2014, 2015 a 2019 je znázornená na obrázku 8.

Obrázok 8 Štruktúra čistých peňažných výdavkov domácností (osoba/mesiac) v SR v rokoch 2009, 2014, 2015, 2019 (v %)

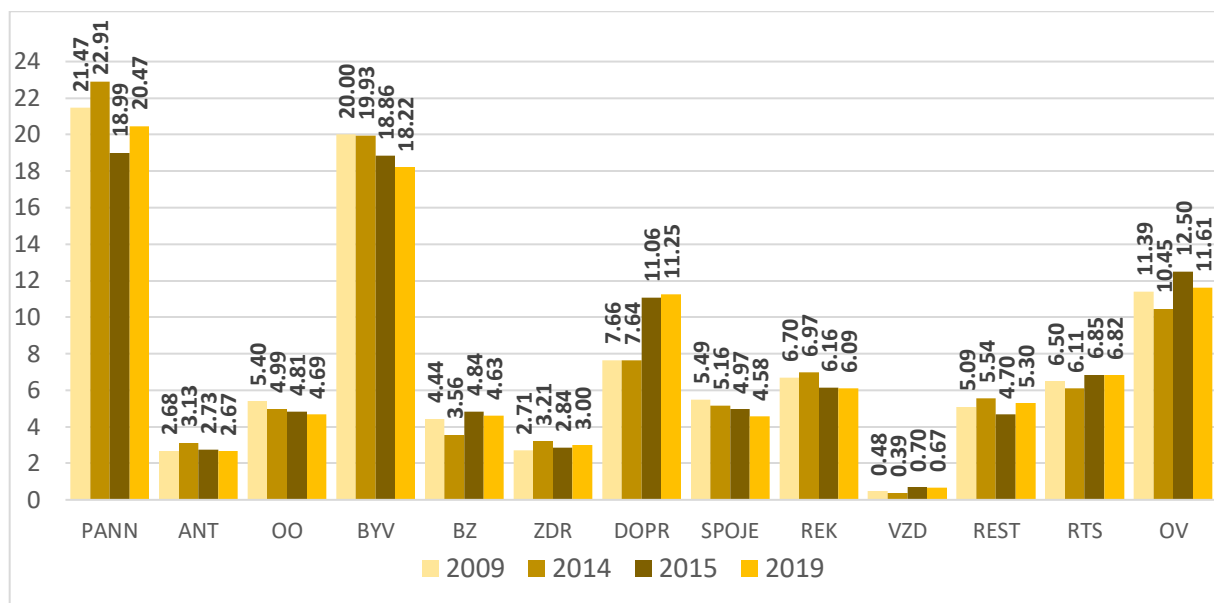

Zdroj: <http://datacube.statistics.sk>, vlastné spracovanie

Poznámka: PANN - potraviny a nealkoholické nápoje; ANT - alkoholické nápoje a tabak; OO - odievanie a obuv; BYV - bývanie a energie; BZ - nábytok, bytové vybavenie a bežná údržba bytu; ZDR - zdravie; DOPR - doprava; SPOJE - pošta a telekomunikácie; REK - rekreácia a kultúra; VZD - vzdelávanie; REST - hotely, kaviarne a reštaurácie; RTS - rozličný tovar a služby; OV - ostatné čisté výdavky

Pri porovnávaní podielu jednotlivých divízií čistých peňažných výdavkov domácností na čistých peňažných výdavkoch domácností v rokoch 2009, 2014, 2015 a 2019 (Obr. 9) sme zistili, že podiel výdavkov spojených s odievaním a obuvou, podiel výdavkov na bývanie a podiel výdavkov na pošty a telekomunikácie bol v roku 2019 nižší ako v roku 2009. Podiel výdavkov na alkoholické nápoje a tabak napriek tomu, že v roku 2014 v porovnaní s rokom 2009 bol vyšší, poklesol. Rovnako možno hodnotiť aj vývoj podielu výdavkov na rekreáciu a kultúru. Naopak, podiel výdavkov na dopravu, vzdelávanie a rozličný tovar a služby, napriek poklesu v roku 2014 v porovnaní s rokom 2009, na konci sledovaného obdobia narástol o niekoľko %. Kolísanie vo vývoji podielu výdavkov na čistých peňažných výdavkoch domácností sme zaznamenali vo výdavkoch spojených s nábytkom, bytovým vybavením a bežnou údržbou bytu a ostatnými čistými výdavkami. Zmeny podielov v roku 2019 v porovnaní s rokom 2009 sú u týchto divízií výdavkov minimálne.

Obrázok 9 Porovnanie podielu jednotlivých divízií čistých peňažných výdavkov domácností (osoba/mesiac) v SR v rokoch 2009, 2014, 2015 a 2019 (v %)

Zdroj: <http://datacube.statistics.sk>, vlastné spracovanie

Poznámka: PANN - potraviny a nealkoholické nápoje; ANT - alkoholické nápoje a tabak; OO - odievanie a obuv; BYV - bývanie a energie; BZ - nábytok, bytové vybavenie a bežná údržba bytu; ZDR - zdravie; DOPR - doprava; SPOJE - pošta a telekomunikácie; REK - rekreácia a kultúra; VZD - vzdelávanie; REST - hotely, kaviarne a reštaurácie; RTS - rozličný tovar a služby; OV - ostatné čisté výdavky

Porovnanie štruktúry čistých peňažných výdavkov na Slovensku v rokoch 2009, 2014, 2015 a 2019 v členení podľa ekonomického postavenia prednostu domácnosti v zamestnaní

V predchádzajúcej časti sme sledovali to, ako sa menil podiel jednotlivých divízií výdavkov na celkových čistých peňažných výdavkoch domácností v čase. Predpokladáme, že rozdiely v štruktúre sú spôsobené aj inými faktormi, napríklad spôsobom života domácnosti. Determinujúcim faktorom, ktorý by mohol ovplyvniť rozdielne spotrebiteľské správanie, ktoré sa prejaví v štruktúre výdavkov, by mohla byť kompozičná skladba domácností (počet dospelých a detí), vek jednotlivých členov domácností a sním spojené ich životné preferencie, osobné záľuby, vzdelanostná úroveň,...) a ekonomické postavenie osoby stojacej na čele domácnosti.

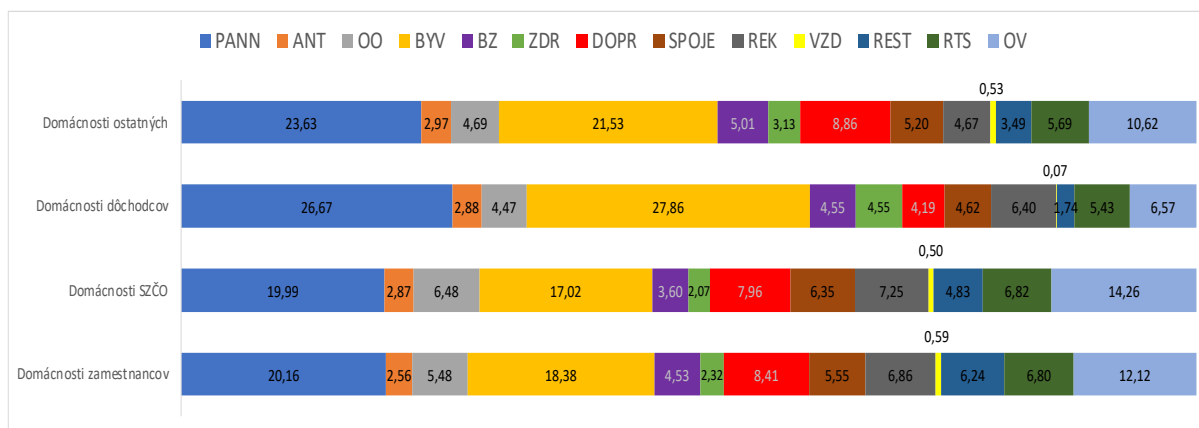
Ďalším faktorom ovplyvňujúcim výdavky domácností môže byť aj regionálna príslušnosť. Vychádzame z faktu, že medzi jednotlivými regiónmi Slovenska sú rozdiely

v dosiahnutej úrovni sociálno-ekonomického rozvoja a životnej úrovni obyvateľov, čo sa môže prejavíť aj v rozdieloch v ich spotrebných výdavkoch. V nasledujúcej časti preto porovnávame štruktúru čistých peňažných výdavkov skupín domácností, ktoré sa líšia ekonomickým postavením osoby stojacej na čele domácnosti. Štatistický úrad Slovenskej republiky uvádza rozdelenie domácnosti podľa ekonomického postavenia prednostu domácnosti na:

- domácnosti, na čele ktorých stojí zamestnanec,
- domácnosti, na čele ktorých stojí samostatne zárobkovo činná osoba (SZČO),
- domácnosti na čele, ktorých stojí dôchodca,
- domácnosti ostatných (Kotlár, a kol., 2016).

Na obrázku 10 je znázornená štruktúra čistých peňažných výdavkov súkromných domácností v členení podľa ekonomického postavenia prednostu domácnosti v zamestnaní v roku 2009 v percentách.

Obrázok 10 Štruktúra čistých peňažných výdavkov súkromných domácností podľa účelu použitia v členení podľa ekonomického postavenia prednostu domácnosti v zamestnaní v roku 2009 (v %)

Zdroj: <http://datacube.statistics.sk>, vlastné spracovanie

Poznámka: PANN - potraviny a nealkoholické nápoje; ANT - alkoholické nápoje a tabak; OO - odievanie a obuv; BYV - bývanie a energie; BZ - nábytok, bytové vybavenie a bežná údržba bytu; ZDR - zdravie; DOPR - doprava; SPOJE - pošta a telekomunikácie; REK - rekreácia a kultúra; VZD - vzdelávanie; REST - hotely, kaviarne a reštaurácie; RTS - rozličný tovar a služby; OV - ostatné čisté výdavky

Podiel výdavkov na potraviny a nealkoholické nápoje na čistých peňažných výdavkoch domácností bol v roku 2009 najvyšší v skupine domácností, na čele ktorých stoja dôchodcovia (26,67 %) a najnižší podiel týchto výdavkov bol v domácnostiach SZČO⁸ (19,99 %) (Obr. 10).

⁸ SZČO - samostatne zárobkovo činná osoba

Najväčší podiel výdavkov na bývanie na čistých peňažných výdavkoch domácností bol rovnako v domácnostiach dôchodcov kde predstavoval 27,86 %. Podiel výdavkov na bývanie na čistých peňažných výdavkoch domácností v domácnostiach ostatných tvoril 21,53 %, v domácnostiach zamestnancov 18,38 % a v domácnostiach SZČO 17,02 % (Obr. 10).

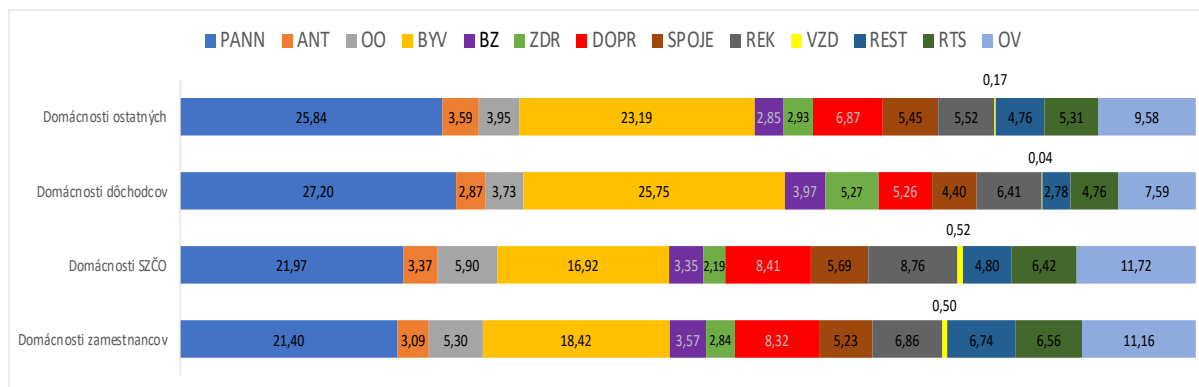
Podiel výdavkov na zdravie na čistých peňažných výdavkoch domácností dosiahol v domácnostiach dôchodcov až 4,55 %, pričom v domácnostiach ostatných to bolo 3,13 %, v domácnostiach zamestnancov 2,32 % a v domácnostiach, na ktorých čele stojí SZČO iba 2,07 % (Obr. 10).

Podiel výdavkov na dopravu na čistých peňažných výdavkoch domácností bol v domácnostiach ostatných a v domácnostiach zamestnancov takmer rovnaký (8,86 % a 8,41 %), v domácnostiach SZČO 7,96 % a v domácnostiach dôchodcov bol tento podiel najmenší (4,19 %) (Obr. 10).

Podiel výdavkov na vzdelávanie na čistých peňažných výdavkoch domácností bol najnižší pre všetky typy domácností. Najmenej vynakladajú na vzdelávanie podľa očakávania domácnosti dôchodcov a to 0,07 %. Podiel výdavkov na vzdelávanie sa u ostatných spomínaných domácností pohybuje okolo 0,55 % (Obr. 10).

Okrem rozdielov v štruktúre čistých peňažných výdavkov medzi jednotlivými skupinami domácností sme sledovali aj vývoj tejto štruktúry. Vyčíslili sme zmeny podielu výdavkov v roku 2014 v porovnaní s rokom 2009 (Tab. 7). V roku 2014 sa v porovnaní s rokom 2009 najviac zvýšil podiel výdavkov na potraviny a nealkoholické nápoje v domácnostiach ostatných o 2,21 p. b. a najmenej v domácnostiach dôchodcov (o 0,53 p. b.). Podiel výdavkov na bytové zariadenie a nábytok klesol v roku 2014 o 2,16 p. b. v domácnostiach ostatných, podiel ostatných čistých výdavkov klesol v skupine domácností SZČO a to o 2,55 p. b.. Podiel výdavkov na bývanie bol v roku 2014 v domácnostiach dôchodcov nižší o 2,12 p. b. a naopak domácnosti ostatných mali podiel výdavkov na bývanie vyšší o 1,66 p. b. v porovnaní s rokom 2009. Zmenil sa aj podiel výdavkov na dopravu, pričom sa táto zmena najviac prejavila v domácnostiach dôchodcov, kde podiel výdavkov na dopravu vzrástol o 1,07 p. b. a v domácnostiach ostatných klesol o 1,99 p. b. (Tab. 7, Obr. 11).

Obrázok 11 Štruktúra čistých peňažných výdavkov súkromných domácností podľa v členení podľa ekonomického postavenia prednostu domácnosti v zamestnaní v roku 2014 (v %)

Zdroj: <http://datacube.statistics.sk>, vlastné spracovanie

Poznámka: PANN - potraviny a nealkoholické nápoje; ANT - alkoholické nápoje a tabak; OO - odievanie a obuv; BYV - bývanie a energie; BZ - nábytok, bytové vybavenie a bežná údržba bytu; ZDR - zdravie; DOPR - doprava; SPOJE - pošta a telekomunikácie; REK - rekreácia a kultúra; VZD - vzdelávanie; REST - hotely, kaviarne a reštaurácie; RTS - rozličný tovar a služby; OV - ostatné čisté výdavky

Tabuľka 7 Absolútne prírastky čistých peňažných výdavkov domácností v štruktúre čistých peňažných výdavkov v členení podľa ekonomického postavenia prednostu domácnosti v zamestnaní v roku 2014 v porovnaní s rokom 2009

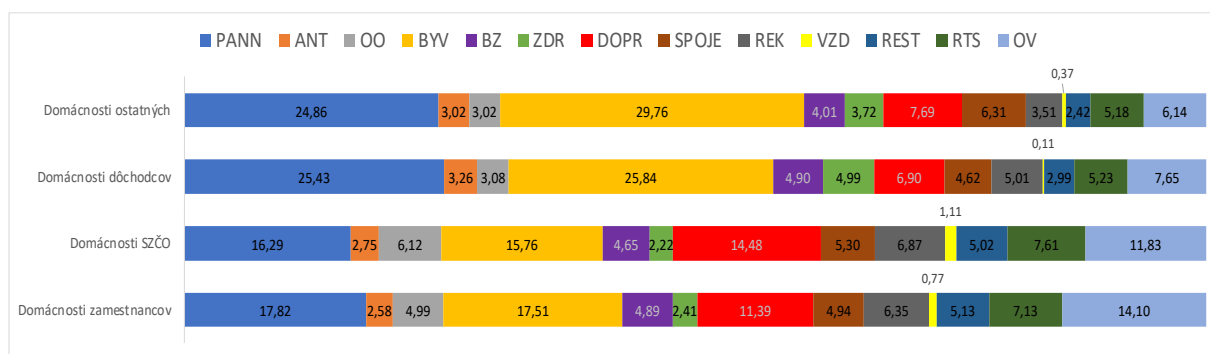
	Domácnosti spolu	Domácnosti zamestnancov	Domácnosti SZČO	Domácnosti dôchodcov	Domácnosti ostatných
PANN	1,44	1,24	1,97	0,53	2,21
ANT	0,44	0,54	0,49	-0,01	0,62
OO	-0,41	-0,18	-0,59	-0,74	-0,74
BYV	-0,07	0,04	-0,09	-2,12	1,66
BZ	-0,87	-0,96	-0,25	-0,58	-2,16
ZDR	0,50	0,52	0,13	0,72	-0,20
DOPR	-0,01	-0,09	0,45	1,07	-1,99
SPOJE	-0,33	-0,32	-0,66	-0,22	0,25
REK	0,27	0,00	1,50	0,00	0,85
VZD	-0,09	-0,09	0,02	-0,03	-0,36
REST	0,45	0,51	-0,02	1,04	1,27
RTS	-0,39	-0,24	-0,40	-0,68	-0,38
OV	-0,93	-0,96	-2,55	1,02	-1,04

Zdroj: <http://datacube.statistics.sk>, vlastné spracovanie

Poznámka: PANN - potraviny a nealkoholické nápoje; ANT - alkoholické nápoje a tabak; OO - odievanie a obuv; BYV - bývanie a energie; BZ - nábytok, bytové vybavenie a bežná údržba bytu; ZDR - zdravie; DOPR - doprava; SPOJE - pošta a telekomunikácie; REK - rekreácia a kultúra; VZD - vzdelávanie; REST - hotely, kaviarne a reštaurácie; RTS - rozličný tovar a služby; OV - ostatné čisté výdavky

Na obrázku 12 je znázornená štruktúra čistých peňažných výdavkov domácností v roku 2015. Porovnali sme ju so štruktúrou v roku 2014 (Tab. 8). Najväčšiu zmenu v štruktúre čistých peňažných výdavkov domácností sme zaznamenali vo všetkých skupinách domácností v podiele výdavkov na potraviny a nealkoholické nápoje, ktoré klesli v každom type domácností. Najväčší pokles podielu výdavkov na potraviny a nealkoholické nápoje bol v domácnostiach SZČO a to 5,68 p. b., v domácnostiach zamestnancov o 3,59 p. b., v domácnostiach dôchodcov o 1,77 p. b. a v domácnostiach ostatných o 0,98 p. b.. Podiel výdavkov na dopravu výrazne vzrástol v domácnostiach SZČO (o 6,08 p. b.) a v domácnostiach zamestnancov (o 3,06 p. b.). Podiel výdavkov na bývanie v domácnostiach ostatných vzrástol o 6,57 p. b., pričom v domácnostiach dôchodcov podiel výdavkov vzrástol iba o 0,09 p. b. V domácnostiach ostatných nastal pokles podielu ostatných čistých výdavkov o 3,44 p. b. a nárast o 2,94 p. b. v domácnostiach zamestnancov (Tab. 8).

Obrázok 12 Štruktúra čistých peňažných výdavkov súkromných domácností v členení podľa ekonomického postavenia prednostu domácnosti v zamestnaní v roku 2015 (v %)

Zdroj: <http://datacube.statistics.sk>, vlastné spracovanie

Poznámka: PANN - potraviny a nealkoholické nápoje; ANT - alkoholické nápoje a tabak; OO - odievanie a obuv; BYV - bývanie a energie; BZ - nábytok, bytové vybavenie a bežná údržba bytu; ZDR - zdravie; DOPR - doprava; SPOJE - pošta a telekomunikácie; REK - rekreácia a kultúra; VZD - vzdelávanie; REST - hotely, kaviarne a reštaurácie; RTS - rozličný tovar a služby; OV - ostatné čisté výdavky

Tabuľka 8 Absolútne prírastky čistých peňažných výdavkov v štruktúre čistých peňažných výdavkov v členení podľa ekonomického postavenia prednostu domácnosti v zamestnaní v roku 2015 v porovnaní s rokom 2014

	Domácnosti spolu	Domácnosti zamestnancov	Domácnosti SZČO	Domácnosti dôchodcov	Domácnosti ostatných
PANN	-3,93	-3,59	-5,68	-1,77	-0,98
ANT	-0,40	-0,52	-0,61	0,39	-0,57
OO	-0,18	-0,31	0,23	-0,65	-0,92
BYV	-1,08	-0,91	-1,16	0,09	6,57
BZ	1,28	1,33	1,31	0,93	1,16
ZDR	-0,37	-0,43	0,02	-0,28	0,78
DOPR	3,41	3,06	6,08	1,64	0,82
SPOJE	-0,19	-0,29	-0,39	0,22	0,85
REK	-0,81	-0,51	-1,89	-1,40	-2,01
VZD	0,31	0,27	0,59	0,07	0,20
REST	-0,84	-1,62	0,21	0,22	-2,34
RTS	0,75	0,57	1,20	0,47	-0,12
OV	2,05	2,94	0,11	0,07	-3,44

Zdroj: <http://datacube.statistics.sk>, vlastné spracovanie

Poznámka: PANN - potraviny a nealkoholické nápoje; ANT - alkoholické nápoje a tabak; OO - odievanie a obuv; BYV - bývanie a energie; BZ - nábytok, bytové vybavenie a bežná údržba bytu; ZDR - zdravie; DOPR - doprava; SPOJE - pošta a telekomunikácie; REK - rekreácia a kultúra; VZD - vzdelávanie; REST - hotely, kaviarne a reštaurácie; RTS - rozličný tovar a služby; OV - ostatné čisté výdavky

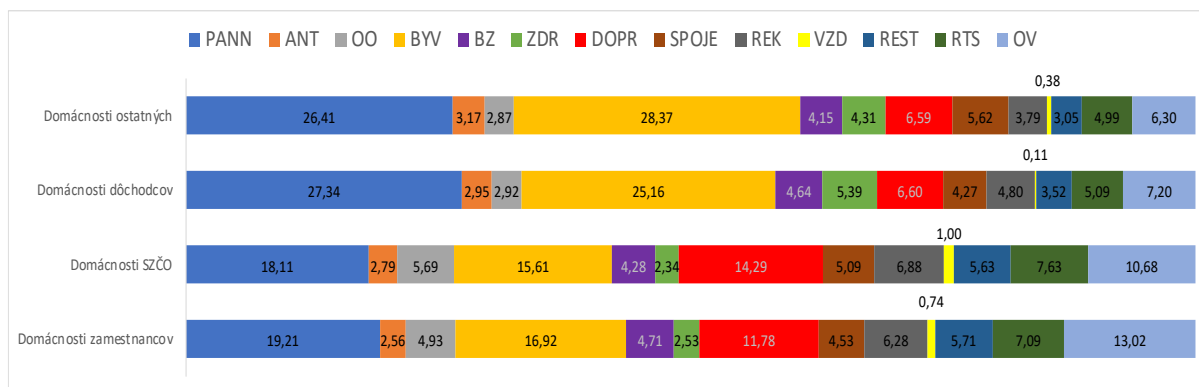
V roku 2019 mali najvyšší podiel výdavkov na potraviny a nealkoholické nápoje na čistých peňažných výdavkoch domácností domácnosti dôchodcov a najnižší podiel mali domácnosti SZČO.

Podiel výdavkov na bývanie na čistých peňažných výdavkoch domácností bol najvyšší v domácnostiach ostatných (28,37 %) a najnižší v domácnostiach SZČO (15,61 %).

Podiel výdavkov na dopravu na čistých peňažných výdavkoch domácností sa v porovnaní s rokom 2015 zvýšil najviac v domácnostiach zamestnancov (o 0,40 p. b.) a najviac poklesol v domácnostiach ostatných o 1,10 p. b.

Podiel ostatných čistých výdavkov na čistých peňažných výdavkoch domácností výrazne klesol v domácnostiach zamestnancov (o 1,08 p. b.) a v domácnostiach SZČO (o 1,15 p. b.). Zmeny podielu ostatných kategórií výdavkov boli menšie ako 1,00 p. b. (Obr. 13, Tab. 9).

Obrázok 13 Štruktúra čistých peňažných výdavkov súkromných domácností v členení podľa ekonomického postavenia prednostu domácnosti v zamestnaní v roku 2019 (v %)

Zdroj: <http://datacube.statistics.sk>, vlastné spracovanie

Poznámka: PANN - potraviny a nealkoholické nápoje; ANT - alkoholické nápoje a tabak; OO - odievanie a obuv; BYV - bývanie a energie; BZ - nábytok, bytové vybavenie a bežná údržba bytu; ZDR - zdravie; DOPR - doprava; SPOJE - pošta a telekomunikácie; REK - rekreácia a kultúra; VZD - vzdelávanie; REST - hotely, kaviarne a reštaurácie; RTS - rozličný tovar a služby; OV - ostatné čisté výdavky

Tabuľka 9 Absolútne prírastky čistých peňažných výdavkov v štruktúre čistých peňažných výdavkov v členení podľa ekonomického postavenia prednostu domácnosti v zamestnaní v roku 2019 v porovnaní s rokom 2015

	Domácnosti spolu	Domácnosti zamestnancov	Domácnosti SZČO	Domácnosti dôchodcov	Domácnosti ostatných
PANN	1,49	1,39	1,83	1,92	1,56
ANT	-0,06	-0,02	0,04	-0,31	0,15
OO	-0,12	-0,06	-0,44	-0,16	-0,15
BYV	-0,64	-0,60	-0,15	-0,68	-1,40
BZ	-0,22	-0,18	-0,37	-0,26	0,13
ZDR	0,16	0,12	0,12	0,40	0,60
DOPR	0,19	0,40	-0,19	-0,30	-1,10
SPOJE	-0,38	-0,41	-0,21	-0,35	-0,69
REK	-0,06	-0,07	0,01	-0,21	0,28
VZD	-0,03	-0,03	-0,11	0,00	0,02
REST	0,60	0,58	0,62	0,53	0,63
RTS	-0,03	-0,04	0,02	-0,14	-0,19
OV	-0,89	-1,08	-1,15	-0,45	0,17

Zdroj: <http://datacube.statistics.sk>, vlastné spracovanie

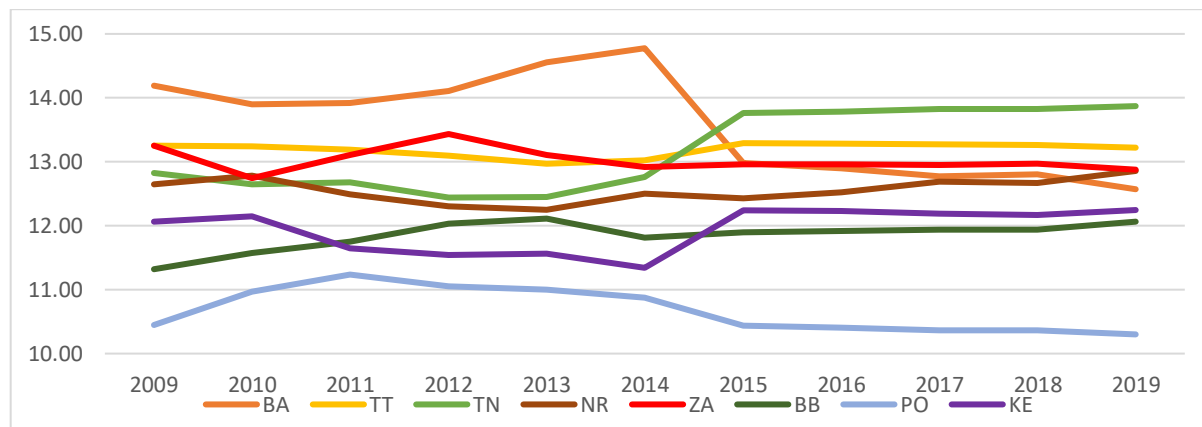
Poznámka: PANN - potraviny a nealkoholické nápoje; ANT - alkoholické nápoje a tabak; OO - odievanie a obuv; BYV - bývanie a energie; BZ - nábytok, bytové vybavenie a bežná údržba bytu; ZDR - zdravie; DOPR - doprava; SPOJE - pošta a telekomunikácie; REK - rekreácia a kultúra; VZD - vzdelávanie; REST - hotely, kaviarne a reštaurácie; RTS - rozličný tovar a služby; OV - ostatné čisté výdavky

Porovnanie štruktúry vybraných čistých peňažných výdavkov v rokoch 2009 – 2019 v členení podľa krajov Slovenska

Na sledovanie rozdielov podielu jednotlivých druhov peňažných výdavkov na čistých peňažných výdavkoch domácností medzi krajmi Slovenska sme vybrali tie divízie výdavkov, ktoré majú v celkovej štruktúre najväčšie percentuálne zastúpenie⁹: výdavky na potraviny a nealkoholické nápoje, výdavky na bývanie, výdavky na bytové zariadenie a nábytok, výdavky na dopravu a výdavky na ostatné čisté výdavky.

Podiel výdavkov na potraviny a nealkoholické nápoje na čistých peňažných výdavkoch domácností bol v období rokov 2009 až 2014 najväčší v Bratislavskom kraji (viac ako 14 %) a od roku 2015 v Trenčianskom kraji (viac ako 13 %) (Obr. 14). Najnižší podiel výdavkov na potraviny a nealkoholické nápoje na čistých peňažných výdavkoch domácností za celé sledované obdobie bol v Prešovskom kraji, pričom hodnoty tohto podielu boli v intervale 10,30 % – 11,24 % (Obr. 14).

Obrázok 14 Vývoj podielu výdavkov na potraviny a nealkoholické nápoje na čistých peňažných výdavkoch domácností v období rokov 2009 – 2019 v členení podľa jednotlivých krajov SR

Zdroj: <http://datacube.statistics.sk>, vlastné spracovanie

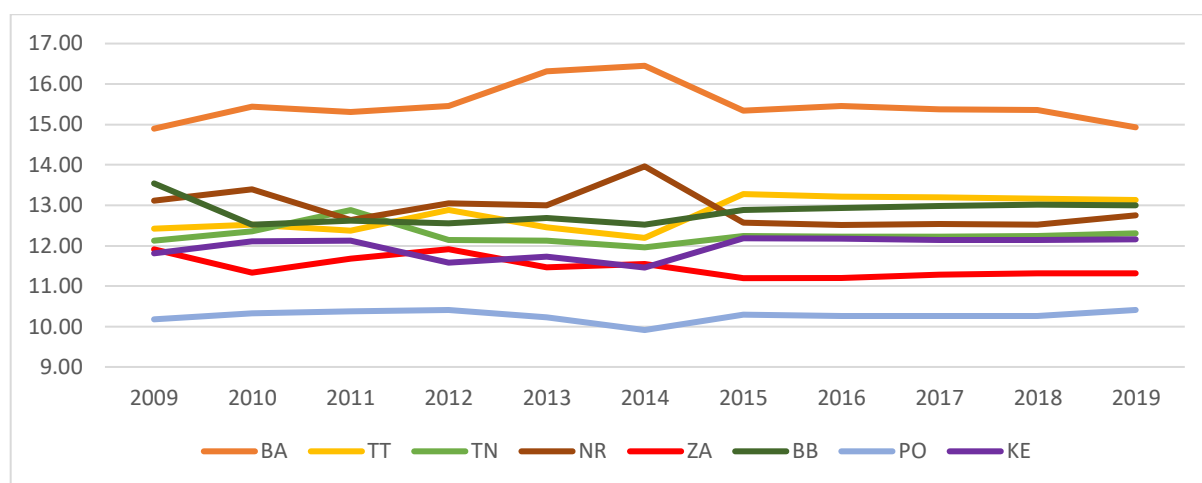
Poznámka: BA - Bratislavský kraj; TT - Trnavský kraj; TN - Trenčiansky kraj; NR - Nitriansky kraj; ZA - Žilinský kraj; BB - Banskobystrický kraj; PO - Prešovský kraj; KE - Košický kraj

Podiel výdavkov na bývanie na čistých peňažných výdavkoch domácností bol z intervalu 9,91 % (v roku 2014 v Prešovskom kraji) až 16,45 % (v roku 2014 v Bratislavskom kraji).

⁹ Rozdelenie divízií čistých peňažných výdavkov domácností podľa percentuálneho zastúpenia sa nachádza v kapitole 1.1 Štatistika rodinných účtov

kraji) (Obr. 15). Počas celého sledovaného obdobia dosahoval podiel výdavkov na bývanie najvyššie hodnoty v Bratislavskom kraji a najnižšie v Prešovskom kraji. K výraznej zmene vo vývoji podielu tejto divízie výdavkov došlo v roku 2015, kedy podiel výdavkov prudko poklesol v Bratislavskom a Nitrianskom kraji a výraznejšie narástol v Trnavskom, Košickom a Prešovskom kraji (Obr. 15).

Obrázok 15 Vývoj podielu výdavkov na bývanie na čistých peňažných výdavkoch domácností v období rokov 2009 – 2019 za jednotlivé kraje SR

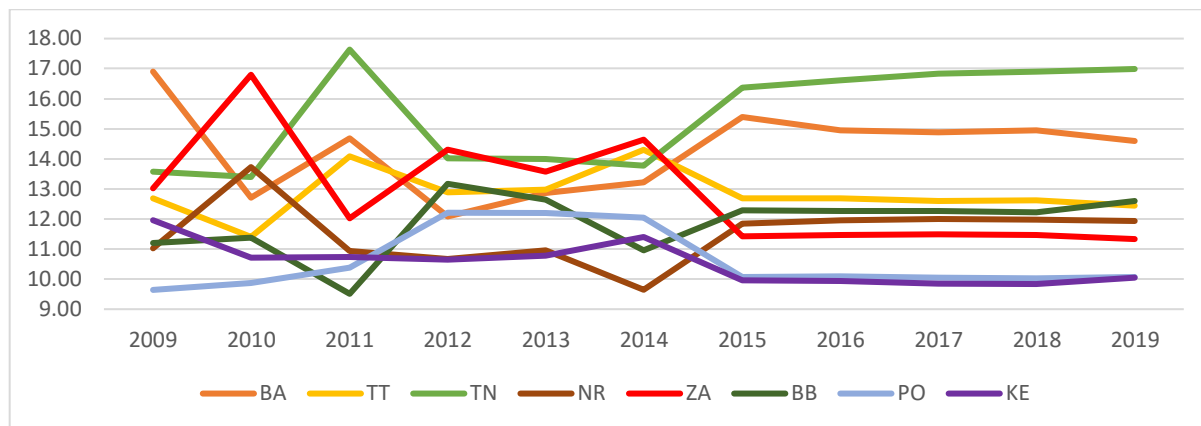

Zdroj: <http://datacube.statistics.sk>, vlastné spracovanie

Poznámka: BA - Bratislavský kraj; TT - Trnavský kraj; TN - Trenčiansky kraj; NR - Nitriansky kraj; ZA - Žilinský kraj; BB - Banskobystrický kraj; PO - Prešovský kraj; KE - Košický kraj

Podľa obrázka 16 môžeme konštatovať, že v období rokov 2009 až 2015 podiel výdavkov na bytové zariadenie a nábytok na čistých peňažných výdavkoch domácností kolísal v každom kraji SR. Najväčší podiel výdavkov na bytové zariadenie a nábytok spomedzi všetkých krajov dosiahol Trenčiansky kraj v roku 2011 (17,63 %). V roku 2010 podiel výdavkov na bytové zariadenie a nábytok v Žilinskom kraji dosiahol najvyššiu hodnotu 16,80 %, pričom v roku 2011 nasledoval prudký prepád na hodnotu 12,03 %. Medzi rokmi 2014 a 2015 konštatujeme nárast podielu výdavkov na bytové zariadenie a nábytok aj v Nitrianskom a Bratislavskom kraji a naopak pokles v Košickom, Prešovskom a Trnavskom kraji (Obr. 16).

Obrázok 16 Vývoj podielu výdavkov na bytové zariadenie na čistých peňažných výdavkoch domácností v období rokov 2009 – 2019 v členení podľa krajov Slovenska

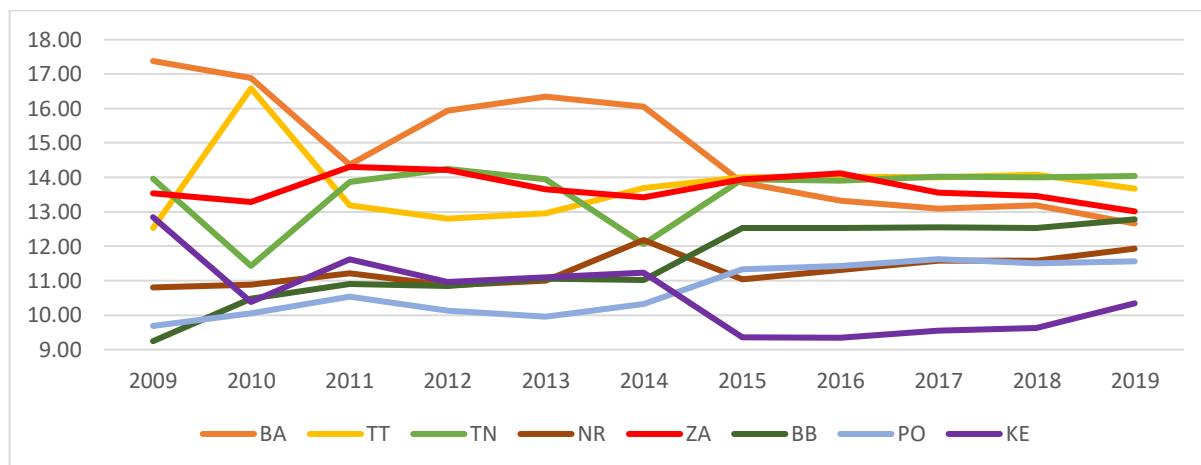

Zdroj: <http://datacube.statistics.sk>, vlastné spracovanie

Poznámka: BA - Bratislavský kraj; TT - Trnavský kraj; TN - Trenčiansky kraj; NR - Nitriansky kraj; ZA - Žilinský kraj; BB - Banskobystrický kraj; PO - Prešovský kraj; KE - Košický kraj

Podiel výdavkov na dopravu bol najväčší v Bratislavskom kraji v rozmedzí rokov 2009 až 2015, pričom jeho hodnoty sa pohybovali v rozmedzí 13,85 % – 17,38 %. Prudký nárast a následný pokles podielu výdavkov na dopravu konštatujeme v Trnavskom kraji, kde medzi rokmi 2010 a 2011 dochádza k nárastu z 12,53 % na 16,59 % a o rok na to v roku 2011 nastáva prepád na hodnotu 13,19 %. Podiel výdavkov na dopravu v Trenčianskom kraji dosahuje najnižšiu hodnotu v roku 2010 (11,43 %) a najvyššiu v roku 2012 (14,22 %). Podiel výdavkov na dopravu má od roku 2015 až po koniec sledovaného obdobia 2019 najmenšiu hodnotu v Košickom kraji 9,34 % (2015) až 10,34 % (2019) (Obr. 17).

Obrázok 17 Vývoj podielu výdavkov na dopravu na čistých peňažných výdavkoch v období rokov 2009 – 2019 v členení podľa krajov Slovenska

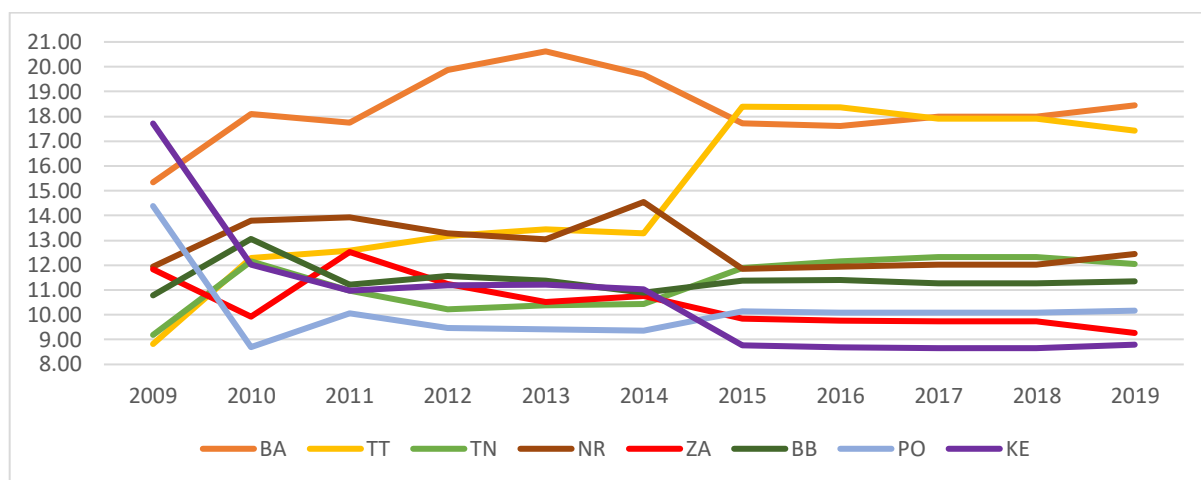

Zdroj: <http://datacube.statistics.sk>, vlastné spracovanie

Poznámka: BA - Bratislavský kraj; TT - Trnavský kraj; TN - Trenčiansky kraj; NR - Nitriansky kraj; ZA - Žilinský kraj; BB - Banskobystrický kraj; PO - Prešovský kraj; KE - Košický kraj

Najväčší podiel výdavkov na ostatných čistých výdavkoch v období rokov 2010 – 2014 dosahoval Bratislavský kraj s hodnotami medzi 17,74 % až 20,62 %. V Košickom kraji podiel výdavkov na ostatné čisté výdavky sa prepadol v roku 2010 na hodnotu 12,02 % v porovnaní s rokom 2009, kedy dosahoval hodnotu 17,71 %. V roku 2015 v Trnavskom kraji nastal prudký nárast hodnoty podielu výdavkov na ostatné čisté výdavky na hodnotu 18,39 % z hodnoty 13,28 % za rok 2014 (Obr. 18).

Obrázok 18 Vývoj podielu ostatných čistých výdavkov na čistých peňažných výdavkoch domácností v období rokov 2009 – 2019 v členení podľa krajov Slovenska

Zdroj: <http://datacube.statistics.sk>, vlastné spracovanie

Poznámka: BA - Bratislavský kraj; TT - Trnavský kraj; TN - Trenčiansky kraj; NR - Nitriansky kraj; ZA - Žilinský kraj; BB - Banskobystrický kraj; PO - Prešovský kraj; KE - Košický kraj

4.3 Meranie podobnosti a nepodobnosti štruktúr čistých peňažných výdavkov v období rokov 2009 – 2019

V predchádzajúcich častiach sme sledovali podiely niektorých divízií výdavkov domácností SR na čistých peňažných výdavkoch domácností, ich vývoj v čase, uviedli sme hlavné rozdiely podielu vybranej skupiny výdavkov medzi domácnosťami, ktoré sa líšili ekonomickým postavením osoby na čele domácnosti alebo svojou príslušnosťou k jednotlivým krajom Slovenska. V tejto časti porovnávame celé štruktúry čistých peňažných výdavkov domácností. Porovnávame štruktúry čistých peňažných výdavkov medzi skupinami domácností

líšiacimi sa ekonomickým postavením prednostu domácnosti a medzi skupinami domácností z rôznych krajov Slovenska. Porovnanie sme realizovali za roky 2009, 2014, 2015 a 2019, pričom sme použili Gatevov koeficient nepodobnosti štruktúr.

Porovnanie štruktúry čistých peňažných výdavkov domácností podľa ekonomického postavenia prednostu domácnosti

Porovnávanými štruktúrami boli štruktúry čistých peňažných výdavkov domácností. Na meranie podobnosti sme použili Gatevov koeficient nepodobnosti štruktúr, ktorý slúži na meranie absolútnych aj relatívnych zmien štruktúr v ich vzájomných súvislostiach. Jednotlivými proporciami (zložkami) p_{1k} , p_{2k} v porovnávaných štruktúrach boli podiely divízií výdavkov na celkových čistých peňažných výdavkoch domácností. Porovnali sme štruktúry čistých peňažných výdavkov domácností s rôznym prednostom na čele domácnosti a štruktúry čistých peňažných výdavkov domácností z rôznych krajov Slovenska. Hodnoty Gatevovho koeficienta pre všetky dvojice porovnávaných štruktúr vyjadrujú prvky uvedené v maticiach hodnôt (Tab. 10, Tab. 11, Tab. 12, Tab. 13). Hodnoty koeficienta pre najmenej podobné štruktúry čistých peňažných výdavkov domácností sú podfarbené zelenou farbou a pre najviac podobné štruktúry čistých peňažných výdavkov domácností sú podfarbené červenou farbou (Tab. 10, Tab. 11, Tab. 12, Tab. 13).

V roku 2009 bola najmenšia zhoda medzi štruktúrou čistých peňažných výdavkov domácností, na čele ktorých stojí samostatne zárobkovo činná osoba a štruktúrou čistých peňažných výdavkov domácností, na čele ktorých stojí dôchodca ($k_{\text{podobnosti}} = 0,3006$) (Tab. 10).

Tabuľka 10 Matica koeficientov nepodobnosti štruktúr čistých peňažných výdavkov v domácnostiach SR klasifikovaných podľa ekonomického postavenia prednostu domácnosti v roku 2009

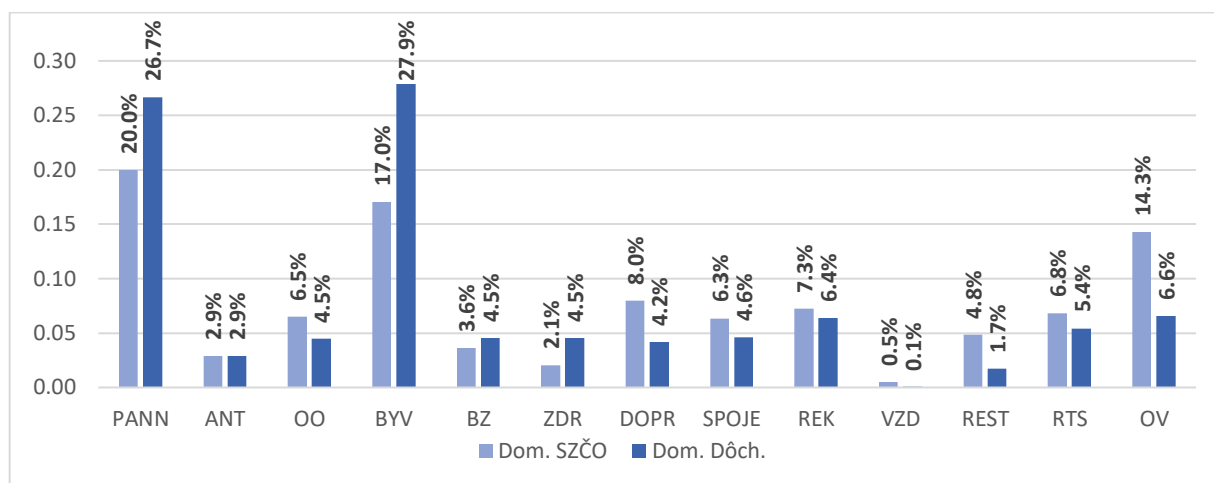
Koeficient nepodobnosti - 2009					
	Dom. celkom	Dom. zam.	Dom. SZČO	Dom. dôch.	Dom. ost.
Dom. celkom	-	0,0537	0,0970	0,2186	0,0818
Dom. zam.	0,0537	-	0,0695	0,2694	0,1248
Dom. SZČO	0,0970	0,0695	-	0,3006	0,1595
Dom. dôch.	0,2186	0,2694	0,3006	-	0,1769
Dom. ost.	0,0818	0,1248	0,1595	0,1769	-

Zdroj: <http://datacube.statistics.sk>, vlastné spracovanie

Poznámka: Dom. celkom – domácnosti spolu; Dom. zam. – domácnosti zamestnancov; Dom. SZČO – domácnosti samostatne zárobkovo činných osôb, Dom. dôch. – domácnosti dôchodcov, Dom. ost. – domácnosti ostatných

Najväčšie rozdiely pre tieto dve skupiny domácností v roku 2009 boli v podiele výdavkov na potraviny a nealkoholické nápoje, bývanie, dopravu, reštaurácie a ostatné čisté výdavky (Obr. 19).

Obrázok 19 Porovnanie komponentov štruktúry čistých peňažných výdavkov domácností (osoba/mesiac) v SR medzi domácnosťami SZČO a domácnosťami dôchodcov (v %) v roku 2009

Zdroj: <http://datacube.statistics.sk>, vlastné spracovanie

Poznámka: PANN - potraviny a nealkoholické nápoje; ANT - alkoholické nápoje a tabak; OO - odievanie a obuv; BYV - bývanie a energie; BZ - nábytok, bytové vybavenie a bežná údržba bytu; ZDR - zdravie; DOPR - doprava; SPOJE - pošta a telekomunikácie; REK - rekreácia a kultúra; VZD - vzdelávanie; REST - hotely, kaviarne a reštaurácie; RTS - rozličný tovar a služby; OV - ostatné čisté výdavky; Dom. SZČO – domácnosti samostatne zárobkovo činných osôb, Dom. dôch. – domácnosti dôchodcov

V roku 2014, rovnako ako v roku 2009, sa najviac líšili štruktúry čistých peňažných výdavkov domácností samostatne zárobkovo činných osôb a domácností dôchodcov ($k_{\text{podobnosti}} = 0,2376$). (Tab. 11).

Tabuľka 11 Matica koeficientov nepodobnosti štruktúr čistých peňažných výdavkov domácností v domácnostiach SR klasifikovaných podľa ekonomického postavenia prednostu domácnosti v roku 2014

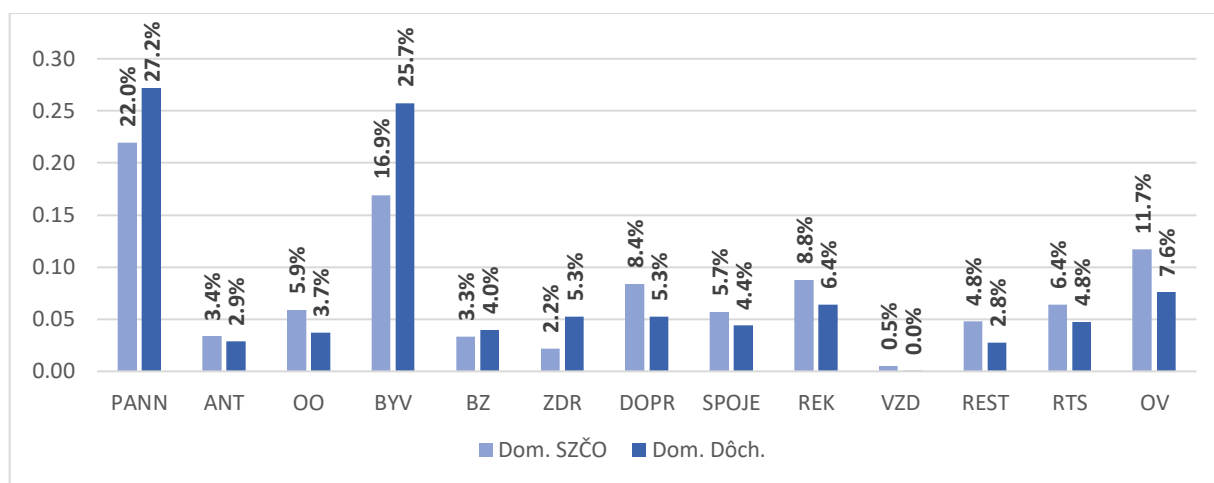
Koeficient nepodobnosti - 2014					
	Dom. celkom	Dom. zam.	Dom. SZČO	Dom. dôch.	Dom. ost.
Dom. celkom	-	0,0545	0,0853	0,1678	0,0964
Dom. zam.	0,0545	-	0,0685	0,2199	0,1450
Dom. SZČO	0,0853	0,0685	-	0,2376	0,1693
Dom. dôch.	0,1678	0,2199	0,2376	-	0,0950
Dom. ost.	0,0964	0,1450	0,1693	0,0950	-

Zdroj: <http://datacube.statistics.sk>, vlastné spracovanie

Poznámka: Dom. celkom – domácnosti spolu; Dom. zam. – domácnosti zamestnancov; Dom. SZČO – domácnosti samostatne zárobkovo činných osôb, Dom. dôch. – domácnosti dôchodcov, Dom. ost. – domácnosti ostatných

Najväčšie rozdiely v štruktúre čistých peňažných výdavkov v roku 2014 pozorujeme, rovnako ako v roku 2009, pri podieloch výdavkov na potraviny, bývanie, dopravu a ostatné čisté výdavky (Obr. 20).

Obrázok 20 Porovnanie komponentov štruktúry čistých peňažných výdavkov domácností (osoba/mesiac) v SR medzi domácnosťami samostatne zárobkovo činných osôb a domácnosťami dôchodcov (v %) v roku 2014

Zdroj: <http://datacube.statistics.sk>, vlastné spracovanie

Poznámka: PANN - potraviny a nealkoholické nápoje; ANT - alkoholické nápoje a tabak; OO - odievanie a obuv; BYV - bývanie a energie; BZ - nábytok, bytové vybavenie a bežná údržba bytu; ZDR - zdravie; DOPR - doprava; SPOJE - pošta a telekomunikácie; REK - rekreácia a kultúra; VZD - vzdelávanie; REST - hotely, kaviarne a reštaurácie; RTS - rozličný tovar a služby; OV - ostatné čisté výdavky; Dom. SZČO – domácnosti samostatne zárobkovo činných osôb, Dom. dôch. – domácnosti dôchodcov

Porovnaním štruktúr čistých peňažných výdavkov domácností v roku 2015 konštatujeme, že najväčšie rozdiely a zároveň aj najmenšiu podobnosť medzi štruktúrami domácností ostatných a domácností samostatne zárobkovo činných osôb ($k_{\text{podobnosti}} = 0,3694$). (Tab. 12).

Tabuľka 12 Matica koeficientov nepodobnosti štruktúr čistých peňažných výdavkov v domácnostiach SR klasifikovaných podľa ekonomického postavenia prednostu domácnosti v roku 2015

Koeficient nepodobnosti - 2015					
	Dom. celkom	Dom. zam.	Dom. SZČO	Dom. dôch.	Dom. ost.
Dom. celkom	-	0,0523	0,1196	0,2302	0,2787

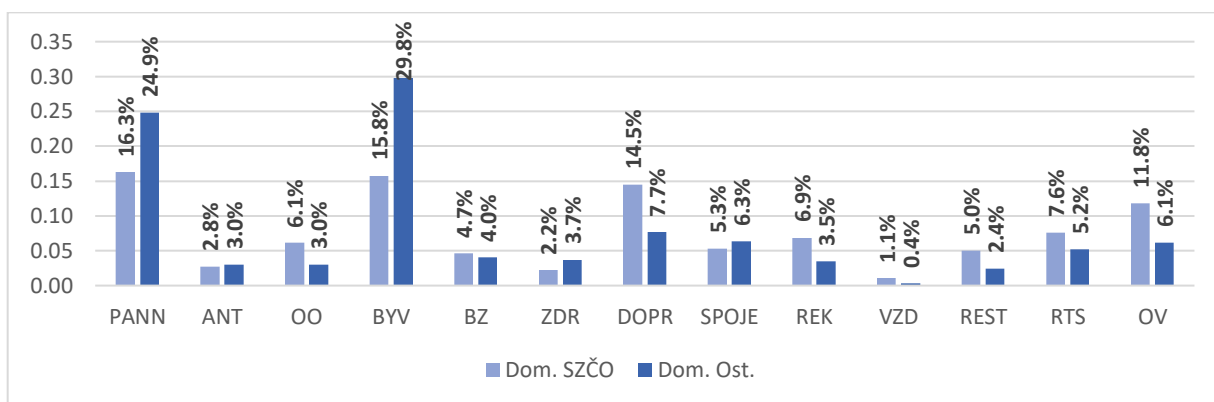
Koeficient nepodobnosti - 2015					
	Dom. celkom	Dom. zam.	Dom. SZČO	Dom. dôch.	Dom. ost.
Dom. zam.	0,0523	-	0,0996	0,2776	0,3246
Dom. SZČO	0,1196	0,0996	-	0,3309	0,3694
Dom. dôch.	0,2302	0,2776	0,3309	-	0,0898
Dom. ost.	0,2787	0,3246	0,3694	0,0898	-

Zdroj: <http://datacube.statistics.sk>, vlastné spracovanie

Poznámka: Dom. celkom – domácnosti spolu; Dom. zam. – domácnosti zamestnancov; Dom. SZČO – domácnosti samostatne zárobkovo činných osôb, Dom. dôch. – domácnosti dôchodcov, Dom. ost. – domácnosti ostatných

V štruktúre čistých peňažných výdavkov domácností v roku 2015 boli najväčšie rozdiely opäť v podieloch výdavkov na potraviny, bývanie, dopravu a ostatné čisté výdavky. Rozdiely v podiele výdavkov na bývanie boli takmer dvojnásobné (Obr. 21).

Obrázok 21 Porovnanie komponentov štruktúry čistých peňažných výdavkov domácností (osoba/mesiac) v SR medzi domácnosťami SZČO a domácnosťami ostatných (v %) v roku 2015

Zdroj: <http://datacube.statistics.sk>, vlastné spracovanie

Poznámka: PANN - potraviny a nealkoholické nápoje; ANT - alkoholické nápoje a tabak; OO - odievanie a obuv; BYV - bývanie a energie; BZ - nábytok, bytové vybavenie a bežná údržba bytu; ZDR - zdravie; DOPR - doprava; SPOJE - pošta a telekomunikácie; REK - rekreácia a kultúra; VZD - vzdelávanie; REST - hotely, kaviarne a reštaurácie; RTS - rozličný tovar a služby; OV - ostatné čisté výdavky; Dom. SZČO – domácnosti samostatne zárobkovo činných osôb, Dom. Ost. – domácnosti ostatných

V roku 2019 boli najmenej podobné štruktúry čistých peňažných výdavkov domácností v domácnostiach ostatných a v domácnostiach samostatne zárobkovo činných osôb ($k_{\text{podobnosti}} = 0,3492$). Najväčšia zhoda štruktúr čistých peňažných výdavkov domácností bola medzi domácnosťami zamestnancov a samostatne zárobkovo činných osôb ($k_{\text{podobnosti}} = 0,0852$). Výdavky domácností samostatne zárobkovo činných sa vo svojej štruktúre čistých peňažných

výdavkov domácností najviac približovali k celoslovenskému priemeru ($k_{\text{podobnosti}} = 0,0508$) (Tab. 13).

Tabuľka 13 Matica koeficientov nepodobnosti štruktúr čistých peňažných výdavkov domácností v domácnostiach SR klasifikovaných podľa ekonomického postavenia prednostu domácnosti roku 2019

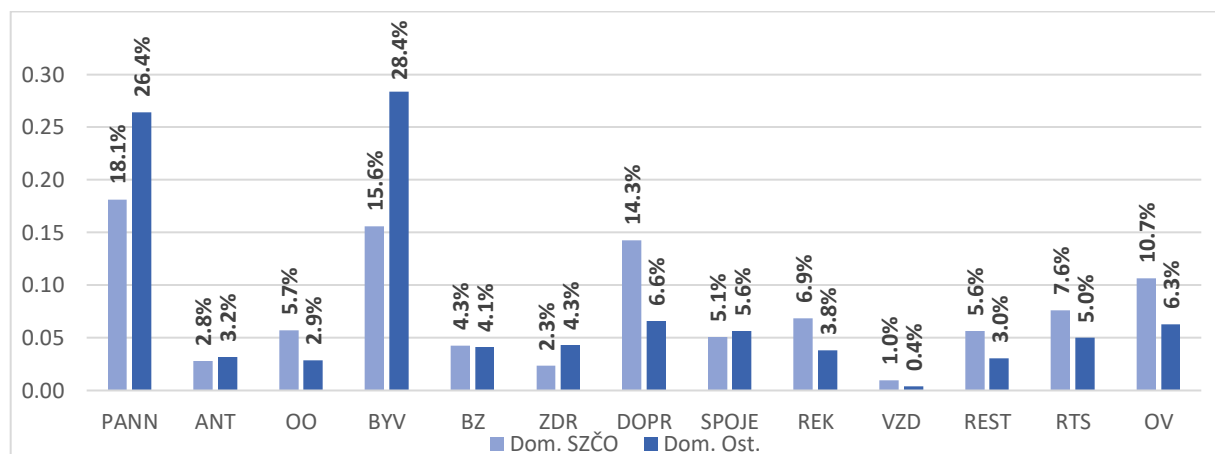
Koeficient nepodobnosti - 2019					
	Dom. celkom	Dom. zam.	Dom. SZČO	Dom. dôch.	Dom. ost.
Dom. celkom	-	0,0508	0,1054	0,2332	0,2671
Dom. zam.	0,0508	-	0,0852	0,2800	0,3128
Dom. SZČO	0,1054	0,0852	-	0,3205	0,3492
Dom. dôch.	0,2332	0,2800	0,3205	-	0,0704
Dom. ost.	0,2671	0,3128	0,3492	0,0704	-

Zdroj: <http://datacube.statistics.sk>, vlastné spracovanie

Poznámka: Dom. celkom – domácnosti spolu; Dom. zam. – domácnosti zamestnancov; Dom. SZČO – domácnosti samostatne zárobkovo činných osôb, Dom. dôch. – domácnosti dôchodcov, Dom. ost. – domácnosti ostatných

Najmenej podobné štruktúry čistých peňažných výdavkov v domácnostiach sa líšili hlavne v podiele výdavkov na potraviny a nealkoholické nápoje (rozdiel 8,3 %), dopravu (rozdiel 7,7 %), bývanie (rozdiel 12,75 %) a v podiele ostatných čistých výdavkov (rozdiel 4,35 %) (Obr. 22).

Obrázok 22 Porovnanie komponentov štruktúry čistých peňažných výdavkov domácností (osoba/mesiac) v SR medzi domácnosťami SZČO a domácnosťami ostatných (v %) v roku 2019

Zdroj: <http://datacube.statistics.sk>, vlastné spracovanie

Poznámka: PANN - potraviny a nealkoholické nápoje; ANT - alkoholické nápoje a tabak; OO - odievanie a obuv; BYV - bývanie a energie; BZ - nábytok, bytové vybavenie a bežná údržba bytu; ZDR - zdravie; DOPR - doprava; SPOJE - pošta a telekomunikácie; REK - rekreácia a kultúra; VZD - vzdelávanie; REST - hotely, kaviarne a reštaurácie; RTS - rozličný tovar a služby; OV - ostatné čisté výdavky; Dom. SZČO – domácnosti samostatne zárobkovo činných osôb, Dom. Ost. – domácnosti ostatných

Porovnanie štruktúry čistých peňažných výdavkov domácností podľa príslušnosti ku kraju

Ďalším porovnaním, ktoré sme uskutočnili bolo porovnanie štruktúr čistých peňažných výdavkov domácností v jednotlivých krajoch Slovenskej republiky. Na meranie podobnosti štruktúr sme použili Gatevov koeficient nepodobnosti štruktúr, ktorý slúži na meranie absolútnych aj relatívnych zmien štruktúr v ich vzájomných súvislostiach. Jednotlivými proporciami (zložkami) p_{1k} , p_{2k} v porovnávaných štruktúrach boli podiely divízií čistých peňažných výdavkov domácností na celkových čistých peňažných výdavkoch domácností. Porovnali sme štruktúry čistých peňažných výdavkov domácností jedného kraja so štruktúrou čistých peňažných výdavkov domácností iného kraja. Hodnoty Gatevovho koeficienta pre všetky dvojice porovnávaných štruktúr vyjadrujú prvky uvedené v maticiach hodnôt (Tab. 14, Tab. 15, Tab. 16, Tab. 17). Hodnoty koeficienta pre najmenej podobné štruktúry čistých peňažných výdavkov sú podfarbené zelenou farbou a pre najviac podobné štruktúry sú podfarbené červenou farbou (Tab. 14, Tab. 15, Tab. 16, Tab. 17).

Najväčšia podobnosť štruktúr čistých peňažných výdavkov domácností bola v roku 2009 medzi Trenčianskym a Trnavským krajom ($k_{\text{podobnosti}} = 0,0521$) a medzi štruktúrami čistých peňažných výdavkov domácností Prešovského a Košického kraja ($k_{\text{podobnosti}} = 0,0618$). Najväčší rozdiel bol medzi štruktúrami čistých peňažných výdavkov domácností Košického a Trnavského kraja ($k_{\text{podobnosti}} = 0,1683$) a medzi štruktúrami čistých peňažných výdavkov domácností Prešovského a Trnavského kraja (Tab. 14, Obr. 23).

Tabuľka 14 Matica koeficientov nepodobnosti štruktúr čistých peňažných výdavkov domácností v členení podľa krajov SR v roku 2009

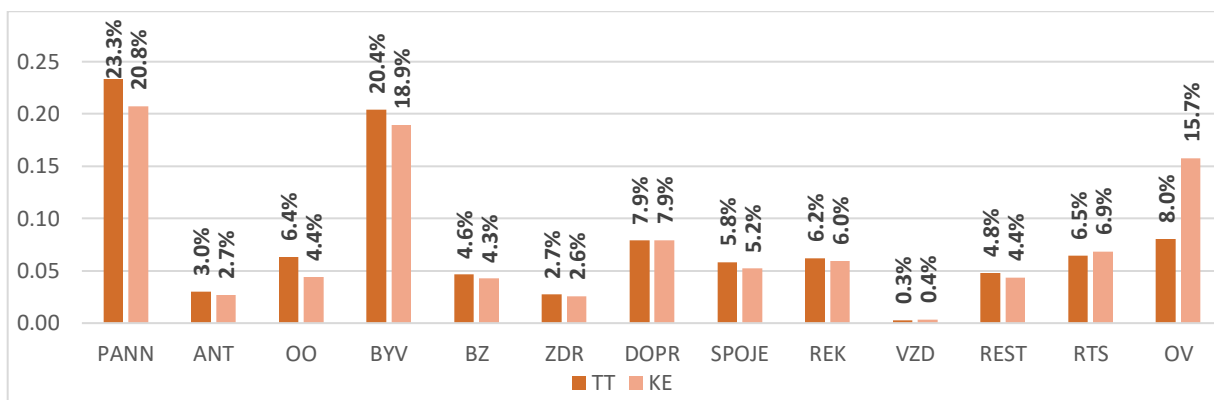
Koeficient nepodobnosti - 2009								
	BA	TT	TN	NR	ZA	BB	PO	KE
BA	-	0,1252	0,1009	0,0960	0,0942	0,1331	0,1386	0,1293
TT	0,1252	-	0,0521	0,0733	0,0691	0,0976	0,1568	0,1683
TN	0,1009	0,0521	-	0,0860	0,0687	0,1149	0,1566	0,1600
NR	0,0960	0,0733	0,0860	-	0,0733	0,0657	0,1215	0,1235
ZA	0,0942	0,0691	0,0687	0,0733	-	0,1098	0,1086	0,1203
BB	0,1331	0,0976	0,1149	0,0657	0,1098	-	0,1327	0,1453
PO	0,1386	0,1568	0,1566	0,1215	0,1086	0,1327	-	0,0618

Koeficient nepodobnosti - 2009								
	BA	TT	TN	NR	ZA	BB	PO	KE
KE	0,1293	0,1683	0,1600	0,1235	0,1203	0,1453	0,0618	-

Zdroj: <http://datacube.statistics.sk>, vlastné spracovanie

Poznámka: BA - Bratislavský kraj; TT - Trnavský kraj; TN - Trenčiansky kraj; NR - Nitriansky kraj; ZA - Žilinský kraj; BB - Banskobystrický kraj; PO - Prešovský kraj; KE - Košický kraj

Obrázok 23 Porovnanie štruktúry čistých peňažných výdavkov domácností (osoba/mesiac) v SR medzi Trnavským a Košickým krajom (v %) v roku 2009

Zdroj: <http://datacube.statistics.sk>, vlastné spracovanie

Poznámka: PANN - potraviny a nealkoholické nápoje; ANT - alkoholické nápoje a tabak; OO - odievanie a obuv; BYV - bývanie a energie; BZ - nábytok, bytové vybavenie a bežná údržba bytu; ZDR - zdravie; DOPR - doprava; SPOJE - pošta a telekomunikácie; REK - rekreácia a kultúra; VZD - vzdelávanie; REST - hotely, kaviarne a reštaurácie; RTS - rozličný tovar a služby; OV - ostatné čisté výdavky; TT - Trnavský kraj; KE - Košický kraj

Rozdiely v podiele na čistých peňažných výdavkov tých krajov, ktorých podobnosť štruktúr bola najväčšia sú znázornené na obrázku 23 a v tabuľke 15. Najväčší rozdiel bol medzi podielom ostatných čistých výdavkov (7,71 p. b.), podielom výdavkov na potraviny a nealkoholické nápoje (2,59 p. b.) a podielom výdavkov na obuv a odievanie (1,96 p. b.) (Tab. 15).

Tabuľka 15 Porovnanie štruktúry čistých peňažných výdavkov domácností (osoba/mesiac) v SR medzi Trnavským a Košickým krajom (v %) v roku 2009

	PANN	ANT	OO	BYV	BZ	ZDR	DOPR	SPOJE	REK	VZD	REST	RTS	OV
TT	23,34	2,99	6,36	20,4	4,64	2,73	7,9	5,84	6,22	0,27	4,82	6,47	8,03
KE	20,75	2,72	4,39	18,92	4,27	2,56	7,9	5,21	5,96	0,35	4,36	6,86	15,74
Rozdiel	2,59%	0,27%	1,96%	1,47%	0,37%	0,18%	0,01%	0,63%	0,27%	0,08%	0,46%	0,40%	7,71%

Zdroj: <http://datacube.statistics.sk>, vlastné spracovanie

Poznámka: PANN - potraviny a nealkoholické nápoje; ANT - alkoholické nápoje a tabak; OO - odievanie a obuv; BYV - bývanie a energie; BZ - nábytok, bytové vybavenie a bežná údržba bytu; ZDR - zdravie; DOPR - doprava;

SPOJE - pošta a telekomunikácie; REK - rekreácia a kultúra; VZD - vzdelávanie; REST - hotely, kaviarne a reštaurácie; RTS - rozličný tovar a služby; OV - ostatné čisté výdavky; TT - Trnavský kraj; KE - Košický kraj

Najmenej podobné štruktúry čistých peňažných výdavkov domácností sa najviac líšili v podiele ostatných čistých výdavkov. Ostatné čisté výdavky zahŕňajú platby nespotrebného charakteru, ako daň z majetku, peňažné dary mimo domácnosť, splátky pôžičiek, veľké výdavky na opravy bytu, domu (nad 1400 EUR), nákup akcií a obligácií, vrátane výdavkov na hospodárenie domácnosti (úžitkové zvieratá, hospodársky pozemok), ak sú hradené z hotovostných peňažných prostriedkov domácnosti, pričom všetky spomenuté výdavky sú bez daní z príjmov a povinného osobného poistenia. V dôsledku najväčších rozdielov práve v tejto divízií čistých peňažných výdavkov sme urobili porovnania štruktúr pomocou Gatevovho koeficientu len pre spotrebné výdavky domácností, t. j. čisté peňažné výdavky bez ostatných výdavkov. Výsledky merania podobnosti štruktúr spotrebných výdavkov domácností medzi jednotlivými kraji SR sú v tabuľkách 16, 17, 18 a 19.

V roku 2009 boli najmenej podobné štruktúry spotrebných výdavkov domácností v Bratislavskom a Banskobystrickom kraji ($k_{\text{podobnosti}} = 0,1376$). Tak, ako pri porovnávaní štruktúr čistých peňažných výdavkov domácností, zahŕňajúcich aj ostatné čisté výdavky, aj pri štruktúre spotrebných výdavkov domácností boli najviac podobné štruktúry Košického a Trenčianskeho kraja (Tab. 16).

Tabuľka 16 Matica koeficientov nepodobnosti štruktúr spotrebných výdavkov domácností v členení podľa krajov SR v roku 2009

Koeficient nepodobnosti - 2009 - spotrebné výdavky								
	BA	TT	TN	NR	ZA	BB	PO	KE
BA	-	0,1071	0,0815	0,1000	0,0976	0,1376	0,1239	0,0956
TT	0,1071	-	0,0531	0,0505	0,0449	0,0908	0,0586	0,0435
TN	0,0815	0,0531	-	0,0752	0,0534	0,1139	0,0754	0,0365
NR	0,1000	0,0505	0,0752	-	0,0505	0,0680	0,0853	0,0634
ZA	0,0976	0,0449	0,0534	0,0505	-	0,1146	0,0592	0,0517
BB	0,1376	0,0908	0,1139	0,0680	0,1146	-	0,0914	0,0909
PO	0,1239	0,0586	0,0754	0,0853	0,0592	0,0914	-	0,0657
KE	0,0956	0,0435	0,0365	0,0634	0,0517	0,0909	0,0657	-

Zdroj: <http://datacube.statistics.sk>, vlastné spracovanie

Poznámka: BA - Bratislavský kraj; TT - Trnavský kraj; TN - Trenčiansky kraj; NR - Nitriansky kraj; ZA - Žilinský kraj; BB - Banskobystrický kraj; PO - Prešovský kraj; KE - Košický kraj

Rovnaký analytický prístup sme použili aj pre roky 2014, 2015 a 2019. Pre každý rok sme vyčíslili maticu koeficientov podobnosti štruktúr. Porovnaním jednotlivých divízií v štruktúre čistých peňažných výdavkov domácností najmenej podobných krajov sme zistili, že najväčšie rozdiely sú v podiele ostatných čistých výdavkov. Na základe tohto zistenia sme ďalej metodicky postupovali rovnako ako pri roku 2009. Vylúčili sme podiel výdavkov na ostatné čisté výdavky zo štruktúry čistých peňažných výdavkov domácností a sledovali sme zmenu hodnôt koeficientu podobnosti.

V roku 2014 boli najmenej podobné štruktúry čistých peňažných výdavkov domácností v Bratislavskom a Žilinskom kraji ($k_{\text{podobnosti}} = 0,1267$) a najviac podobné štruktúry čistých peňažných výdavkov domácností boli v Prešovskom a Žilinskom kraji ($k_{\text{podobnosti}} = 0,0453$) (Tab. 17).

Tabuľka 17 Matica koeficientov nepodobnosti štruktúr čistých peňažných výdavkov domácností v členení podľa krajov SR v roku 2014

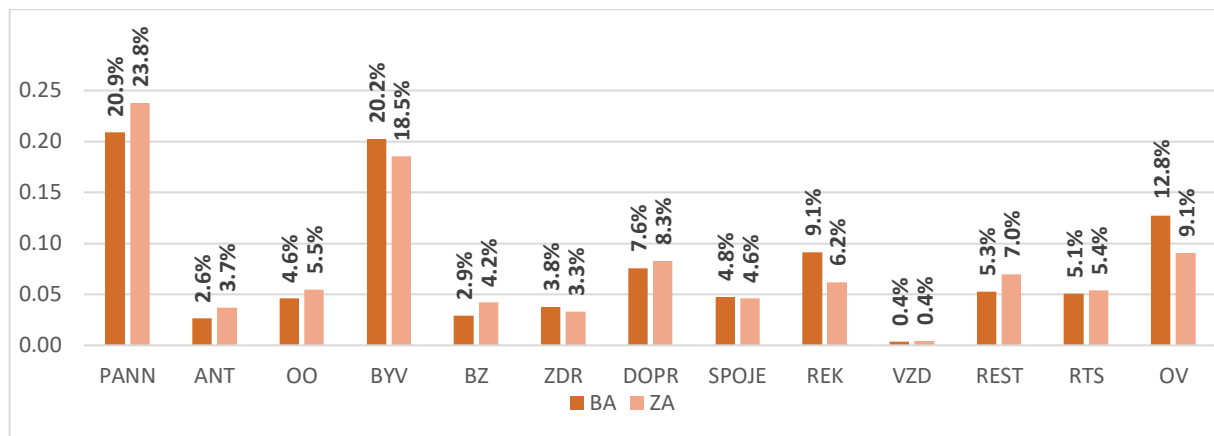
Koeficient nepodobnosti - 2014								
	BA	TT	TN	NR	ZA	BB	PO	KE
BA	-	0,0968	0,1056	0,0851	0,1267	0,1141	0,1256	0,0926
TT	0,0968	-	0,0698	0,0885	0,0617	0,0659	0,0531	0,0541
TN	0,1056	0,0698	-	0,1087	0,0838	0,0936	0,0820	0,0693
NR	0,0851	0,0885	0,1087	-	0,0885	0,0798	0,1111	0,0512
ZA	0,1267	0,0617	0,0838	0,0885	-	0,0813	0,0453	0,0767
BB	0,1141	0,0659	0,0936	0,0798	0,0813	-	0,0606	0,0571
PO	0,1256	0,0531	0,0820	0,1111	0,0453	0,0606	-	0,0716
KE	0,0926	0,0541	0,0693	0,0512	0,0767	0,0571	0,0716	-

Zdroj: <http://datacube.statistics.sk>, vlastné spracovanie

Poznámka: BA - Bratislavský kraj; TT - Trnavský kraj; TN - Trenčiansky kraj; NR - Nitriansky kraj; ZA - Žilinský kraj; BB - Banskobystrický kraj; PO - Prešovský kraj; KE - Košický kraj

Ak porovnáme štruktúru čistých peňažných výdavkov Bratislavského a Žilinského kraja v roku 2014, najväčšie rozdiely boli v podieloch výdavkov na ostatné čisté výdavky (3,68 %), podieloch výdavkov na rekreáciu (2,95 %) a podieloch výdavkov na potraviny a nealkoholické nápoje (2,91 %) (Tab. 18, Obr. 24).

Obrázok 24 Porovnanie štruktúry čistých peňažných výdavkov domácností (osoba/mesiac) v SR medzi Žilinským a Bratislavským krajom (v %) v roku 2014

Zdroj: <http://datacube.statistics.sk>, vlastné spracovanie

Poznámka: PANN - potraviny a nealkoholické nápoje; ANT - alkoholické nápoje a tabak; OO - odievanie a obuv; BYV - bývanie a energie; BZ - nábytok, bytové vybavenie a bežná údržba bytu; ZDR - zdravie; DOPR - doprava; SPOJE - pošta a telekomunikácie; REK - rekreácia a kultúra; VZD - vzdelávanie; REST - hotely, kaviarne a reštaurácie; RTS - rozličný tovar a služby; OV - ostatné čisté výdavky; BA - Bratislavský kraj; ZA - Žilinský kraj

Tabuľka 18 Porovnanie štruktúry čistých peňažných výdavkov (osoba/mesiac) v SR medzi Žilinským a Bratislavským krajom (v %) v roku 2014

	PANN	ANT	OO	BYV	BZ	ZDR	DOPR	SPOJE	REK	VZD	REST	RTS	OV
BA	0,2089	0,0265	0,0460	0,2025	0,0290	0,0377	0,0759	0,0475	0,0914	0,0037	0,0529	0,0505	0,1276
ZA	0,2379	0,0373	0,0549	0,1852	0,0419	0,0332	0,0827	0,0462	0,0619	0,0045	0,0698	0,0538	0,0908
Rozdiel	2,91%	1,08%	0,89%	1,73%	1,29%	0,45%	0,68%	0,13%	2,95%	0,07%	1,69%	0,32%	3,68%

Zdroj: <http://datacube.statistics.sk>, vlastné spracovanie

Poznámka: PANN - potraviny a nealkoholické nápoje; ANT - alkoholické nápoje a tabak; OO - odievanie a obuv; BYV - bývanie a energie; BZ - nábytok, bytové vybavenie a bežná údržba bytu; ZDR - zdravie; DOPR - doprava; SPOJE - pošta a telekomunikácie; REK - rekreácia a kultúra; VZD - vzdelávanie; REST - hotely, kaviarne a reštaurácie; RTS - rozličný tovar a služby; OV - ostatné čisté výdavky; BA - Bratislavský kraj; ZA - Žilinský kraj

Ak porovnáme štruktúry spotrebných výdavkov medzi jednotlivými krajinami Slovenskej republiky v roku 2014, tak najmenej podobné štruktúry boli v Bratislavskom a v Prešovskom kraji ($k_{\text{podobnosti}} = 0,1089$) (Tab. 19).

Tabuľka 19 Matica koeficientov podobnosti štruktúr spotrebných výdavkov domácností v členení podľa krajov SR v roku 2009

Koeficient nepodobnosti - 2014 - spotrebné výdavky								
	BA	TT	TN	NR	ZA	BB	PO	KE
BA	-	0,0926	0,0686	0,0876	0,1069	0,0967	0,1089	0,0806
TT	0,0926	-	0,0583	0,0920	0,0536	0,0631	0,0460	0,0558

TN	0,0686	0,0583	-	0,0963	0,0861	0,0957	0,0839	0,0654
NR	0,0876	0,0920	0,0963	-	0,0920	0,0703	0,1062	0,0445
ZA	0,1069	0,0536	0,0861	0,0920	-	0,0841	0,0466	0,0768
BB	0,0967	0,0631	0,0957	0,0703	0,0841	-	0,0630	0,0574
PO	0,1089	0,0460	0,0839	0,1062	0,0466	0,0630	-	0,0726
KE	0,0806	0,0558	0,0654	0,0445	0,0768	0,0574	0,0726	-

Zdroj: <http://datacube.statistics.sk>, vlastné spracovanie

Poznámka: BA - Bratislavský kraj; TT - Trnavský kraj; TN - Trenčiansky kraj; NR - Nitriansky kraj; ZA - Žilinský kraj; BB - Banskobystrický kraj; PO - Prešovský kraj; KE - Košický kraj

V roku 2015 boli najmenej podobné štruktúry čistých peňažných výdavkov domácností medzi Košickým a Trnavským krajom ($k_{\text{podobnosti}} = 0,1709$) (Tab. 20) a najviac podobné štruktúry čistých peňažných výdavkov boli v Banskobystrickom a Nitrianskom kraji ($k_{\text{podobnosti}} = 0,0418$).

Tabuľka 20 Matica koeficientov podobnosti štruktúr čistých peňažných výdavkov domácností v členení podľa krajov SR v roku 2015

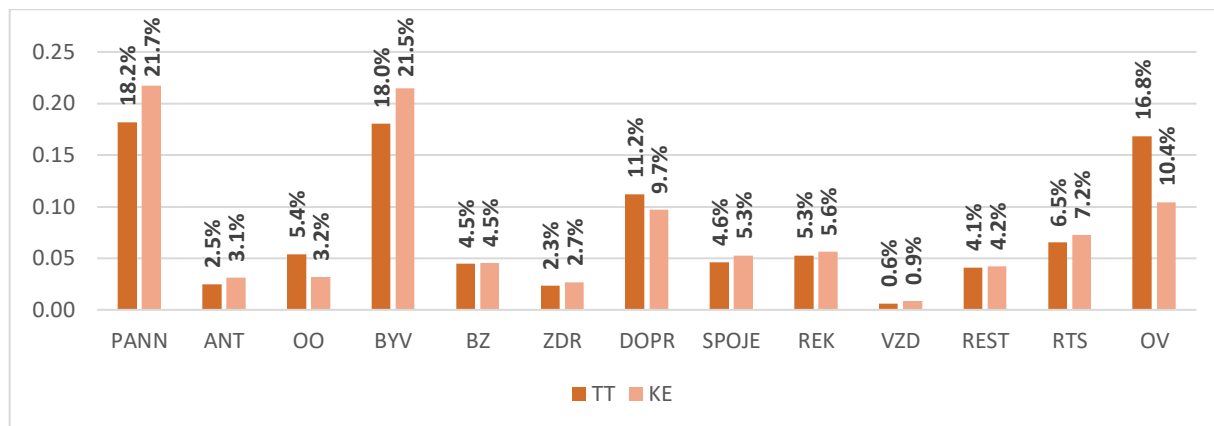
Koeficient nepodobnosti - 2015								
	BA	TT	TN	NR	ZA	BB	PO	KE
BA	-	0,0816	0,1178	0,0941	0,1432	0,0944	0,1017	0,1596
TT	0,0816	-	0,1351	0,1136	0,1509	0,1131	0,1024	0,1709
TN	0,1178	0,1351	-	0,0979	0,0507	0,0926	0,0687	0,1363
NR	0,0941	0,1136	0,0979	-	0,1136	0,0418	0,0845	0,0746
ZA	0,1432	0,1509	0,0507	0,1136	-	0,0939	0,0685	0,1259
BB	0,0944	0,1131	0,0926	0,0418	0,0939	-	0,0686	0,0847
PO	0,1017	0,1024	0,0687	0,0845	0,0685	0,0686	-	0,1204
KE	0,1596	0,1709	0,1363	0,0746	0,1259	0,0847	0,1204	-

Zdroj: <http://datacube.statistics.sk>, vlastné spracovanie

Poznámka: BA - Bratislavský kraj; TT - Trnavský kraj; TN - Trenčiansky kraj; NR - Nitriansky kraj; ZA - Žilinský kraj; BB - Banskobystrický kraj; PO - Prešovský kraj; KE - Košický kraj

Ak porovnáme štruktúru čistých peňažných výdavkov Trnavského a Košického kraja v roku 2015, najväčšie rozdiely boli v podieloch výdavkov na ostatné čisté výdavky (6,42 %), podieloch výdavkov na potraviny a nealkoholické nápoje (3,55 %) a v podieloch výdavkov na bývanie (3,44 %) (Tab. 21, Obr. 25).

Obrázok 25 Porovnanie komponentov štruktúry čistých peňažných výdavkov domácností (osoba/mesiac) v SR medzi Trnavským a Košickým krajom (v %) v roku 2015

Zdroj: <http://datacube.statistics.sk>, vlastné spracovanie

Poznámka: PANN - potraviny a nealkoholické nápoje; ANT - alkoholické nápoje a tabak; OO - odievanie a obuv; BYV - bývanie a energie; BZ - nábytok, bytové vybavenie a bežná údržba bytu; ZDR - zdravie; DOPR - doprava; SPOJE - pošta a telekomunikácie; REK - rekreácia a kultúra; VZD - vzdelávanie; REST - hotely, kaviarne a reštaurácie; RTS - rozličný tovar a služby; OV - ostatné čisté výdavky; TT - Trnavský kraj; KE - Košický kraj

Tabuľka 21 Porovnanie komponentov štruktúry čistých peňažných výdavkov domácností (osoba/mesiac) v SR medzi Trnavským a Košickým krajom (v %) v roku 2015

	PANN	ANT	OO	BYV	BZ	ZDR	DOPR	SPOJE	REK	VZD	REST	RTS	OV
TT	0,1815	0,0249	0,0537	0,1802	0,0446	0,0233	0,1120	0,0461	0,0528	0,0063	0,0411	0,0652	0,1682
KE	0,2170	0,0311	0,0318	0,2146	0,0454	0,0266	0,0971	0,0527	0,0563	0,0089	0,0420	0,0725	0,1040
Rozdiel	3,55%	0,62%	2,19%	3,44%	0,08%	0,33%	1,50%	0,66%	0,35%	0,26%	0,09%	0,73%	6,42%

Zdroj: <http://datacube.statistics.sk>, vlastné spracovanie

Poznámka: PANN - potraviny a nealkoholické nápoje; ANT - alkoholické nápoje a tabak; OO - odievanie a obuv; BYV - bývanie a energie; BZ - nábytok, bytové vybavenie a bežná údržba bytu; ZDR - zdravie; DOPR - doprava; SPOJE - pošta a telekomunikácie; REK - rekreácia a kultúra; VZD - vzdelávanie; REST - hotely, kaviarne a reštaurácie; RTS - rozličný tovar a služby; OV - ostatné čisté výdavky; TT - Trnavský kraj; KE - Košický kraj

Porovnaním štruktúry spotrebných výdavkov domácností v roku 2015 medzi jednotlivými krajmi Slovenska sme zistili, že najmenej podobné štruktúry boli v Košickom a Trnavskom kraji ($k_{\text{podobnosti}} = 0,1407$) (Tab. 22).

Tabuľka 22 Matica koeficientov podobnosti štruktúr spotrebných výdavkov domácností v členení podľa krajov SR v roku 2015

Koeficient nepodobnosti - 2015 - spotrebné výdavky								
	BA	TT	TN	NR	ZA	BB	PO	KE
BA	-	0,0817	0,0917	0,0820	0,1061	0,0717	0,0895	0,1245
TT	0,0817	-	0,0713	0,0709	0,0609	0,0478	0,0369	0,0970

Koeficient nepodobnosti - 2015 - spotrebné výdavky								
	BA	TT	TN	NR	ZA	BB	PO	KE
TN	0,0917	0,0713	-	0,1022	0,0478	0,0984	0,0698	0,1407
NR	0,0820	0,0709	0,1022	-	0,0709	0,0432	0,0907	0,0550
ZA	0,1061	0,0609	0,0478	0,0709	-	0,0929	0,0560	0,1322
BB	0,0717	0,0478	0,0984	0,0432	0,0929	-	0,0729	0,0771
PO	0,0895	0,0369	0,0698	0,0907	0,0560	0,0729	-	0,1153
KE	0,1245	0,0970	0,1407	0,0550	0,1322	0,0771	0,1153	-

Zdroj: <http://datacube.statistics.sk>, vlastné spracovanie

Poznámka: BA - Bratislavský kraj; TT - Trnavský kraj; TN - Trenčiansky kraj; NR - Nitriansky kraj; ZA - Žilinský kraj; BB - Banskobystrický kraj; PO - Prešovský kraj; KE - Košický kraj

Porovnaním štruktúr čistých peňažných výdavkov domácností v roku 2019 sme zistili, že najmenej sa zhodovali štruktúry čistých peňažných výdavkov Košického a Bratislavského kraja ($k_{podobnosti} = 0,1681$) (Tab. 23).

Tabuľka 23 Matica koeficientov podobnosti štruktúr čistých peňažných výdavkov domácností v členení podľa krajov SR v roku 2019

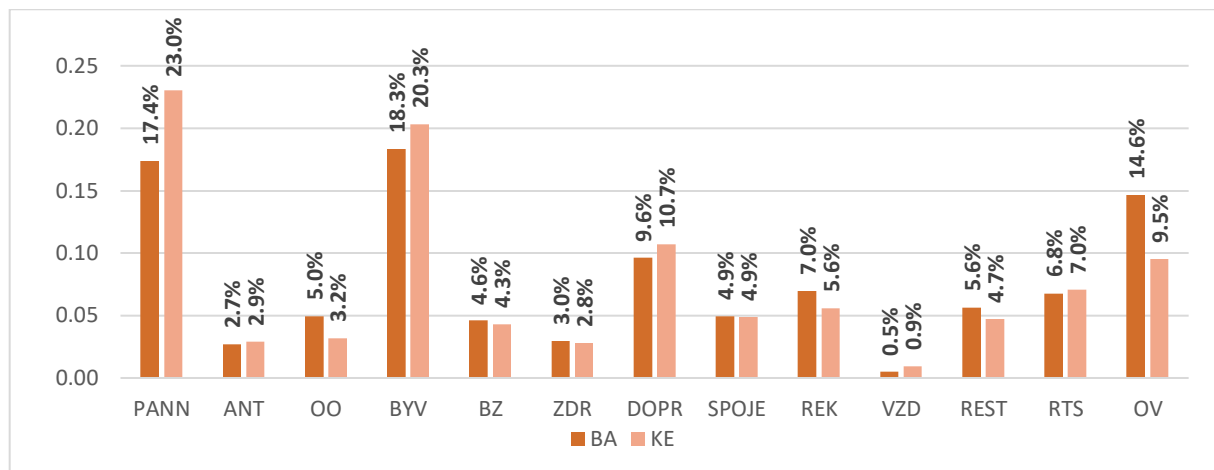
Koeficient nepodobnosti - 2019								
	BA	TT	TN	NR	ZA	BB	PO	KE
BA	-	0,0749	0,1315	0,1088	0,1604	0,1147	0,1173	0,1681
TT	0,0749	-	0,1146	0,0890	0,1353	0,0958	0,0879	0,1455
TN	0,1315	0,1146	-	0,0898	0,0538	0,0871	0,0734	0,1220
NR	0,1088	0,0890	0,0898	-	0,0890	0,0431	0,0823	0,0718
ZA	0,1604	0,1353	0,0538	0,0890	-	0,0839	0,0743	0,0950
BB	0,1147	0,0958	0,0871	0,0431	0,0839	-	0,0646	0,0727
PO	0,1173	0,0879	0,0734	0,0823	0,0743	0,0646	-	0,1086
KE	0,1681	0,1455	0,1220	0,0718	0,0950	0,0727	0,1086	-

Zdroj: <http://datacube.statistics.sk>, vlastné spracovanie

Poznámka: BA - Bratislavský kraj; TT - Trnavský kraj; TN - Trenčiansky kraj; NR - Nitriansky kraj; ZA - Žilinský kraj; BB - Banskobystrický kraj; PO - Prešovský kraj; KE - Košický kraj

Ak porovnáme štruktúru čistých peňažných výdavkov v Bratislavskom a Košickom kraji v roku 2019, najväčšie rozdiely boli medzi podielmi výdavkov na potraviny a nealkoholické nápoje (5,68 %), výdavkov na ostatné čisté výdavky (5,13 %) a výdavkov na bývanie (2,01 %) (Obr. 26, Tab. 23).

Obrázok 26 Porovnanie komponentov štruktúry čistých peňažných výdavkov domácností (osoba/mesiac) v SR medzi Bratislavským a Košickým krajom (v %) v roku 2019

Zdroj: <http://datacube.statistics.sk>, vlastné spracovanie

Poznámka: PANN - potraviny a nealkoholické nápoje; ANT - alkoholické nápoje a tabak; OO - odievanie a obuv; BYV - bývanie a energie; BZ - nábytok, bytové vybavenie a bežná údržba bytu; ZDR - zdravie; DOPR - doprava; SPOJE - pošta a telekomunikácie; REK - rekreácia a kultúra; VZD - vzdelávanie; REST - hotely, kaviarne a reštaurácie; RTS - rozličný tovar a služby; OV - ostatné čisté výdavky; BA - Bratislavský kraj; KE - Košický kraj

Tabuľka 24 Porovnanie komponentov štruktúry čistých peňažných výdavkov (osoba/mesiac) v SR medzi Bratislavským a Košickým krajom (v %) v roku 2019

	PANN	ANT	OO	BYV	BZ	ZDR	DOPR	SPOJE	REK	VZD	REST	RTS	OV
BA	0,1737	0,0268	0,0496	0,1833	0,0459	0,0295	0,0963	0,0495	0,0699	0,0051	0,0564	0,0677	0,1464
KE	0,2305	0,0291	0,0319	0,2033	0,0431	0,0280	0,1072	0,0490	0,0560	0,0092	0,0472	0,0705	0,0951
Rozdiel	5,68%	0,23%	1,77%	2,01%	0,28%	0,15%	1,09%	0,04%	1,39%	0,40%	0,92%	0,28%	5,13%

Zdroj: <http://datacube.statistics.sk>, vlastné spracovanie

Poznámka: PANN - potraviny a nealkoholické nápoje; ANT - alkoholické nápoje a tabak; OO - odievanie a obuv; BYV - bývanie a energie; BZ - nábytok, bytové vybavenie a bežná údržba bytu; ZDR - zdravie; DOPR - doprava; SPOJE - pošta a telekomunikácie; REK - rekreácia a kultúra; VZD - vzdelávanie; REST - hotely, kaviarne a reštaurácie; RTS - rozličný tovar a služby; OV - ostatné čisté výdavky; BA - Bratislavský kraj; KE - Košický kraj

Porovnaním štruktúr spotrebných výdavkov domácností medzi jednotlivými krajinami Slovenska v roku 2019, konštatujeme najväčšie rozdiely v štruktúrach medzi Košickým a Trenčianskym krajom ($k_{\text{podobnosti}} = 0,1238$) (Tab. 25).

Tabuľka 25 Matica koeficientov podobnosti štruktúr spotrebných výdavkov domácností v členení podľa krajov SR v roku 2019

Koeficient nepodobnosti - 2019 - spotrebné výdavky								
	BA	TT	TN	NR	ZA	BB	PO	KE

BA	-	0,0834	0,0953	0,0897	0,1030	0,0795	0,0957	0,1189
TT	0,0834	-	0,0667	0,0578	0,0486	0,0404	0,0458	0,0778
TN	0,0953	0,0667	-	0,0924	0,0452	0,0922	0,0750	0,1238
NR	0,0897	0,0578	0,0924	-	0,0578	0,0420	0,0873	0,0477
ZA	0,1030	0,0486	0,0452	0,0578	-	0,0783	0,0568	0,0993
BB	0,0795	0,0404	0,0922	0,0420	0,0783	-	0,0673	0,0643
PO	0,0957	0,0458	0,0750	0,0873	0,0568	0,0673	-	0,1009
KE	0,1189	0,0778	0,1238	0,0477	0,0993	0,0643	0,1009	-

Zdroj: <http://datacube.statistics.sk>, vlastné spracovanie

Poznámka: BA - Bratislavský kraj; TT - Trnavský kraj; TN - Trenčiansky kraj; NR - Nitriansky kraj; ZA - Žilinský kraj; BB - Banskobystrický kraj; PO - Prešovský kraj; KE - Košický kraj

Záver

V práci sme sa zameriavali na čisté peňažné príjmy domácností a štruktúru čistých peňažných výdavkov domácností na Slovensku za obdobie rokov 2009 – 2019. Štruktúry čistých peňažných výdavkov domácností sme porovnávali v členení podľa ekonomického postavenia prednostu na čele domácností a v členení podľa krajov Slovenska. Údaje, s ktorými sme pracovali, pochádzali zo štatistiky rodinných účtov.

Pri opise vývoja spomínaných štruktúr sme využili deskriptívnu analýzu časových radov. V rámci sledovania vývoja štruktúr sme využili elementárne charakteristiky časových radov. Meranie nepodobnosti štruktúr peňažných výdavkov domácností sme realizovali pomocou Gatevovho koeficientu.

Za sledované obdobie rokov 2009 – 2019 sme porovnali úroveň celkových čistých peňažných príjmov domácností a celkových čistých peňažných výdavkov domácností.

Celkové čisté peňažné príjmy na začiatku sledovaného obdobia v roku 2009 dosahovali hodnotu 350,61 eur/mesiac/osoba a na konci sledovaného obdobia v roku 2019 dosahovali hodnotu 495,84 eur/mesiac/osoba. Priemerné ročné tempo prírastku čistých peňažných príjmov domácností za celé sledované obdobie rokov 2009 – 2019 predstavovalo 3,52 %.

Čisté peňažné výdavky domácností v roku 2009 dosahovali hodnotu 306,62 eur/osoba/mesiac a na konci sledovaného obdobia, v roku 2019, ich hodnota bola 385,72 eur/osoba/mesiac. Priemerné ročné tempo prírastku čistých peňažných výdavkov domácností za celé sledované obdobie rokov 2009 – 2019 bolo 2,32 %.

Okrem vývoja čistých peňažných príjmov domácností a čistých peňažných výdavkov domácností nás zaujímalo, aký je podiel čistých peňažných výdavkov domácností na čistých peňažných príjmoch domácností a aká je úspora domácností.

Úspory za začiatku skúmaného obdobia (2009) dosahovali hodnotu 12,54 %. Na konci skúmaného obdobia (2019) tvorili úspory 22,21 % čistých peňažných príjmov domácností. Ak porovnáme podiel spotrebných výdavkov na čistých peňažných príjmoch domácností, výška úspor dosahuje hodnotu 22,50 % v roku 2009 až 31,24 % v roku 2019.

Analýzou štruktúr čistých peňažných výdavkov sme zistili, že najväčší podiel na celkových čistých peňažných výdavkoch domácností za skúmané obdobie rokov 2009 – 2019

predstavovali výdavky na potraviny a nealkoholické nápoje (21,47 % v roku 2009 a 20,47 % v roku 2019), výdavky na bývanie, (20,00 % v roku 2009 a 18,22 % v roku 2019), ostatné čisté výdavky (11,39 % v roku 2009 a 11,61 % v roku 2019), výdavky na dopravu (7,66 % v roku 2009 a 11,35 % v roku 2019) a výdavky na bytové zariadenie (4,44 % v roku 2009 a 4,63 % v roku 2019). Naopak najmenší podiel na celkových čistých peňažných výdavkoch domácností za skúmané obdobie rokov 2009 – 2019 predstavovali výdavky na vzdelávanie (0,48 % v roku 2009 a 0,67 % v roku 2019).

Spotrebiteľské správanie ovplyvňuje niekoľko faktorov, napr. kompozičná skladba domácností, ekonomické postavenie osoby na čele domácnosti, regionálna príslušnosť...

Štruktúry čistých peňažných výdavkov domácností sme navzájom porovnávali v členení podľa ekonomického postavenia prednostu na čele domácnosti. V ďalšom porovnaní štruktúr čistých peňažných výdavkov domácností sme vychádzali z regionálnej príslušnosti domácnosti v rámci krajov Slovenska (NUTS 2). Pri porovnávaní jednotlivých štruktúr čistých peňažných výdavkov domácností sme použili Gatevov koeficient nepodobnosti a porovnanie sme realizovali za roky 2009, 2014, 2015 a 2019.

V roku 2009 boli najmenej podobné štruktúry čistých peňažných výdavkov domácností samostatne zárobkovo činných osôb a domácností dôchodcov ($k_{\text{podobnosti}} = 0,3006$). Najviac podobné boli štruktúry čistých peňažných výdavkov domácností zamestnancov a domácností celkom ($k_{\text{podobnosti}} = 0,0537$). V rámci krajov boli najmenej podobné štruktúry čistých peňažných výdavkov v Trnavskom a Košickom kraji ($k_{\text{podobnosti}} = 0,1683$).

V roku 2014 boli rovnako najmenej podobné štruktúry čistých peňažných výdavkov domácností samostatne zárobkovo činných osôb a domácností dôchodcov ($k_{\text{podobnosti}} = 0,2376$) a najviac podobné boli štruktúry čistých peňažných výdavkov domácností zamestnancov a domácností celkom ($k_{\text{podobnosti}} = 0,0545$). Najmenej podobné štruktúry čistých peňažných výdavkov medzi kraji v roku 2014 boli v Žilinskom a v Bratislavskom kraji ($k_{\text{podobnosti}} = 0,1267$).

V roku 2015 boli najmenej podobné štruktúry čistých peňažných výdavkov domácností samostatne zárobkovo činných osôb a domácností ostatných ($k_{\text{podobnosti}} = 0,3694$). Najviac podobné boli štruktúry čistých peňažných výdavkov domácností zamestnancov a domácností

celkom ($k_{\text{podobnosti}} = 0,0523$). Štruktúry čistých peňažných výdavkov v rámci krajov boli najmenej podobné v Košickom a Trnavskom kraji ($k_{\text{podobnosti}} = 0,1709$).

V roku 2019 boli rovnako najmenej podobné štruktúry čistých peňažných výdavkov domácností samostatne zárobkovo činných osôb a domácností ostatných ($k_{\text{podobnosti}} = 0,3492$) a najviac podobné boli štruktúry čistých peňažných výdavkov domácností zamestnancov a domácností celkom ($k_{\text{podobnosti}} = 0,0508$). Štruktúry čistých peňažných výdavkov v Bratislavskom kraji a v Košickom kraji si boli najmenej podobné ($k_{\text{podobnosti}} = 0,1681$).

Okrem porovnania štruktúr čistých peňažných výdavkov domácností sme porovnávali aj štruktúry spotrebných výdavkov v členení podľa krajov Slovenskej republiky v rokoch 2009, 2014, 2015 a 2019.

V roku 2009 si boli najmenej podobné štruktúry spotrebných výdavkov domácností v Bratislavskom a Banskobystrickom kraji ($k_{\text{podobnosti}} = 0,1376$).

V roku 2014 si boli najmenej podobné štruktúry spotrebných výdavkov domácností v Košickom a Trnavskom kraji ($k_{\text{podobnosti}} = 0,1407$).

Porovnaním štruktúry spotrebných výdavkov domácností v roku 2015 medzi jednotlivými kraji Slovenska sme zistili, že najmenej podobné štruktúry boli v Košickom a Trnavskom kraji ($k_{\text{podobnosti}} = 0,1407$), pričom v roku 2019, najmenej podobné boli Košický a Trenčiansky kraj ($k_{\text{podobnosti}} = 0,1238$).

Zoznam literatúry

- CUPÁK, A. – STRACHOTOVÁ, A. 2015. *Výsledky druhej vlny HFCS*. [online] Bratislava: Národná banka Slovenska. 41 s. [Citované dňa: 02. 02. 2022] ISSN 1337-5830. Dostupné na: https://www.nbs.sk/_img/Documents/PUBLIK/OP_1_2019_Jurasekova_Strachotova_Vysledky_tretej_vlny_HFCS.pdf
- DOVÁĽOVÁ, G. – KÖNIG, B. 2017. *Spotreba domácností na Slovensku vo svetle zmien príjmov a cien*. [online] Bratislava: Ekonomický ústav SAV. 27 s. [Citované dňa: 01. 04. 2022] ISSN 1337-5598. Dostupné na: <https://ekonom.sav.sk/sk/publikacie/wp-92-spotreba-domacnosti-na-slovensku-vo-svetle-zmien-prijmov-a-cien-p361>
- GERBERY, D. 2019. *Analýza výdavkov domácností na bývanie*. [online] Bratislava: Inštitút pre výskum práce a rodiny. 45 s. [Citované dňa: 07. 12. 2021] Dostupné na: <https://ivpr.gov.sk/wp-content/uploads/2020/07/Analýza-výdavkov-na-bývanie-finálna-verzia.pdf>
- JURAŠEKOVÁ-KUCSEROVÁ, J. – STRACHOTOVÁ, A. 2019. *Výsledky tretej vlny zisťovania o financiách a spotrebe domácností (HFCS)*. [online] Bratislava: Národná banka Slovenska. 41 s. [Citované dňa: 03. 02. 2022] ISSN 2585-9277. Dostupné na: https://www.nbs.sk/_img/Documents/PUBLIK/OP_1_2019_Jurasekova_Strachotova_Vysledky_tretej_vlny_HFCS.pdf
- KAHOUNOVÁ, J. 1994. *Měření podobnosti struktur*. Praha: Vysoká škola ekonomická v Praze. ISBN 80-7079-256-6.
- KOTLÁR, J. - SITÁROVÁ, T. - SÚKENÍKOVÁ, H. - VLČKOVÁ, D. - ŽELONKOVÁ, V. - MYSLÍKOVÁ, I. 2014. *Výdavky a príjmy súkromných domácností v SR*. [online] Bratislava: Štatistický úrad SR. [Citované dňa: 09. 11. 2021] ISBN 978-80-8121-369-4. Dostupné na: <https://slovak.statistics.sk/wps/portal/ext/products/publikacie/>
- KOTLÁR, J. - FILOVÁ, J. - CSICSAYOVÁ, A. - SITÁROVÁ, T. - ŽELONKOVÁ, V. 2016. *Príjmy, výdavky a spotreba súkromných domácností SR*. [online] Bratislava: Štatistický úrad SR. [Citované dňa: 09. 04. 2022] ISBN 978-80-8121-473-8. Dostupné na: <https://slovak.statistics.sk/wps/portal/ext/products/publikacie/>

- SITÁROVÁ, T. - HORNÁČEK, M. 2020. *Príjmy, výdavky a spotreba súkromných domácností SR za rok 2019 (simulované údaje)*. [online] Bratislava: Štatistický úrad SR. [Citované dňa: 09. 04. 2022] ISBN 978-80-8121-762-3. Dostupné na: <https://slovak.statistics.sk/wps/portal/ext/products/publikacie/>
- KOVÁČOVÁ, Y. – VLAČUHA, R. 2020. *Zisťovanie o príjmoch a životných podmienkach domácností v SR*. [online] Bratislava: Štatistický úrad SR. 26 s. ISBN 978-80-8121-760-9. [Citované dňa: 09. 04. 2022] Dostupné na: <http://www.zbw.eu/econis-archiv/bitstream/11159/4735/1/Zisťovanie%20o%20pr%C3%ADjmoch%20a%20ivotných%20podmienkach%20domácnost%C3%AD%20v%20SR%20nepr%C3%ADjmové%20ukazovatele.pdf.pdf>
- PACÁKOVÁ, V. - LABUDOVÁ, V. - SIPKOVÁ, L. - ŠOLTÉS, E. - VOJTKOVÁ, M. 2009. *Štatistické metódy pre ekonómov*. Bratislava: Iura Edition, 2009. [Citované dňa: 07. 02. 2022] ISBN 978-8078-284-9.
- SENAJ, M. – ZAVADIL, T. 2012. *Výsledky prieskumu finančnej situácie slovenských domácností*. [online] Bratislava. 45 s. [Citované dňa: 11. 02. 2022] ISSN 1337-5830. Dostupné na: https://www.nbs.sk/_img/Documents/PUBLIK/OP_1-2012_Senaj_Zavadil_hfcs.pdf
- STANKOVIČOVÁ, I. 2018. *Analýza spotrebných výdavkov domácností v regiónoch SR ako podklad pre porovnávanie regionálnych nákladov práce*. [online] Bratislava. [Citované dňa: 07. 11. 2021] Dostupné na: <https://relik.vse.cz/2018/download/pdf/181-Stankovicova-Iveta-paper.pdf>
- SÚKENÍKOVÁ, H. 2008. *Štatistika rodinných účtov z pohľadu centra*. Forum Statisticum Slovaca č. 5. [online] s. 135-139. Bratislava: Slovenská štatistická a demografická spoločnosť. [Citované dňa: 10. 11. 2021] Dostupné na: <http://www.ssds.sk/casopis/archiv/2009/fss0509.pdf>
- ŠÚ SR. 2018. *Ročná správa o plnení Programu štátnych štatistických zisťovaní za rok 2017*. [online] Bratislava: Štatistický úrad SR. [Citované dňa: 07. 02. 2022] Dostupné na: https://slovak.statistics.sk/wps/wcm/connect/bbcc8eaf-703f-4a3d-aa30-8d338c95a283/Rocna_sprava_o_plneni_PSSZ_2017.pdf?MOD=AJPERES&CVID=mvaj0pu&CVID=mvaj0pu&CVID=mvaj0pu&CVID=mv0jyaS

ŠÚ SR. 2021. *Príjmy, výdavky a životné podmienky*. [online] Bratislava: Štatistický úrad SR. [Citované dňa: 11. 03. 2022] Dostupné na: <https://slovak.statistics.sk/wps/portal/ext/themes/demography/income/metadata/>

VOJTKOVÁ, M. – LABUDOVÁ, V. 2010. *Regionálna analýza výdavkov a príjmov domácností v Slovenskej republike*. Ekonomický časopis 58. č. 8. s. 802-820 [online] Bratislava: Ekonomický ústav Slovenskej akadémie vied, Prognostický ústav Slovenskej akadémie vied. [Citované dňa: 10. 02. 2022] ISSN 0013-3035. Dostupné na: <https://www.sav.sk/journals/uploads/0914113808%2010%20Vojtková-Labudová.pdf>

VOJTKOVÁ, M. 2014. *Typológia peňažných výdavkov domácností na slovensku pomocou metódy hlavných komponentov*. Vedecký časopis 24. č. 4. s. 28-39 [online] Slovenská štatistika a demografia Bratislava: Štatistický úrad SR. [Citované dňa: 01. 02. 2022] ISSN - 1210-1095. Dostupné na: https://sekarl.euba.sk/ar1-eu/sk/detail-eu_un_cat-0193438-Typologia-penaznych-vydavkov-domacnosti-na-Slovensku-pomocou-metody-hlavnych-komponentov/

ŽELONKOVÁ, V. – HORNÁČEK, M. - KOTLÁR, J. - KOVÁČOVÁ, Y. - VELČICKÁ, J. - GLASER-OPITZOVÁ, M. 2018. *Výberové štatistické zisťovania na Štatistickom úrade SR. Výberové štatistické zisťovania na Štatistickom úrade SR. Zborník abstraktov a príspevkov zo slávnostnej konferencie k 50. výročiu založenia Slovenskej štatistickej a demografickej spoločnosti konanej 18. – 20. júna 2018 v Častej – Papierničke*. [online] s 107-125. Bratislava. [Citované dňa: 07. 04. 2022] ISBN 978-80-88946-82-3. Dostupné na: http://www.sdds.sk/casopis/konferencie/SSDS_50_2018.pdf